

แนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทงมี

ปริญญานิพนธ์
ของ
เสาวนีย์ สืบสร้อย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
สิงหาคม 2559

แนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี

ปริญญานิพนธ์
ของ
เสาวนีย์ สืบสร้อย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

สิงหาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทงมี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
สิงหาคม 2559

เสาวนีย์ สืบสร้อย. (2559). แนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี
เนื่องจากสังคม ทองมี เป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสร้างคุณูปการแก่สังคมและประเทศชาติ
นานัปการจนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในด้านต่างๆ มากมายทั้งในระดับชาติและในระดับนานาชาติ
ทั้งนี้ผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนิสิต นักศึกษา ตลอดจนครูและบุคลากรทางการ
ศึกษาศิลปะ ซึ่งจะเป็แรงขับเคลื่อนในการนำไปประยุกต์ใช้ และพัฒนาให้ขยายออกไปอย่าง
กว้างขวางในอนาคตได้

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์
โดยตรงจากสังคม ทองมี ด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความ สร้าง
ข้อสรุปแบบอุปนัยและนำเสนอเป็นความเรียงซึ่งผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การศึกษามหาบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี พบว่ามีความสอดคล้องสัมพันธ์กันใน
ลักษณะบูรณาการศาสตร์ศิลปศึกษา ผ่าน 2 บทบาทหลัก ได้แก่ 1. บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา
2. บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคมโดยใช้กิจกรรมศิลปศึกษาเป็นสื่อในการบูรณาการความรู้ในด้านต่างๆ
อันนำไปสู่เรื่องของสุนทรียภาพ ที่ส่งผลในด้านสุขภาพอารมณ์และจิตใจ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญใน
การดำเนินชีวิต

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาพบว่า สังคมใช้วิธีการ
ถ่ายทอดความรู้แบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง Child Centered เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มา
เป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำหน้าที่เพียงกระตุ้นผู้เรียนให้คิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองด้วยการ
สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย ทำให้เด็กเกิดอิสระทางความคิดและ
ถ่ายทอดผลงานออกมาตามแนวทางของตนเองซึ่งพื้นฐานที่สำคัญในการเลือกสรรสื่อและวัสดุ
อุปกรณ์ในการสอนของสังคมนั้นก็เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดก่อนนำไปสู่การแสวงหาความรู้
ในลำดับต่อไป

ART EDUCATION CONCEPT AND ROLES OF SANGKHOM THONGMEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University
August 2016

Saowanee Suebsoi. (2016). *Art education concept and roles of SangkhomThongmee*. Master Thesis, M.E.d (Art Education). Bangkok: Graduate School of Srinakharinwirot University. Thesis Advisor: Asst. Prof. Dr. Supachai Areerungruang.

This research has the objective to study about the art education concept and roles of Sangkhom Thongmee because Sangkhom Thongmee is a qualified person creating contribution to the society and country in several types till he was awarded with prizes of honor in several aspects in the country and international level. The result of the study will be highly beneficial to students, as well as art teachers and art education personnel which will be driving force to apply and develop art education for expanding widely in the future.

For the research methodology, the author used qualitative research. Data was collected by direct interview from Sangkhom Thongmee by in-depth interview. Data analysis was made by interpretation, creating inference conclusion and presenting in form of composition. The study result appened as follows :

Study about the roles of art education of Sangkhom Thongmee, it was found that roles of art education of Sangkhom corresponded and had relation, in integration of art education through two main roles, including: 1. Roles of art education teachers; 2. Roles of art education to the society, by using art education activities to be medium in integration of knowledge in several aspects, bringing to aesthetics, affecting health, emotion and mind which are important basis in walk of life.

Study about concept relating with activities of art education teaching and learning, found that Sangkhom Thongmee used the method of knowledge transfer in type of "Child Centered". In this type the role is changed from the role of instructor to be the role of learning experience organizer, doing duty only stimulating students to be creative by students themselves. The organizer will create atmosphere in classroom to have joy and relaxation, making students to have freedom of thought and transfer work result according to their own guidelines. Important basis in selecting teaching medium and materials and equipment of the society in order to stimulate students to create idea first, before bringing students to search for knowledge in next level.

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่านผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย อารีรุ่งเรืองอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทซึ่งได้กรุณาให้การชี้แนะและให้คำแนะนำมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณครูสังคม ทองมีที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์และมีความเมตตาสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การวิจัยครั้งนี้ จนดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. พิชัย ตุงกนิทานนท์ ประธานกรรมการสอบปากเปล่าและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า กรรมการสอบปากเปล่าที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการปรับปรุงปริญญาโทฉบับนี้ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิเศษรัตน์โรจน์สกุลอาจารย์ ดร. พิชัย ตุงกนิทานนท์ และดร. อธิพัชรวิจิตรสถิตร์ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กรุณามอบทุนสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ขอกราบขอบพระคุณผู้ประสานงาน หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา ขอขอบคุณ คุณธีรวิทย์ เรืองทรัพย์ ที่ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด

เสาวนีย์ สืบสร้อย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
2 เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง	5
ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี	5
ผลงานและเกียรติประวัติของสังคม ทองมี	27
ทัศนะคติ ข้อคิดเห็นที่สะท้อนความเป็นครูสังคม ทองมี	29
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษา	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
การศึกษาค้นคว้าข้อมูลภาคเอกสาร	46
การเลือกกรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง	46
เครื่องมือวิจัย	46
การสร้างเครื่องมือวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
การสรุปและอภิปรายผล	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี	49
ส่วนที่ 2 บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี	52
ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนศิลปศึกษา	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	63
สรุปผลการวิจัย	64
อภิปรายผล	66
ข้อเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	80
ภาคผนวก ก	81
ภาคผนวก ข	85
ภาคผนวก ค	87
ภาคผนวก ง	93
ภาคผนวก จ	98
ภาคผนวก ฉ	105
ประวัติย่อผู้วิจัย	112

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย	4
2 ครูสังคม ทองมี	6
3 ศูนย์ศิลป์สิรินธร	19
4 อาคารหลังที่หนึ่ง	20
5 อาคารหลังที่สอง	21
6 อาคารหลังที่สาม	21
7 บรรยากาศในการสัมภาษณ์ครูสังคม ทองมี	94
8 กิจกรรมโครงการประกวดวาดภาพระบายสี	94
9 มอบของที่ระลึก	95
10 เป็นห้องประชุมสัมมนาศูนย์ศิลป์สิรินธร	95
11 บริเวณภายในศูนย์ศิลป์	96
12 ทางเดินภายในศูนย์ศิลป์	96
13 ผลงานของเด็กนักเรียนภายในศูนย์ศิลป์สิรินธร	97
14 ภาพถ่ายผลงานต่างๆ ของครูสังคม ทองมี	97
15 ประกาศเกียรติคุณ นิสิตเก่าครูศาสตร์	99
16 โล่ศิษย์เก่าเกียรติยศ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	99
17 ประกาศเกียรติคุณ ในโอกาสที่ได้ให้การสนับสนุนนักเรียนโรงเรียนศรีสงคราม วิทยา ส่งภาพเข้าประกวด	100
18 ประกาศเกียรติคุณ ผู้ได้ทุนสนับสนุนสร้างศูนย์ปฏิบัติการต่อการศึกษาของชาติ	100
19 รางวัลครูดีเด่น ประจำปี 2534 ประเภทผู้สอน	101
20 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์	101
21 รางวัลครูศิลปศึกษายอดเยี่ยม ปี พ.ศ. 2525	102
22 รางวัลครูดีเด่น ประเภทผู้สอน ระดับมัธยมศึกษา รางวัลที่ 1 ปี 2538	102
23 ประกาศเกียรติคุณ ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ	103
24 โล่เกียรติคุณ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลป์สิรินธร ผู้สนับสนุนกิจกรรมด้านศิลปะของ นักเรียน ได้รับความสำเร็จสู่ระดับชาติ	103
25 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานประกาศนียบัตร เกียรตินิยม	104
26 ประกาศเกียรติคุณ ผู้ให้การสนับสนุนงานด้านศิลปะแก่มหาวิทยาลัยศิลปากร	104

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
27 ประกาศเกียรติคุณบุคคลดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทยด้าน ศิลปศึกษา	106
28 รางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ สังข์เงิน สาขาส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน	106
29 ประกาศเกียรติคุณคนไทยตัวอย่างในฐานะที่ได้ปฏิบัติงาน อันเป็นประโยชน์ต่อ ประเทศชาติ	107
30 รางวัล วัฒนคุณธร ผู้ทำคุณประโยชน์ด้านศิลปะ	108
31 โล่เกียรติคุณพระราชทาน ผู้มีผลงานกิจกรรมนันทนาการดีเด่นประเภท ศิลปหัตถกรรม	108
32 โล่เกียรติคุณ ผู้มีผลงานดีเด่นในด้านการศึกษาโดยได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อ ประชาชนและสังคม	109
33 ได้รับคัดเลือกเป็นบุคคลดีเด่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสาขาทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม	109
34 รางวัล คนดีเพื่อแผ่นดิน	110
35 ประกาศเกียรติคุณ ผู้ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	110
36 ผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ ประเภทศิลปหัตถกรรม	111
37 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานประกาศนียบัตร กรรมการจัดงาน โครงการ จากใจถวายพระเทพฯ	111

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคน ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนากำลังคนในประเทศให้เจริญงอกงามได้โดยบุคคลที่ประกอบอาชีพครู แต่จะหาครูที่มีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริงเป็นไปได้ยาก จำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนา และการร่วมมือกันหลายภาคส่วน เพื่อพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างแท้จริง(ชาญวิทย์ ทับสุพรรณ. 2553: คำนำ)โดยการพัฒนาครูเพื่อให้ครูได้ไปพัฒนาการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นแนวทางในการพัฒนาครู ให้ได้ครูที่มีคุณภาพ ขั้นตอนแรกมีความสำคัญที่สุดที่จะต้องให้ได้บุคคลที่เหมาะสมสำหรับออกไปประกอบอาชีพครู โดยมีความรู้ความเข้าใจว่าการเข้ามาเรียนครูกับการได้รับการบรรจุเป็นครู เป็นการคัดเลือกที่แตกต่างกัน ส่วนขั้นตอนอื่นๆ เป็นส่วนประกอบให้ได้ครูที่มีคุณภาพ (สันติบุญภิรมย์. 2557: 7-8)

ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วิชาชีพครูและผู้ที่กำลังรับภาระหน้าที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูในปัจจุบัน หากมีความรู้ความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้แล้วย่อมส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่การงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้อง มีความเข้าใจถึงความสำคัญของครู รู้ว่าครูมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอะไร ต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงเป็นที่ต้องการของสังคม และจะพัฒนาตนเองและพัฒนา งานวิชาชีพครูอย่างไร จึงจะบังเกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งแก่ตนเองและงานวิชาชีพครู (ยนต์ ชุ่มจิต.2558: 1) แนวคิดและบทบาทหน้าที่ของครูจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาผู้เรียน และพัฒนาประเทศชาติ เนื่องจากครูนั้นเปรียบเสมือนต้นแบบ ทางความคิด และพฤติกรรมในด้านต่างๆ ของผู้เรียน

สังคม ทองมี เป็นบุคคลท่านหนึ่ง ที่มีบทบาทของครู มีภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบมากมาย เช่น ภาระที่ต้องพัฒนาเยาวชน และภาระที่ต้องพัฒนาสังคม เป็นต้น (ยนต์ ชุ่มจิต.2558: 74; อ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน. 2556: 990) และ อิทธิ คงคากุล (2556: 12) กล่าวถึงสังคม ทองมี ว่า

อาจารย์สังคมท่มุทการสอนศิลปะเด็กอย่างเอาใจใส่ ไม่ว่าในเวลาราชการหรือนอกเวลาราชการ เต็มใจสอนศิษย์ด้วยความรัก อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเสมอเหมือนน้องหรือลูกหลาน อันมีผลให้ศิษย์ ได้รับรางวัลในการประกวดงานศิลปะในระดับชาติและระดับนานาชาติเป็นจำนวนมากกว่า 10,000 รางวัล ชื่อเสียงของอาจารย์สังคม ทองมี จึงเป็นที่กล่าวขวัญถึงความสามารถในการสอนศิลปะเด็กทั้งประเทศและต่างประเทศ...

สังคม ทองมี ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ระบบการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ด้วยการจัดระเบียบในห้องใหม่ เน้นความสนุกสนานผ่อนคลาย ปลอ่ยเด็กให้มีอิสระในการเคลื่อนไหวขณะปฏิบัติงาน โดยเชื่อมั่นว่าเด็กทุกคนล้วนมีพลังแห่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ปัญหาคือ ต้องพยายามดึงพลังในส่วนนั้นมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะให้ได้ จึงได้ส่งเสริมและสนับสนุนทั้งเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว (ชูเกียรติ ฉาโสง.2544: 115) สำหรับวิธีการสอนของสังคม จะเน้นที่เด็กเป็นหลัก โดยครูมีหน้าที่เพียงกระตุ้นแต่ผู้เรียนจะต้องเป็นคนคิดและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สอดแทรกเรื่องราวต่างๆ ที่เด็กควรจะต้องรู้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อในการเชื่อมโยงวิชาอื่นๆ (สุพัชรี ผุดผ่อง.2547: 30)

สังคม ทองมี ประสบความสำเร็จในการสร้างศูนย์ศิลป์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเสนอผลงานและเป็นชุมทรัพย์ให้นักเรียนและประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้และมีวัตถุดิบที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ สร้างความตระหนักในคุณค่าของการนำสุนทรียภาพมาสอดแทรกในการเรียนการสอนและวิถีชีวิตในโรงเรียน สังคม ทองมี ได้ยกระดับการสอนศิลปศึกษาของครูในชนบทไทยให้เข้ามาตรฐานระดับประเทศและระดับสากลทำให้ได้รับการยกย่องจากวงการต่างๆ มากมาย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (วิมลพรรณ ปิตะวัชชัย. 2552: ออนไลน์) สุพัชรี ผุดผ่อง (2547: 31) ได้สัมภาษณ์สังคม ทองมี ซึ่งทำให้สัมภาษณ์ของสังคม ทองมี สะท้อนประเด็นความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาของผู้เรียน ดังนี้

สิ่งหนึ่งที่ยึดถือมาตลอดก็คือ ผมอยากจะเป็นครูที่ดี โดยการปฏิบัติตนเองแล้วรอให้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ ทำทุกอย่างจากความรู้สึกข้างใน แล้วตัวเราเองจะมีความสุข ผมไม่เคยทำอะไรที่มันยิ่งใหญ่ แต่ทำเท่าที่สองตาของผมเองจะสามารถมองเห็นได้ มันอาจจะเอนบ้างก็คือกระบวนการที่ผ่านออกไป ทำให้มีผลกระทบเกิดขึ้น ครูศิลปะเริ่มมีความมั่นใจที่จะจัดการเรียนการสอน สังคมเริ่มให้ความสนใจ แต่ผมไม่เคยอยากเป็นทีหนึ่ง ขอเป็นแค่ส่วนหนึ่งที่ได้ทำให้มันมีสิ่งที่ดีเกิดขึ้น ส่วนรางวัลที่ได้รับเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น แต่ไม่ใช่ทำเพื่ออยากที่จะได้สิ่งเหล่านั้น ทุกอย่างมีกรอบมีกฎเกณฑ์ของมัน จึงพยายามเป็นตัวเราแต่อยู่ในความพอดี

จากความสำคัญดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สังคม ทองมี เป็นบุคคลซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสร้างคุณูปการแก่สังคมและประเทศชาติในด้านการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อสังคม จนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในด้านต่างๆ มากมายทั้งในระดับชาติและในระดับนานาชาติ การศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี ผู้มีคุณลักษณะความเป็นครูชัดเจน ทั้งการสอนศิลปศึกษา ทั้งการเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลป์ในโรงเรียนแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการสร้างสรรค์สังคมการศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี จึงเป็นประเด็นที่สมควรทำการศึกษาเชิงลึก ทั้งนี้ผลจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติอย่างยั่งยืนต่อนิสิต นักศึกษา ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาทางศิลปะ ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนในการประยุกต์ใช้ และพัฒนาให้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี เป็นการศึกษาคณะกรรมการศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะศึกษาแนวคิดและบทบาททางด้านศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้เกิดความรู้ในแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมีซึ่งจะเกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อนิสิต นักศึกษา ตลอดจนครูและบุคลากรทางการศึกษาทางศิลปะ ให้เป็นแรงขับเคลื่อนในการประยุกต์ใช้และพัฒนาให้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางในอนาคตได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

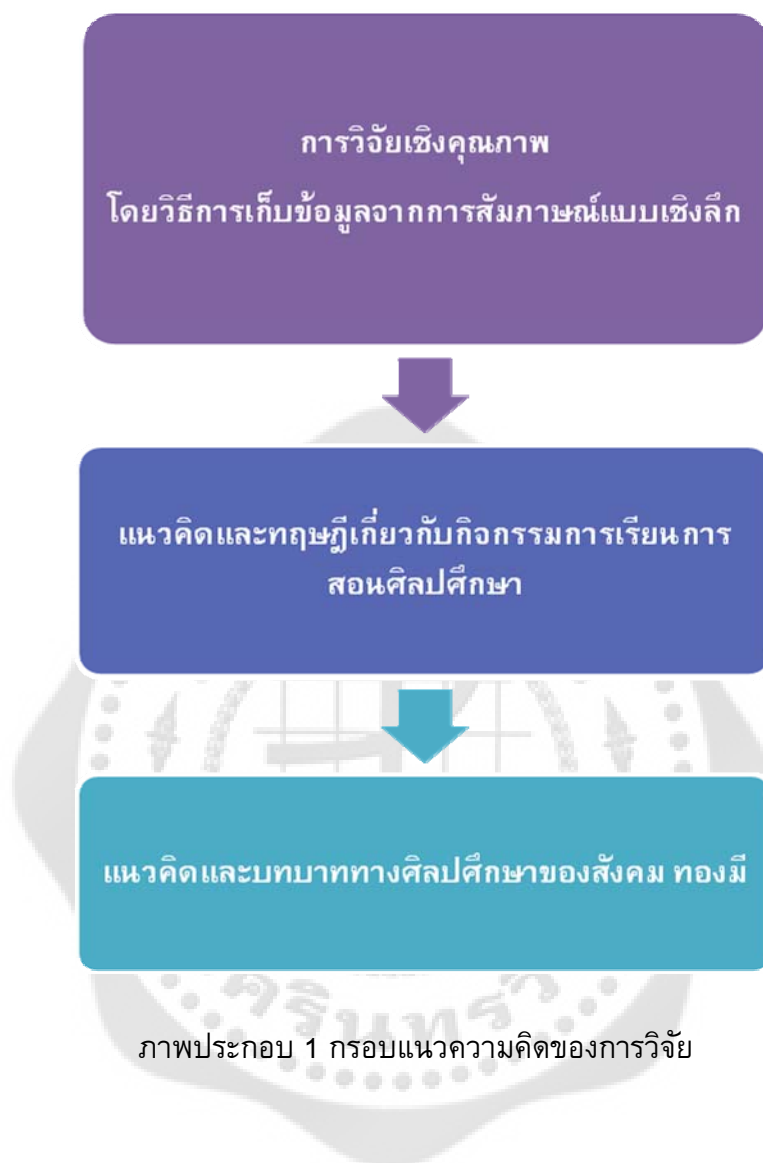
บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี หมายถึง การปฏิบัติทางหน้าที่การงานของ สังคม ทองมี ที่บูรณาการศาสตร์ศิลปศึกษา ผ่านบทบาทหลัก 2 ด้าน ได้แก่ 1.บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา 2.บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคม

บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา หมายถึง การปฏิบัติทางหน้าที่การงานของสังคม ทองมี ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้แก่ 1. การสอน 2. จริยธรรม 3. วิชาการ 4. การสืบทอดวัฒนธรรม 5. การมีมนุษยสัมพันธ์ 6. การบริการ

บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคม หมายถึง การปฏิบัติทางหน้าที่การงานของสังคม ทองมี ต่อสังคม ผ่านบทบาทที่สำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านการเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต 2.ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นการนำกิจกรรมทางศิลปศึกษา ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคมโดยเชื่อมโยงกับองค์กรเอกชน

แนวคิด หมายถึง แนวคิดหรือทัศนคติของสังคม ทองมี ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาได้แก่ 1.แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้ 2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน 3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน 4. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาในสังคมไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี
2. ผลงานและเกียรติประวัติของสังคม ทองมี
3. ทศนะคติ ข้อคิดเห็นที่สะท้อนความเป็นครูสังคม ทองมี
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี

การศึกษาข้อมูลประวัติชีวิตของสังคม ทองมี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในเบื้องต้น ที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี นั้นมีที่มาอย่างไร ซึ่งจากการศึกษาประวัติชีวิตของสังคม ทองมี สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ชีวิตในวัยเด็ก
2. การศึกษาและการทำงาน
3. ครอบครัวและการดำเนินชีวิต

ชีวิตในวัยเด็ก

สังคม ทองมี เกิดเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2496 ที่บ้านนาแก้ว อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรชายคนที่ 5 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 6 คน ของนายบุญจันทร์และนางพัฒน์ ทองมี โดยบิดาประกอบอาชีพรับราชการ ตำแหน่งพนักงานขับรถ สังกัดแขวงทางคำเขื่อนแก้ว และมารดาประกอบอาชีพแม่บ้าน พี่ชายคนโตเรียนหนังสือเก่ง พี่สาวสองคนไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะเกรงว่าจะไม่ได้ส่งเสียสังคม ซึ่งเรียนหนังสือดีมาตลอด เมื่อสังคมอายุได้ 2 ขวบครึ่ง ครอบครัวก็ได้ย้ายมาอยู่ที่จังหวัดเลย เนื่องจากบิดาได้รับคำสั่งให้มารับตำแหน่งพนักงานขับรถที่แขวงทางจังหวัดเลย โดยอาศัยอยู่บ้านพักประจำตำแหน่งพนักงานขับรถโดย สังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงชีวิตในวัยเด็กว่า

ลูกพนักงานขับรถที่อยู่อำเภอเล็กๆ ที่ย้ายมาจากอุบลตอนนั้น ในแขวงทางเลย ตอนนั้นครูก็ตามประสาเด็กจะไปรู้เรื่องอะไร อายุ 2 ขวบครึ่ง แต่เท่าที่รู้ก็มาแอดอยู่บ้านห้องแถวที่พักคนขับรถ พี่สาวสองคนก็ไม่ได้เรียน อีกคนหนึ่งก็อยู่กับย่าที่บ้านเดิม ครูก็ยังไม่เคยเห็นหรือ พ่อก็ขับรถ แม่ก็ต้อง

ทำงานบ้าน พี่สาวอีกคนหนึ่ง พี่สมหวังตอนนี้เสียชีวิตแล้ว ก็ช่วยเหลือครอบครัวทุกอย่าง รับจ้างซักผ้า ทำขนมจีน ซึ่งเราก็ไม่ได้ทำอะไรเราเป็นเด็ก เพียงแต่พ่อนี้เคยเป็นครู ก็ต้องเข้าใจเรื่องของการศึกษา เห็นคุณค่าของการศึกษา พี่ชายคนโตก็ได้เรียนดี เรียนหนังสือเก่ง ในส่วนของครูเองก็ พ่อแม่ก็ตั้งใจจะให้เรียนหนังสือให้ดีที่สุด...

ภาพประกอบ 2 ครูสังคม ทองมี

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559.

ชีวิตในวัยเด็กของสังคม อยู่ในสภาพค่อนข้างลำบาก เนื่องจากครอบครัวมีรายได้น้อย พี่สาวอีกคนจึงต้องเสียสละ เลิกเรียนหนังสือเพื่อออกมาหารายได้จุนเจือครอบครัว หลังจากค่าใช้จ่ายของครอบครัว ก็จะแบ่งเป็นค่าส่งเสียให้น้องๆ ได้เรียนหนังสือ ประกอบกับนายบุญจันทร์ผู้เป็นพ่ออดีตซึ่งเคยเป็นครู มองเห็นประโยชน์ และคุณค่าของการศึกษา จึงส่งเสริมและสนับสนุนลูกๆ ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนเท่าที่มีกำลังส่งเสียจากการเลี้ยงดูของบิดามารดาถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่สังคม ได้ซึมซับและนำไปปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพ ความคิด และลักษณะนิสัยส่วนหนึ่งเมื่อเติบโตโดยสังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาว่า

ในวัยเด็กก็เล่นตามประสาเด็ก กับเพื่อนฝูงในแขวงการทางเลย ซึ่งมีเด็กในวัยเดียวกันเยอะแยะ ลูกคนขี้บอด ลูกช่างลูกยามสิ่งที่ได้รับจากพ่อ ก็คือ รู้สึกจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในเรื่องของการเรียน อุปกรณ์การเรียนก็ไม่ให้ขาด มีเหมือนลูกชาวบ้านเขาทั้งนั้น คือจังหวัดเลยมันเล็กๆ ความแตกต่างของสถานะมันไม่ต่างกันมาก ไปโรงเรียนก็เดินผ่านทุ่งนา คือเราไม่มีจักรยาน การมีจักรยานเป็นเรื่องพิเศษ ประมาณ 2 กิโลเมตร คนอื่นเขาก็เดินกันทั้งนั้น คนที่ไม่มีจักรยาน จนจบ ป.7 ตอนนั้นชื่อโรงเรียนเมืองเลย

โรงเรียนประจำจังหวัดประถม พ่อก็คอยเตือน กระตุ้นให้สนใจในเรื่องของการทำการบ้าน อ่านหนังสือ ครูก็รู้สึกจะต้องขยันเรียน เพราะเราก็เห็นว่าพ่อแม่ทำงานหนัก แต่ว่าก็ไม่เคยอดอยากเรื่องข้าวปลาอาหารนะ อาจจะไม่มีเงินเหลือไปกินก๋วยเตี๋ยวสิ่งที่ได้รับจากแม่ คือความอดทน ความขยันขันแข็ง ความนิ่งสงบพูดน้อย เพราะแม่มีใจใฝ่ธรรมะ โดยเฉพาะสายวัดป่า ซึ่งคงได้รับจากพ่อของแม่ซึ่งเป็นตา เพราะตากับยายบวชสายวัดป่า หลวงปู่มั่น คงได้นิสัยส่วนนี้ เพราะครูเองก็วนเวียนอยู่ในสิ่งเหล่านี้ ตั้งแต่เด็ก ไปทำบุญกับแม่กับพ่อ มีครูบาอาจารย์ ก็คงจะได้นิสัยจากแม่ ในเรื่องของ ความเมตตา กรุณา ความสงบเย็น ความคิดถึงคนอื่นไม่โลก แม่เป็นคนมัธยัสถ์แต่ไม่ตระหนี่ก็เพื่อครอบครัว คือมันซึมซับมาโดยอัตโนมัติ ที่ส่งผลต่อบุคลิกและความคิด...

สังคม เริ่มฉายแววทางด้านศิลปะมาตั้งแต่วัยเด็ก เริ่มจากการที่ชอบคัดตัวหนังสือ ชอบประดิษฐ์ ประดอย จึงชอบเรียนวิชาวาดเขียน มีความสามารถในการลอกรูปได้เหมือนตามแบบฝึกหัด ถึงอย่างไรก็ตาม ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากผู้เป็นบิดา เนื่องจากในสมัยนั้นค่านิยมต่อวิชาศิลปะยังไม่เป็นที่ยอมรับเท่าที่ควรโดย สังคม เคยกล่าวว่า

ผมสนใจศิลปะตั้งแต่เด็กมาเลย ชอบวิชาวาดเขียนด้วย ซึ่งตอนนั้นคนทั่วไปไม่เห็นคุณค่าแม้แต่การจัดหลักสูตร ก็ให้คะแนน 10 คะแนน ผมก็ไม่ได้คิดอะไรมากนอกจากชอบวาดเท่านั้น วาดได้ดีจนเขาบอกกันว่า เป็นมือศิลป์ของห้องเลย ประเภทลอกรูปที่มีในแบบฝึกหัดนะ ใครลอกได้เหมือนก็คือคนเก่ง เผอิญโชคที่เรียนดีด้วย ผมคิดอยากมาเรียนทางศิลปะเหมือนกัน แต่ที่เรียนมันก็ไกลจากจังหวัดเลย หนทางตอนนั้นก็ยังไม่ราดยาง การแนะนำต่าง ๆ ก็ไม่รู้เรื่องเท่าไร รู้ว่ามีเพาะช่าง ก็อยากมาเรียน แต่ฐานะทางบ้านค่อนข้างยากจน (สุดารรา สุขฉายา. 2528: 27)

สำหรับนายบุญจันทร์ ทองมี บิดาของสังคม หลังจากเกษียณอายุการทำงาน ก็ตัดสินใจหันหน้าเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ ครองจีวรบวชเป็นพระภิกษุ พร้อมกับนางพัฒน์ ผู้เป็นมารดาของสังคม ก็ได้บวชเป็นชีจำพรรษาอยู่ที่วัดถ้ำผาปู่ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลยและในเวลาต่อมาสังคมก็ต้องสูญเสียผู้เป็นบิดาด้วยโรคเบาหวานเรื้อรังและปัจจุบันมารดาของสังคมเสียชีวิตเมื่อ อายุ 84 ปี

การศึกษาและการทำงาน

สังคม เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเมืองเลย ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดเมื่อปี พ.ศ.2509 สถานะภาพชีวิตในวัยเรียนค่อนข้างลำบาก เนื่องจากฐานะทางครอบครัวไม่เอื้ออำนวย แต่สังคมก็ไม่ย่อท้อต่อชะตาชีวิต กลับมุ่งมั่นเผชิญหน้ากับปัญหาเอาชนะต่ออุปสรรคต่างๆ เหล่านั้น ด้วยผลการเรียนอันดับที่ 1 ของชั้นเรียนทำให้สอบได้ลำดับที่ 1 ของจังหวัด ในการสอบแข่งขันเลื่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากบรรดาเหล่านักเรียนจากทุกโรงเรียนในจังหวัดเลย ด้วยคะแนน 94 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนนสังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์)เล่าว่า

...ผลการเรียนตั้งแต่ชั้นประถมก็หนึ่งของจังหวัด อันนี้ก็เป็นส่วนที่เราได้ตอบแทนพ่อ ซึ่งอาจจะ มีปมในเรื่องของสถานภาพคนขับรถ แต่ก็สามารถไปคุยตามตลาด ร้านกาแฟ ว่าเป็นพ่อของเด็กชาย สังคม ทองมือนี่ก็ถือว่าครูทำให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ

ในขณะที่เดียวกันสังคม ก็ได้แบ่งเบาภาระของครอบครัว ด้วยการรับไอศกรีมมาขายในวันหยุดตามย่านชุมชนในตัวเมือง โดยเฉพาะบริเวณหน้าโรงภาพยนตร์จุดที่เป็นเสมือนย่านการค้าที่สำคัญ จนเริ่มสนิทสนมกับกลุ่มเด็กในวัยเดียวกันที่อยู่ในบริเวณนั้น และกิจกรรมสำคัญของกลุ่มเพื่อนใหม่ ก็คือเกมหยอดหลุม และสังคมก็เป็นแชมป์หยอดหลุมมาตั้งแต่บัดนั้น อาชีพขายไอศกรีมจึงเป็นงานเสริมไปโดยปริยาย สังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) เล่าว่า

รู้สึกว่าการช่วยเหลือตนเอง ครูมีตั้งแต่เด็ก คือไม่อยากให้พ่อแม่เดือนร้อน ไปขายไอติม เขาก็ขายกันทั่วไป ขายเสร็จก็ไปเล่นสนุกสนาน ไปเล่นหยอดหลุม ครูเป็นเซียนใจ นั่นก็คือการได้ช่วยเหลือตนเอง เสื้อผ้าเปิดเทอมใหม่ สมัยยังไม่มีแรงมาก พอมีแรงมากก็ไปรับจ้างอย่างอื่น ช่วยเหลือครอบครัว ตักน้ำใส่ถังยางมะตอย ที่บ่อน้ำกลาง ต้องเข็น พอมีกำลังก็ขายด้วย เก็บเงินเอง เสื้อผ้า มันจะมีอะไร ก็แะเงินหยอดหลุมก็ตัดได้แล้ว ชุดใหม่ กางเกงขาสั้น เสื้อสีขาว ร้องเท้าบาจาน้ำตาลกางเกงขายาวไม่เคยใส่มันแพง ไม่มีอย่างเขาหรอก เราก็ไม่ได้เดือดร้อน ครูก็ใส่กางเกงขาสั้นตลอด บางทีกางเกงนักเรียนแม่ก็ปะให้ ที่เหลือถ้าดีก็ให้น้องต่อที่โรงหนังเขาก็มีเขียนป้ายโฆษณาให้ใหม่ละ เขียนรูป เราก็สนใจ ตอนนั้นแผ่นปลิวใบปิดหนัง ก็เริ่มมีการพิมพ์ระบบออฟเซต อะไรต่างๆ จากเมือง หลักๆ ของคนศิลปะทั้งหลายก็จากป้ายหนังทั้งนั้น เราก็ได้ตีตาราง ลงสีให้เขาบ้าง เขียนตัวหนังสือพู่กัน มันก็เริ่มจากนี้ทำให้ชอบศิลปะส่วนหนึ่ง ก็ถือว่าเป็นการได้ผ่อนคลาย พักผ่อน จากการทำการบ้าน จริงๆ มันก็คือเป้าหมายที่ทำให้เรามีจินตนาการ ได้คิดเอง ก็ถือว่าเป็นมือศิลป์ของโรงเรียน ซึ่งแม่ก็ไม่ได้สอนนะ เขาไม่ได้บังคับ ใครจะทำ เราก็ต้องทำ...

เมื่อได้เวลาที่หนังเริ่มฉาย จึงเป็นเวลาที่สังคม ได้เดินชมฝีมือของช่างเขียนรูป ประจำโรงภาพยนตร์จนเป็นกิจวัตร และนี่เองได้จุดประกายให้สังคมได้รับแรงบันดาลใจที่สำคัญ จากการที่ได้เห็นช่างเขียน ตามโรงภาพยนตร์ วาดรูปโฆษณาภาพยนตร์ ทำให้เกิดความรู้สึกชื่นชมช่างวาดภาพเหล่านั้น ในขณะที่ปาดป้ายผีแปรงให้กลายเป็นใบหน้าดาราทองไทยและต่างประเทศ จึงทำให้ช่วงเวลาวางหลังจากเลิกเรียน ก็จะไปเตร็ดเตร่ดูช่างเขียนสร้างสรรค์ผลงานอย่างใจจดใจจ่อ ในขณะที่แผ่นปลิวใบปิดหนังเรื่องใหม่ๆ จากกรุงเทพฯ ก็ถูกส่งมาที่โรงภาพยนตร์ สร้างความตื่นตาตื่นใจไม่น้อยไปกว่าภาพวาดดาราดารา โดยเฉพาะภาพที่มีลายเส้นของเป๊ยก โปสเตอร์ ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงในการวาดรูปใบปิดหนังแห่งยุคสมัย และภาพประกอบตำราเรียนของเหม เวชกร ก็เป็นอีกหนึ่งแรงบันดาลใจให้รักในงานศิลปะเช่นเดียวกัน จึงเป็นบทเริ่มต้นที่ทำให้สังคม เริ่มเสาะแสวงหาสิ่งที่จะตอบสนองในความสนใจใฝ่รู้

หลังจากที่เรียนจบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ช่วงปี พ.ศ.2512 ได้เข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนสมอศรีวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งผลการเรียนของสังคมก็ยังอยู่ในระดับยอดเยี่ยม คือสอบได้ลำดับที่ 1 ของห้อง และในเวลานี้เองที่ทำให้สังคม ได้พบกับครูโพธิ์ ศรีมงคล ครูสอนวิชาศิลปะ ซึ่งจบการศึกษาจากวิทยาลัยเพาะช่าง และถือเป็นบุคคลแรกและเป็นบุคคลสำคัญ ที่สังคมได้ยึดถือเป็นต้นแบบแนวคิดในการดำเนินชีวิตและที่สำคัญ เป็นการตอกย้ำถึงความปรารถนาทางศิลปะในครั้งนั้นโดย สังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) เล่าว่า

ตอนมัธยม มีครูประจำแล้ว เป็นเพื่อนรุ่นเดียวกันกับ ศาสตราจารย์ประยัด พงษ์ดำ เป็นคนพูดน้อย พูดนิ่ม อาจารย์สอนทั้งวาด ทั้งปั้น พิมพ์ หล่อ วาดสีโปสเตอร์ สีน้ำ ตอนนั้นก็มีการพิมพ์มาแล้ว เขียนข้างขวาให้เหมือนข้างซ้าย ลอกให้เหมือน แต่ก็มีการชวนการใช้ไหม ภาพผลไม้ ภาพวิว ภาพเปอร์สเปกทีฟ นี่เห็นใหม่มีครูแล้ว ครูก็ชอบ ครูก็เอ็นดู เราก็หาเรื่องคิดตกแต่งห้อง สวยที่สุดของทุกห้อง นี่ก็คือผู้มีอิทธิพลต่อจากโปสเตอร์หนึ่ง ก็คือ ครูโพธิ์ ศรีมงคล”

ครูโพธิ์ ศรีมงคล มีความสามารถหลากหลายด้าน เป็นผู้ที่ฝีมือในการวาดภาพ ทั้งยังมีความสามารถด้านดนตรี โดยเฉพาะไวโอลิน ด้วยความที่เห็นแววบางอย่างของสังคม ยามที่ว่างเว้นจากการเรียนการสอน ก็จะชักชวนกัน นั่งวาดภาพทิวทัศน์รอบ ๆ ด้วยความรื่นรมย์ และด้วยบุคลิกภาพอันมีเสน่ห์ ชวนให้ประทับใจบางอย่างในตัวครูโพธิ์ ทำให้สังคมวาดฝันว่าอยากจะทำงานศิลปะอย่างครูโพธิ์ ศรีมงคล และแทนที่จะเล่นหยอดหลุมและขายไอศกรีม ทุกตอนเย็นหลังเลิกเรียน สังคม จะเข็นรถส่งน้ำไปขายตามบ้าน ได้กำไรคันละ 2 บาท โดยอาชีพเข็นรถส่งน้ำขาย ของสังคมก็ได้ดำเนินไปจนถึงวันที่หมู่บ้านมีน้ำประปาใช้

ในปี พ.ศ.2514 สังคมสอบได้ทุนการศึกษาจากโครงการกองทุนสำหรับนักเรียนภาคอีสานของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์ ที่โรงเรียนสมอศรีวิทยาลัยขณะเดียวกันก็ลองไปสอบตามโรงเรียนมัธยมที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ ที่โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ผลปรากฏว่าสอบผ่านเช่นเคย ถึงแม้การสอบได้ในครั้งนี้ จะไม่มีการย้ายไปเรียนแต่อย่างใด เนื่องจากการตกลงไว้ล่วงหน้ากับผู้เป็นบิดาแล้วว่า การสอบครั้งนี้เป็นแค่การเปิดโลกทัศน์เท่านั้น ขณะเดียวกันในช่วงเวลานี้ ทำให้สังคมก้าวเข้าสู่แวดวงคนเขียนป้ายโรงหนังอย่างเต็มตัว โดยทุกๆ ช่วงเย็นต้องแวะไปตีเส้นเขียนตัวหนังสือบนไม้อัดอย่างชำนาญ จากนั้นจึงไปทำหน้าที่นักประชาสัมพันธ์ เสร็จแล้วจึงกลับมาทำหน้าที่พากย์หนังตัวอย่าง จึงเสร็จภารกิจการเรียนวิชาศิลปะ เป็นสิ่งที่ สังคม ใฝ่ฝัน แต่ด้วยความจำเป็นบางประการจึงไม่ได้รับโอกาสนั้น โดย สังคม เคยกล่าวว่า

ผมอยากเรียนศิลปะ แต่ที่เรียนมันก็ไกลจากจังหวัดเลย หนทางตอนนั้นก็ยังไม่ราดยาง การแนะแนวต่างๆ ก็ไม่รู้เรื่องเท่าไร รู้ว่ามีเพาะช่างก็อยากมาเรียน แต่ฐานะทางบ้านค่อนข้างจะยากจน พ่อทำงานเป็นพนักงานขับรถ เขาไม่อยากให้เรียนศิลปะหรอก แม้แต่เมื่อผมทำงานศิลปะมากๆ ก็ว่า ต้องให้ไปทำวิชาคะแนนมากๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ (ประวิทย์ สุวณิชย์. 2533: 133)

ในปี พ.ศ.2515 ความเปลี่ยนแปลงในชีวิตสังคมได้เริ่มต้นขึ้น เมื่อผลการประกาศสอบชิงทุน โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนสหรัฐอเมริกา สังคมเป็นหนึ่งในสองคนของเขตการศึกษานี้ที่ได้ทุนอเมริกันฟิลด์ เซอร์วิส (A.F.S) ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกาและในปีนั้นเองสังคมก็สอบติดในคณะสถาปัตยกรรม วิทยาลัยวิชาการการก่อสร้างบางพลัด (ปัจจุบันคือสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง) สังคม จากบ้านเกิด ไปใช้เวลาศึกษาอยู่ที่LAGUNA BLANCA SCHOOL เมือง SANTA BARBARA มลรัฐ CALIFORNIA ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 1ปี ที่ถือว่ามีความคุ้มค่ามาก เมื่อสังคมได้เรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตจากคนหลากหลายเชื้อชาติ และได้เกิดเหตุการณ์ที่ประทับใจ เมื่อสังคมได้สัมผัสกับห้องเรียนศิลปะในโรงเรียนเอกชนที่มีความพร้อมสูง ที่มีวัสดุอุปกรณ์ครบครัน

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นทัศนคติ ของสังคม ทงมี ที่แตกต่างไปจากเดิม (พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์; สุทธิจิตรรา สุทธิธรรม; และ ผางาม แสนสมรส. 2546: 23) โดยเล่าว่า

ผมชอบศิลปะที่นั่นก็มีห้องศิลปะมีอุปกรณ์ครบทุกอย่าง มันก็เป็นแรงที่ทำให้ผมได้ทำอะไรเยอะเยอะ ได้เรียนรู้ว่า ศิลปะคือการได้คิดได้สร้างสรรค์เอง ของเราก็คือเก่งนี่คือลอกเก่ง แม้แต่ 10 คะแนน ที่ผมเคยได้เนี่ย ผมโคตรลอกเหมือนเลย ครูเอาอะไรมาตั้งไว้หรือเขียนจากแบบซ้ายมาขวา ไม่ว่าจะเป็นอะไรไม่เคยได้ใช้สมองเลย แล้วไปโน้นก็ได้เรียนรู้เรื่องนี้ เด็กมีความสุขตั้งแต่อนุบาล พวกที่คลุกอยู่รักกันมากกับครูศิลปะ อันนี้ก็เป็นโอกาสหนึ่งที่ผมได้รับ สิ่งที่ดีๆ แล้วผมรักและชอบอยู่แล้ว ได้พัฒนาขึ้น 1 ปี ในการเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน ได้ไปเดินดูหอศิลป์ หอศิลป์กรุงเทพยังไม่ได้มีเลย หอศิลป์จริงๆ นะ เสาร์ อาทิตย์ ก็ใส่เสื้อมือฮ่อม กางเกงยีนส์ รองเท้ายาง ขี่จักรยานไปหอศิลป์ที่ซานตาบาบารา ได้เรียนรู้ และค่อยๆ ซึมซับตรงนี้ ก็ได้ประสบการณ์ที่ดี...

ด้วยเหตุนี้สังคมจึงชอบที่จะแอบมาสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างสนุกสนาน จนสนิทกับครูศิลปะเป็นพิเศษ ผลงานบางชิ้นทำให้คว้ารางวัลที่ 1 ได้เป็นนักเรียนยอดเยี่ยมทางศิลปะแห่งปี 1972 ของโรงเรียน และได้รางวัลที่ 4 ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ทำให้หนังสือพิมพ์ประจำรัฐลงข่าวเกรียวกราว เพราะสังคมเป็นเด็กต่างชาติจากเอเชียผู้ฝาด่านเจ้าถิ่นมาคว้ารางวัลได้โดยจากการให้สัมภาษณ์ สังคม เคยเล่าว่า

ผมมาขลุกอยู่ห้องศิลปะ สนุก รักกันมากกับครูศิลปะ ผมก็ทำงานเขียน แต่ก็แปลกใจ เอ ทำไมเขาไม่เห็นมาบอกให้วาดรูปอย่างนั้นอย่างนี้ ปล่อยให้วาดเลย นักเรียนเข้ามาก็หยิบกระดาษของตัวเองทำงานต่อ วาดเรื่องนั้นเรื่องนี้ ผมไม่เคยเห็น ผมไปบอกเขาว่า ผมลอกรูปเก่งมาก เขาว่าไม่ได้ ผมก็งเข่าว่ามันเก่งตรงไหน ผมบอกว่าผมวาดได้เหมือนที่สุดนะถ้ามีแบบ ต่อมาผมพิจารณา ดู เอ มันไม่ใช่เนี่ย เขาสอนให้คิดเอง สิ่งเหล่านี้เขาทำกันมานานแล้ว แต่มันเป็นสิ่งแปลกสำหรับผม (ประวิทย์ สุวณิชย์. 2533: 133)

สังคม ทองมี เคยกล่าวถึงความเข้าใจในการเรียนศิลปะในอดีตว่า “...ตัวความคิดนี้ มันไม่ค่อยเปิดโอกาสให้เด็กมี คนที่เก่งคือคนที่ลอกเหมือนที่สุด ผู้ใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าศิลปะคืออะไร ยังติดค่านิยมแบบเก่าๆ แต่มั่นขาดเรื่องความคิดไป ผมก็สังสมตัวนี้ไว้ พอผมไปก็ทำให้คิดไม่ออก”(กระซิบเรียวหวดครูสังคม คนดีศรีสังคม. 2533: 20)สังคมได้เรียนรู้วิธีการเรียนศิลปะในแนวทางที่แตกต่างไปจากความเข้าใจเดิม ในการได้คิดได้สร้างสรรค์ตามความถนัดตนเอง ไม่เพียงแต่การลอกรูปแบบอย่างที่เขาใจมาตลอด และในระยะเวลาที่ใช้ชีวิตนักเรียนในแคลิฟอร์เนีย สังคมก็ทำคะแนนได้อย่างยอดเยี่ยม โดยเฉพาะวิชาศิลปะจนมีชื่อติดจารึกในโรงเรียน ทั้งยังมีโอกาสแสดงผลงานศิลปะเดี่ยวของตนเองอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ทำงานหารายได้พิเศษเลี้ยงตนเองควบคู่ไปกับการเรียนนั่นเอง

หลังจากที่เรียนครบตามกำหนด สังคมก็เดินทางกลับเมืองไทย เพื่อรอสอบใหม่อีกครั้งโดยสังคม เคยเล่าว่า

กลับมาฟื้นตัวไม่ทัน สัมผัสวิชาวิทยาศาสตร์ ได้ดีกว่าภาษาอังกฤษกับศิลปะ ผมเลือกสอบเพียงสองคณะที่จุฬาฯ คือสถาปัตยกรรมและครุศาสตร์ ผมพลาดคณะสถาปัตยกรรม เมื่อติดคณะครุศาสตร์ก็มีความรู้สึกอย่างวัยรุ่นตอนนั้น คือไม่อยากเป็นครู อยากอยู่กรุงเทพฯ ทำงานตามบริษัทมากกว่า รู้สึกผิดหวังพอสมควร เข้าได้แล้วก็เรียนไปเรื่อย แต่ที่บ้านมีปัญหาเรื่องการส่งเรียน ผมจึงต้องทำงานไปเรื่อย” (ประวิทย์ สุวณิชย์. 2533: 133)

และเมื่อสอบได้คณะครุศาสตร์ ก็เกิดความรู้สึกผิดหวังพอสมควร เนื่องจากไม่อยากเป็นครู ด้วยเหตุผลที่อยากทำงานบริษัทมากกว่าอย่างไรก็ดีสังคม เริ่มศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ที่คณะครุศาสตร์ (ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยทุนของAMERICAN WOMEN CLUB สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา และทุนบริษัทสหศรีชัยก่อสร้าง จำกัด

การร่ำเรียนในสายครุศาสตร์ ไม่น่ารรมย์นักเมื่อใจฝักใฝ่ในสายศิลปะ ทำให้ไม่ราบรื่นเช่นกันในการผ่านวิชาการศึกษาบังคับทั้งหลาย และการเป็นครูก็ไม่มีอยู่ในความคิดตอนนั้นแม้แต่น้อย โดยเล่าว่า

ผมไม่ค่อยชอบ ไม่ค่อยอยากเป็นครูเท่าไร ตามประสาวัยรุ่นนะ (อีกแล้ว) ไม่โก้ ไม่เหมือนทำงานอยู่บริษัท (ลัดดาวัลย์ รัตนดิลกชัย. 2533: 21)

วันเวลาผ่านไปเหมือนโชคชะตากำหนด ด้วยความขัดสนด้านค่าใช้จ่าย ทำให้สังคมต้องขวนขวายหารายได้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น จึงมีโอกาสดำเนินงานสอนพิเศษตามบ้าน ให้กับเหล่าบรรดาเด็กที่ครอบครัวมีฐานะดี พอวันวันเช้า ความรักในวิชาชีพครูก็ถูกแทรกซึมในหัวใจ

อย่างไรก็ตามในระหว่างที่เรียนในรั้วมหาวิทยาลัยนี้เอง สังคมได้รับโอกาสคัดเลือกเข้าร่วมโครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ รุ่น 3 ไปประเทศสมาคมนอาเซียนและญี่ปุ่นกิจกรรมสำคัญของโครงการคือ การแลกเปลี่ยนความเข้าใจในด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศในเครือเป็นหลัก อาทิฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ถือเป็นแรงบันดาลใจสำคัญอีกอย่าง

หนึ่ง จากการที่ได้เห็นการจัดการเรียนการสอนภายใต้ห้องเรียนศิลปะที่ประเทศญี่ปุ่น ที่อบอุ่นไปด้วยบรรยากาศที่เน้นความสนุกสนาน เด็กมีอิสระในการแสดงออกทางศิลปะ ทำให้สังคมที่จะมีความหวังลึกๆ ในใจไม่ได้ว่าถ้าโรงเรียนในจังหวัดเลยมีบรรยากาศการเรียนแบบนี้บ้างก็คงดีไม่น้อย โดย สังคม ทองมี (ลัดดาวัลย์ รัตนดิลกชัย. 2533: 21-22) เคยกล่าวว่า

ตอนปี 2 ยุคสมัยนั้นประชาธิปไตยเฟื่องฟู เริ่มคิดถึงบ้านเกิด สภาพความเป็นอยู่ต่างๆ ในชนบท มาเรียนทางนี้แล้วคิดว่ามีความเข้าใจในเรื่องศิลปศึกษา ได้เห็นมากก็พอสมควร เพราะได้ไปเรือเยวชน เห็นการเรียนการสอนที่ญี่ปุ่น เด็กๆ เขาสนุกกันมาก ลองมองย้อนไปสมัยที่เรียนอยู่ ก็คิดว่าตัวเองนี่โชคดีมากที่ได้มาถึงวันนี้ เมื่อเทียบกับเพื่อนๆ เด็กๆ ในชนบทคนอื่นๆ ก็เห็นว่าเรียนมาทางนี้ก็อยากมาทดลองดูว่าที่ว่ามีความคิดสร้างสรรค์ มันจริงไหมที่มีอยู่ในตัวทุกคน

โดยเฉพาะช่วงสำคัญคือวัยเด็ก เขามีความสามารถหรือศักยภาพอยู่ในตัวอยู่แล้ว เพียงแต่ไม่มีคนเข้าไปดึงมันออกมาเท่านั้น ยิ่งเป็นเด็กบ้านนอกหรือเด็กชนบท มีความบริสุทธิ์หรือความใกล้ชิดอยู่กับธรรมชาติอยู่แล้ว เพียงแต่เราไปเสริมหรือไปดึงออกมาให้ทำได้ใหม่ เหมือนอย่างที่เคยเห็นมาแล้ว แต่ก็เข้าใจเงื่อนไขข้อจำกัดที่มันเป็นอยู่ด้วยนะ อยากลองดูไม่คิดว่ามันเป็นงาน ไม่คิดว่ามันจะส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและตัวหลักสูตร...

หลังจากโครงการเรือเยวชนสิ้นสุดลง สังคมได้ตัดสินใจพักการเรียนไว้ก่อน เนื่องจากมีความกังวลในเรื่องเวลาในการเตรียมตัวสอบ ทำให้เกิดปัญหาเนื่องจากความไม่รอบคอบ ด้วยเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ทำให้สังคมได้ถูกจำหน่ายชื่อออกจากสภาพความเป็นนักศึกษา เนื่องจากลงทะเบียนไม่ตรงตามที่กำหนดระยะเวลา แต่นับว่าโชคชะตาได้เข้าข้าง สังคมได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณท่านหนึ่ง ซึ่งเคยเป็นกรรมการคัดเลือกให้สังคมได้เป็นตัวแทนมหาวิทยาลัยไปโครงการเรือเยวชน สร้างชื่อเสียงให้แก่สถาบันการศึกษา การแก้ไขปัญหาก็ไม่ใช่เรื่องยากนัก

สังคม ใช้เวลาศึกษาในรั้วจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นเวลา 5 ปี จากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ ทำให้ตัดสินใจได้ว่า สิ่งที่ต้องการจะเป็นจริงๆ คือครูสอนศิลปะ ขณะเดียวกันก็ได้รับจดหมายฉบับหนึ่งจากอดีตครูประจำชั้นเก่าที่สังคมเคารพรัก ซึ่งไปเป็นครูใหญ่อยู่ที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยาและต้องการครูมาสอนวิชาศิลปะในเวลานั้น สังคมจึงไม่ลังเลตัดสินใจที่จะกลับไปสอนตามที่ได้ตั้งใจโดยเล่าว่า “ผมเลือกที่ศรีสงครามเพราะอยู่นอกอำเภอเมือง อยากดูว่าเด็กที่นี่จะมีความคิดด้านศิลปะไหม เขาจะแสดงออกอะไรไหม เขาจะสามารถแสดงความสามารถทางด้านนี้ออกมาได้ไหม ทั้งในด้านของความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และก็ทักษะอะไรด้วย” (ฉัตรชัย ธรรมประเสริฐ. 2533: 26) ในขณะที่รั้วคู่แข่งในการสอบ เนื่องจากในยุคสมัยที่ผู้คนไม่นิยมประกอบวิชาชีพครู สังคมเริ่มปฏิบัติงานราชการ ในปี พ.ศ. 2521 ที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลยและนี่เป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นครูสอนวิชาศิลปะ

ภายหลังจากที่สังคม สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และเข้าทำงานเป็นครูสอนวิชาศิลปะมานานพอสมควร เมื่อต้นปี พ.ศ. 2529 สังคมได้ตัดสินใจศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาเดิม

โดยทุนของอาจารย์แพนน้อย เทพหัสดิน และสำเร็จการศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สังคม ได้วิธีสอนมาจากโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทดลองใช้แล้วเกิดผล การเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง วิธีสอนนี้เรียกว่า วิธีสอนแบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง Child Centered เป็นครั้งแรก (วรพัตร์วรชัยพิทักษ์. 2550: 89) สำหรับวิธีการสอนของสังคมจะเน้นที่เด็กเป็นหลัก โดยครูมีหน้าที่เพียงกระตุ้นแต่ผู้เรียนจะต้องเป็นคนคิดและสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง ใช้วิธีการสอนที่ทำให้เด็กมีความสนุกสนานกับการได้ทำกิจกรรมทางศิลปะ ทำให้เด็กที่ไม่กล้าแสดงออก มีความมั่นใจและกล้าที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องมากขึ้นโดยมีแนวการสอนง่ายๆ คือ 1. ครูต้องมีพื้นฐานของวิชาศิลปะที่จะสอน 2. ต้องเข้าใจสภาพแวดล้อม เข้าใจเด็กในสภาพที่แตกต่างกัน

นอกจากจะให้อิสระเด็กในการคิดแล้ว ครูจะต้องเสียสละเวลาในการดูแลพัฒนาการด้าน ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันในการแสดงออก 3. ต้องสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เด็กมีความสุข ทำให้เด็กไม่เครียด ขณะเดียวกันก็สอดแทรกเรื่องราวต่างๆ ที่เด็กควรจะต้องรู้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้ศิลปะเป็นสื่อในการเชื่อมโยงวิชาอื่นๆ และที่สำคัญจะเน้นที่การปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง(สุพัชรี ผุดผ่อง. 2547: 30)ชูเกียรติ ฉาโรสง กล่าวว่า สังคม ทองมี ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ระบบการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ด้วยการจัดระเบียบในห้องใหม่ โดยปล่อยเด็กให้มีอิสระในการปฏิบัติงานเน้นความสนุกสนานผ่อนคลาย (ชูเกียรติ ฉาโรสง.2544: 115) วิธีการนี้ทำให้เด็กเกิดความสนใจในวิชาศิลปะมากขึ้นและสังคมได้เล็งถึงการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนว่า

แรกผมจัดห้องให้สบาย ทำบรรยากาศของห้องให้สบาย มันเป็นวิชาซึ่งไม่ต้องมานั่งฟัง นั่งเขียนตามบอก ให้เขาเดินไปเดินมาบ้าง ครูที่อยู่ข้างห้องแรกๆ ก็ไม่พอใจเหมือนกันว่าไม่มีระเบียบ ผมเห็นว่าไม่เห็นเป็นไร เราให้มันอยู่ในขอบเขต ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย เขาได้สนุก เราเองก็สอนให้สนุก ตรวจงานก็ให้กำลังใจกันไป ทั้งที่จริงรูปอาจไม่ได้เรื่องเท่าไรหรอก" (สุดารรา สุขญา.2528: 28)

แม้ว่าในตอนนั้นค่านิยมต่อวิชาศิลปะยังไม่เป็นที่ยอมรับเท่าที่ควร เพราะสังคมในชนบทส่วนใหญ่ล้วนเป็นชาวไร่ชาวนา ซึ่งมีอาชีพไม่ได้ร่ำรวยอะไร แต่การเรียนวิชาศิลปะนั้นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีราคาแพง ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่สิ้นเปลือง ผู้ปกครองย่อมไม่เห็นประโยชน์ที่เด็กจะได้รับ เพราะทุกคนต่างใฝ่ฝันอยากให้ลูกมีอาชีพที่มั่นคง จึงไม่ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนในสายนี้ ดังที่สังคม ทองมี กล่าวว่า

ตอนนั้นแม้จะรู้ว่าทำแล้วจะต้องเจอกับทัศนคติที่ตรงข้ามแน่นอน เพราะสังคมในชนบทส่วนใหญ่ล้วนเป็นชาวไร่ชาวนา ซึ่งไม่ได้มีอาชีพร่ำรวยอย่างใด แต่การเรียนศิลปะ ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ล้วนเป็นสิ่งสิ้นเปลือง ไม่ว่าจะเป็นสี พู่กัน กระดาษ พ่อแม่ผู้ปกครองย่อมไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ เพราะทุกคนต่างใฝ่ฝันจะให้ลูกได้เป็นเจ้าคนนายคน มีอาชีพที่มั่นคง" (สุพัชรี ผุดผ่อง. 2547: 30)

การสร้างทัศนคติที่ดี ทั้งต่อผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง รวมทั้งเด็ก ในระยะแรกต้องอาศัยความอดทนและใจเย็นอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่ต่างมองว่าวิชาศิลปะเป็นแค่วิชาเสริม จึงถูกลดทอนความสำคัญ ครูศิลปะจึงเปรียบเสมือนครูจับจ่ายโดยสังคม ทองมี ได้เล่าไว้ว่า

เขามักเอาไว้เป็นครูจับจ่าย บ้างก็กลายเป็นผู้ทำพวงหรีด เอาไว้เขียนป้าย เอาไว้แต่งรถ นั่นแหละคือหน้าที่" (ประวิทย์ สุวณิชย์.2533: 134)

ถึงอย่างไรก็ตามสังคมก็ได้สอนวิชาศิลปะวิชาเดียว ทั้งยังสอนวิชาสามัญอื่นๆ เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานความรู้แน่นยิ่งขึ้น เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ก็เพื่อส่งเสริมการสอบชิงทุนเรียนต่อในต่างประเทศนั่นเอง และด้วยเหตุนี้นักเรียนกลุ่มที่ชอบวิชาศิลปะบางคนสามารถทำคะแนนได้ยอดเยี่ยมได้เกรด 4 ทุกวิชา และสอบได้ลำดับที่ 1 หรือลำดับต้นๆ ของโรงเรียน ความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็ก ก็ยิ่งทวีความเชื่อว่า ทุกคนล้วนมีพลังแห่งจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ปัญหาคือต้องพยายามดึงพลังในส่วนนั้นมาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะให้ได้ (ชูเกียรติ ฉาโชสง.2544: 117-118)สังคม จึงได้ทุ่มเททั้งด้านทักษะรวมไปถึงการใช้หลักจิตวิทยา โดยทำตัวเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ และเป็นพ่อในบางโอกาส โดยเล่าว่า

แต่ที่สำคัญเราต้องให้ความรู้สึกที่เป็นเพื่อนเขา เป็นพี่เขา เป็นครูเขา แม้กระทั่งเป็นพ่อที่พร้อมจะช่วยเหลือเขา ในความรู้สึกของเด็ก เขาก็เกิดความผูกพันและศรัทธา สิ่งนี้ มันแกล้งทำไม่ได้ มันต้องเกิดขึ้นเองจากใจจริง มันเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ที่อยู่กับชีวิตต่อไป" (ศรีรัตน์ สุวรรณมนตรี.2530: 149)

และส่งเสริมและสนับสนุนทั้งเรื่องการเรียนตลอดจนเรื่องส่วนตัว ในขณะเดียวกันก็สอนให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยการจัดแบ่งปัน ทำงานร่วมกันใช้ของร่วมกัน เรื่องของจริยธรรมมิใช่การท่องจำ แต่เป็นการปฏิบัติซึมซับไปทีละน้อย (ไพโรจน์ สโมสร. 2539: 69)

ท่ามกลางการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะของสังคมบนพื้นฐานการยอมรับความแตกต่างระหว่างครอบครัวผู้เรียน จำเป็นที่จะต้องเข้าใจ ให้ความสำคัญและใช้หลักจิตวิทยาทำความเข้าใจต่อเด็กอย่างอดทน โดยมีกิจกรรมทางศิลปะเป็นสื่อที่สำคัญ โดยมีความเชื่อมั่นว่าจะช่วยขจัดความกลัว สร้างความเชื่อมั่นและเกิดความกล้าแสดงออกในที่สุดและเหตุการณ์ที่เสมือนเป็นกำลังใจ และทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ที่ทำให้สังคมมุ่งมั่นต่อแนวคิดทางการเรียนรู้วิชาศิลปะเด็ก จากการให้สัมภาษณ์โดยสังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์) เล่าว่า

มานอน เสาร์ อาทิตย์ ปิดเทอมมาทำงานศิลปะ ม.2 ทำงานดีสอง ดีสาม โอ้โห ที่ไหนหาไม่ได้ ทิณกร ก็รวมอยู่ในนั้นด้วย พูดถึงความประทับใจ ที่เป็นพลังขับเคลื่อน ให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การไม่เอาเปรียบกัน การแบ่งปัน แบ่งหน้าที่ ตัวนั้นสำคัญกว่าชิ้นงานนี้อีก เป็นเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม มันไม่มีเครื่องชั่งตวงวัด มันเหมือนนามธรรม มันเป็นเรื่องที่จากภายในแล้วสู่การปฏิบัติ บอกไม่ต้องท่องทำเลย จรรยาบรรณครูก็ข้อครูไม่เคยจำ

เพื่อให้สังคมเล็งเห็นคุณค่า สังคมได้คิดแก้ปัญหาเรื่องทัศนคติด้านลบต่อวิชาศิลปะ โดยสังคม (สุพัชรี ผุดผ่อง. 2547: 29-30) เคยเล่าว่า

ด้วยเหตุผลที่อยากจะพิสูจน์ความคิดของตนเองต่อความเชื่อทางศิลปะที่หลายคนเข้าใจกัน และเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความเชื่อที่ว่า คนเป็นศิลปินมีอาชีพที่ไม่ดีนัก ต้องเดินกินรำกึน หรือไม่ก็พวกศิลปินไส้แห้ง จึงไม่ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียน ดังนั้นการจะทำให้สังคมเห็นคุณค่า จำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระบบการศึกษา ไม่นั่นเพียงด้านเดียวคือ คนเก่ง เรียนเก่ง ความรู้ ความจำ แต่ไปเน้นที่กระบวนการความคิด สร้างสรรค์ ซึ่งผมมีความเชื่อว่าเด็กในชนบทหากได้รับการส่งเสริมสนับสนุนหรือโอกาสทางการศึกษา ก็สามารถจะสร้างสรรค์งานศิลปะได้

สำหรับเด็กที่มีความสนใจเป็นพิเศษ ผมจะมีชมรมทางด้านศิลปะเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเด็กที่มีปัญหาขาดแคลนหรือฐานะยากจน ก็พยายามที่จะให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็ก โดยแรกๆ ผมใช้เงินเดือนของตนเอง ซื้ออุปกรณ์การเรียนศิลปะให้กับเด็ก และก็ให้มาช่วยงานที่ชมรม...

โดยเริ่มจากการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง ว่าเด็กในชนบทหากได้รับโอกาสทางการศึกษา ก็สามารถจะสร้างสรรค์งานศิลปะได้ โดยในระยะแรกๆ ก็ได้นำเงินเดือนส่วนตัวมาซื้ออุปกรณ์การเรียนศิลปะให้กับเด็ก ระหว่างนั้นก็หาแหล่งทุนจากภายนอกมาเสริม เช่น จากมูลนิธิต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ จึงได้เปิดชมรมศิลปะของโรงเรียนขึ้น

สังคมเพียงแต่ต้องการหาวิธีการกระตุ้นให้เด็กในชนบทเกิดความกล้าที่จะแสดงออกทางศิลปะ สร้างค่านิยมที่ถูกต้องดีงามต่อศิลปะ และอยากจะลบความเชื่อที่มีมานานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ว่าศิลปะไม่ใช่การลอกแบบให้เหมือนอีกต่อไป แต่เป็นการให้เด็กได้คิดได้สร้างสรรค์เองตามวัยที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้คิดเรื่องการประกวดแต่อย่างใด เนื่องจากสภาพปรากฏการณ์ในแวดวงศิลปะเด็กกระแสนั้นยังไม่ค่อยตื่นตัวเท่าใดนัก และการประกวดก็ยังมีไม่มากเท่าที่ควรโดยสังคม เคยกล่าวว่า

ผมไม่เคยนึกถึงเรื่องการส่งงานเข้าประกวดแข่งขันเลย แต่ต้องการพิสูจน์ให้เห็นว่า เด็กชนบทหากได้รับการส่งเสริมก็สามารถที่จะมีพัฒนาการที่ดีได้ จึงให้เด็กลองส่งผลงานเข้าประกวดในงานศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย และได้รับรางวัลหลายชิ้น แต่ขณะนั้นด้วยความที่เป็นโรงเรียนที่ไม่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมาก่อน จึงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม”(สุพัชรี ผุดผ่อง. 2547: 30)

ในระยะเวลาต่อมาเด็กได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ทั้งความรักความอบอุ่น ได้ถูกเติมเต็มในหลายๆ ส่วน เด็กเกิดความเชื่อมั่น และเริ่มฉายแววทางความรู้สึกลึกซึ้ง เริ่มเกิดความมั่นใจ กล้าที่จะถ่ายทอดและแสดงออกผ่านผลงานศิลปะ ทำให้สังคมได้คัดเลือกผลงานบางส่วนส่งไปเข้า

ร่วมการประกวด และได้รับรางวัลหลายชิ้น เมื่อปี พ.ศ.2523 จึงเป็นจุดเริ่มต้นทางการแสดงออกทางศิลปะของเด็กในชนบทโดยเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นว่า

ใช้เวลาอยู่ 3 ปี ที่จะทำให้เห็นคุณค่ากัน เป็น 3 ปี ที่เหนื่อยและสนุกที่สุด มันไม่ต้องทำอะไรเลยนะ นอกจากสอน ใกล้ชิดกับเด็ก คิดว่าศิลปะกับเด็กมีความผูกพันกันมาก ไม่ใช่เพียง ความรู้ ที่เราให้เขา แต่เป็น ชีวิต เป็นความผูกพัน”(ลัดดาวัลย์ รัตนดิกลชัย. 2533: 22)

จากการส่งผลงานเข้าประกวดของเด็กผู้รังสรรค์ผลงานศิลปะภายใต้การจัดการเรียนการสอนของสังคม จากในระดับประเทศก็พัฒนาไปสู่การส่งผลงานเข้าประกวดในระดับนานาชาติ ซึ่งในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี ก็สามารถคว้ารางวัลในระดับนานาชาติและระดับโลกมาแล้วกว่าหนึ่งหมื่นรางวัล ทำให้สังคมได้การยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะครูผู้สอนศิลปะระดับคุณภาพคนหนึ่งของไทยและผลดีของการมีชื่อเสียงในวงกว้างทำให้สามารถขออุปการะการเรียนศิลปะสำหรับเด็กจากผู้สนับสนุนทั้งหลายจากแวดวงต่างๆโดยสังคม กล่าวว่า

การมีชื่อเสียงเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่หลงระเหิรไปกับมัน กลับดีเสียอีกที่มีคนรู้จักมากขึ้น โรงเรียนมีคนรู้จักมากขึ้น ทำให้เราสามารถช่วยเหลือคนอื่น ลูกศิษย์ลูกหาได้มากขึ้น บ่อยๆ มีคนเชิญไปบรรยายประชุมสัมมนา ตัดสินงานศิลปะหรือร่วมโครงการอื่นๆ ทำให้มีโอกาสได้รับใช้ประเทศชาติในมุมกว้างมากขึ้นด้วยซ้ำไป มันเป็นประโยชน์โดยตรงกับการศึกษาศิลปะของชาติในส่วนตัวเองช่วยได้ตามกำลังความสามารถที่มีอยู่” (ศรีรัตน์ สุวรรณมนตรี. 2530: 151)

สังคมพยายามเน้นย้ำกับเด็กจากรุ่นสู่รุ่นคือ การประกวดแข่งขันไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะเป็นเพียงกิจกรรมทำให้ได้มีโอกาสแสดงออกร่วมกันเท่านั้น เป็นแบบประเมินผลสร้างความคิดของเด็กที่ดีค่าออกมาเป็นรางวัลเท่านั้นเอง แต่ความเป็นจริง ความคิด ไม่สามารถตีค่าหรือประเมินค่าเป็นเงินหรือรางวัลได้เลย คุณค่าแท้จริงของการสร้างสรรค์ศิลปะอยู่ตรงดอกผลทางจิตใจหรือความพึงพอใจของแต่ละบุคคล สำหรับเป็นพื้นฐานของการก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง จากกระบวนการสร้างสรรค์ตรงนี้เท่านั้น และห้ามยึดติดกับตัวรางวัลเป็นอันขาด ดังจะเห็นได้จากคำพูดที่ว่า

ผมเชื่อว่าศิลปะพัฒนาคนได้เกือบทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของมนุษย์ ศิลปะเป็นสิ่งที่เราจะมาพัฒนาเด็กได้ตั้งแต่เล็กๆ โดยกระบวนการต่างๆ ที่เราจัดให้เหมาะสมเข้าใจ (นันทพร ไวยะสุวรรณ. 2540: 37)

จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนศิลปะของสังคม มิได้หวังให้เด็กชนะการประกวดภาพเขียน หรือต้องเรียนต่อในด้านนี้ แต่เน้นในเรื่องการเห็นคุณค่า ซาบซึ้งชื่นชมงานศิลปะ ซึ่งเป็นสื่อที่สำคัญที่ทำให้เด็กคิดเองเป็น มีจินตนาการ กล้าแสดงออก อันส่งผลในด้านอารมณ์และจิตใจ อันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคมสังคมได้กล่าวถึงเรื่องของการประกวดว่า

เป็นกลวิธีอันหนึ่งเท่านั้นที่จะดึงขึ้นมาให้คนสนใจ ถ้าไม่มีมันก็ไม่มีความเคลื่อนไหว ไม่มีสีสัน แต่เมื่อดึงขึ้นมาแล้วก็ต้องสร้างความเข้าใจในจุดมุ่งหมายที่เป็นอุดมคติจริงๆ ของงานศิลปศึกษาว่ามันคืออะไร รางวัลของงานศิลปะเด็กนี้เป็นคาบสองคม ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจเจตนาที่จะลุ่มให้เอาชนะกันให้ได้ก็มี... (สุรีย์พร พิพัฒน์วัฒนพงษ์. 2534: 32)

จากนั้นได้ดำเนินโครงการ เพื่อโอกาสชีวิตและการศึกษา จัดหาทุนการศึกษา สนับสนุนลูกศิษย์ที่ขัดสน จากบุคคล มูลนิธิ หน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อศึกษาต่อด้านศิลปะในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฯลฯ (เฉลียว พันธุ์สีดา. 2557: 116)

สังคม ให้ความสำคัญกับโอกาสทางการศึกษา โดยเชื่อว่าหากเด็กและเยาวชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา ก็จะสามารถสร้างสรรค์งานศิลปะได้อย่างเต็มที่ จึงดำเนินโครงการเพื่อโอกาสชีวิตและการศึกษาด้วยการจัดหาทุนการศึกษา สนับสนุนนักเรียนที่เป็นคนดีแต่ขาดทุนทรัพย์ เพื่อเป็นทุนการศึกษาให้นักเรียนที่เรียนต่อด้านศิลปะในทุกๆ ระดับ โดยสังคม (ลัดดาวัลย์ รัตนดิษฐ์ชัย. 2533: 23) เคยกล่าวไว้ว่า

ผมมองเรื่องโอกาสมากกว่า โอกาสเป็นเรื่องสำคัญในบ้านเรา ผมมองว่าไม่ใช่เรื่องรางวัล เป็นโอกาสของชีวิต การศึกษา ในเมื่อเด็กเขามีความสามารถ ผมมองว่าทำอย่างไรเขาถึงจะมีโอกาสนี้ จึงดิ้นกันมาโดยตลอด ตัวเด็กเองมีความสามารถอยู่แล้วจะได้ต่อไปในเรื่องทุน ก็โชคดีที่มีคนให้รางวัลอะไรมากมาย ได้รับการยอมรับ ผมจึงหาทางต่างๆ ให้ได้เรื่องทุน วัสดุก็ไม่ใช่อะไรๆ ตลอดเวลาสิบปีที่ผ่านมาผมจึงคิดเรื่องกองทุน ให้ทุนการศึกษาแก่เด็ก ซึ่งไม่ต้องเรียนเก่งมากมายหรอก ไม่ใช่เฉพาะคนเรียนศิลปะเก่ง เราให้ทุกคนที่อยากเรียนและเป็นคนดี ทำงานศิลปะดีหรือรักที่จะมาทำ ชยัน ประพฤติดี เป็นการส่งเสริมคุณค่า เพราะคนที่เรียนไม่ดีเพราะยากจนก็มี ความเป็นจริงจะเรียนไหวได้ยังไงถ้าหิวข้าว มีปัญหา...

จากประสบการณ์การสอนมาแล้วกว่า 10 ปีสังคมก็ได้มีโอกาสได้มาเป็นอาจารย์ สอนวิชาศิลปะที่โรงเรียนจิตรลดา โดย สังคม เล่าว่า

ที่จิตรลดา ผมก็สอนเหมือนที่ศรีสงคราม ใช้เวลาสั้นๆ 30 - 40 นาที ก็สนุกสนานกันบนพื้นห้องประชุม จะให้ผมเข้าหากับห้องเรียนได้ยังไง โอ้ยแรกๆ พวกครูที่นั่นเขาก็กลัวผม อย่าให้พูดเลย แตกตื่นตกใจกัน แต่เด็กก็ชอบนะ เขาก็เลยขอให้ผมสอนต่ออีก 1 ปี นี่ก็ต้องไปตัดทางเองไหมตัวหนึ่งแบบสีกาก็มีจิบ เด็กมันก็แซวว่า มีตัวเดียวหรืออาจารย์ ผมบอกไม่ มีหลายตัวแต่สีเดียว (กระซิบเรียวนหวนดูครูสังคมคนดีศรีสังคม. 2533: 21)

นักเรียนที่นี้ซึ่งเป็นนักเรียนในอีกระดับหนึ่ง ต่างจากนักเรียนที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยา แต่สังคมก็ค้นพบว่า เด็กก็คือเด็ก ไม่ว่าที่ไหนก็ไม่แตกต่างกัน

แม้ว่าสังคมจะบอกว่าเด็กในเมืองหลวงหรือเด็กในชนบทจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน แต่ก็ปฏิเสธว่าเด็กตามชนบทจะมีความกล้าแสดงออกน้อยกว่าเด็กในเมืองหลวง และการเป็นอาจารย์วิชาศิลปะโรงเรียนจิตรลดาตัวเอง สังคมก็ได้รับเกียรติให้สอนศิลปะแด่พระเจ้าหลานเธอด้วย โดยเฉพาะ พระองค์เจ้าศิริภาจุฑาภรณ์ และความตื่นตัวของโรงเรียนจิตรลดาในการให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะ เป็นตัวอย่างหนึ่งของความตื่นตัวในวงการศิลปะเด็ก โดยเสาวรา

มีการตื่นตัวกันมากขึ้น มีการจัดอบรม เข้าค่าย โครงการภาคฤดูร้อน เด็กๆ สมัครจนแทบรับไม่ไหว ผู้ปกครองเขาก็เปลี่ยนทัศนคติไปบ้าง เข้าใจเด็กมากขึ้น พยายามส่งเสริม มีการจ้างครูไปสอนศิลปะที่บ้านเมื่อก่อนมีที่ไหน แต่ก็มีเฉพาะที่ชนบทยังไม่มีโอกาส”(ลัดดาวัลย์ รัตนดิกลชัย. 2533: 24)

สังคมได้ขยายขอบข่ายการทำงานศิลปะเด็กจากชนบทสู่เมือง ตามยุทธวิธีป่าล้อมเมือง โดยตั้งชมรม บ้านศิลปะเด็ก ขึ้นในกรุงเทพฯ รับสอนพิเศษแก่เด็กที่สนใจทั่วไป มีกลุ่มศิษย์เก่าและเพื่อนๆ อาจารย์ในส่วนกลางมาช่วยสอน โดยโครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ช่วยสร้างจิตรกรตัวน้อยๆ ขึ้นในวงการศิลปะเด็ก หลายรุ่นหลายคน โดยเฉพาะ น้องฮ้องเต้ ซึ่งกลายเป็นกรณีศึกษา ของศิลปะกับสุนทรียภาพของเด็กนอกจากนี้ยังเป็นส่วนกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวทางด้านศิลปศึกษาแก่โรงเรียน ทั้งในภูมิภาคตะวันออกเฉยงเหนือ และภูมิภาคต่างๆ ในหลายๆ โรงเรียน และผู้คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแวดวงศิลปศึกษา และนำมาซึ่งการได้รับการสนับสนุน ซึ่งเป็นผลดีต่อศิลปศึกษาในวงกว้างขึ้นไปอีกการทำงานของสังคมไม่เพียงก่อให้เกิดผลกระทบที่ยิ่งใหญ่ให้แก่โรงเรียนและวงการศึกษาไทยเท่านั้นหากได้กลายเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจให้แก่ครูศิลปะทั่วประเทศ

จากการมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ทำให้สังคมได้รับเกียรติเป็นวิทยากรด้านศิลปศึกษาในระดับจังหวัด ระดับชาติและระดับนานาชาติ ริเริ่มและก่อตั้งศูนย์ศิลปะเด็กและเยาวชน สมบูรณ์แบบแห่งแรกของประเทศไทย โดยได้รับพระราชทานชื่อ ศูนย์ศิลป์สิรินธร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์; สุทธิจิตรรา สุทธิธรรม; และ ผงางาม แสนสมรส. 2546: 51) โดย สังคม กล่าวไว้ว่า

ผมใฝ่ฝันอยากจะสร้างหอศิลป์เด็ก ในทุกชุมชน ให้มีหอศิลป์ทั่วประเทศเลย เพื่อให้เด็กเกิดกิจกรรมขึ้น เป็นกิจกรรมที่มีชีวิต และหอศิลป์ที่ว่า ก็ไม่ใช่เพียงอาคารที่ไร้ชีวิต ที่มีเพียงการแสดงผลภาพเขียนเท่านั้น” (ทศ คณนาพร. 2550: 185)

และทองแถม นางจ๋านง (2556: 59) กล่าวว่า เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ.2548 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิด ศูนย์ศิลป์สิรินธร นับจากนั้นมา กิจกรรมของ ศูนย์ศิลป์สิรินธร ก็ดำเนินมาด้วยดีและต่อเนื่อง

ครบรอบในปีที่ 20 สังคมก็ไม่หยุดสร้างอนาคตให้ศูนย์ศิลป์สิรินธรคือ ศูนย์บ่มเพาะ อัจฉริยะศิลป์ เด็กและเยาวชน ของ สพฐ.เป็นต้นแบบแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2556 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุมัติงบประมาณ 25 ล้านบาท เป็นค่าก่อสร้าง อาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ 58 พรรษา ออกแบบโดย ครองศักดิ์ จุฬามรกต เพื่อให้เป็น ศูนย์บ่มเพาะ อัจฉริยะศิลป์เด็กและเยาวชน ของ สพฐ.ต้นแบบแห่งแรกของประเทศไทย

ศูนย์ศิลป์สิรินธรหมายถึงแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทันสมัยสำหรับเด็กและเยาวชนอันแสดงให้เห็นถึงก้าวที่สำคัญในการผลักดันศิลปะให้กลายเป็นสิ่งมีคุณค่าในสังคมตามมาตรฐานสากลแห่งแรกของอาเซียนเพื่อสนองความเป็นศูนย์บ่มเพาะอัจฉริยภาพด้านทัศนศิลป์และดนตรีแห่งแรกของประเทศไทยโดยมุ่งหวังให้เป็นต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามภูมิภาคต่างๆในอนาคตของประเทศ(เจลีเยว พันธุ์สีดา. 2557: 115) ศูนย์ศิลป์สิรินธร ได้วางแผนการดำเนินงาน โดยจัดโครงสร้างการบริหารงานตามแบบมาตรฐานหอศิลป์ทั่วไป ที่เป็นระบบตามรูปแบบราชการ การจัดระบบโครงสร้างงาน มีลักษณะตามแนวการจัดสายงานในองค์กร ที่จะแบ่งสายงานออกเป็น สายงานหลัก สายงานที่ปรึกษา สายงานช่วยบริการหรือช่วยอำนวยความสะดวกและมีหน่วยงานย่อยประกอบดังนี้

1. ด้านบุคลากร

มีบุคลากรประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินงานในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นบุคลากรจาก โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ภาพประกอบ 3 ศูนย์ศิลป์สิรินธรโรงเรียนศรีสงครามวิทยาอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

2. ด้านอาคารสถานที่

2.1 สำนักงานศูนย์ศิลป์สิรินธร สำนักงานอยู่ที่ห้องรับรองภายในอาคารประชุมสัมมนา สำหรับเป็นสถานที่ดำเนินงานของศูนย์ศิลป์ และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกตลอด ทั้งเป็นที่จัดเก็บข้อมูลเอกสารต่าง ๆ และผลงานศิลปะนักเรียน มีความพร้อมทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ ที่ทันสมัยสามารถให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ศิลป์สิรินธรและใช้เป็นที่ยรับรองคณะที่มาเยี่ยมชมหรือ ศึกษาดูงาน (วรพัก ธรรมชัยพิทักษ์. 2550: 111-114)

2.2 กลุ่มอาคารปฏิบัติการ อาคารสำหรับปฏิบัติการ ประกอบด้วยตัวอาคารจำนวนสี่ หลังอาคารแต่ละหลังจะมีรูปแบบเฉพาะตามลักษณะการใช้งาน ทุกอาคารสามารถเชื่อมถึงกันได้ กลุ่มอาคารปฏิบัติการประกอบด้วยอาคารต่าง ๆ ได้แก่

อาคารหลังแรก เป็นอาคารรูปทรงหกเหลี่ยมที่จัดเป็นพิพิธภัณฑ์ศูนย์ศิลป์เด็กและเยาวชน ซึ่งภายในได้รวบรวมผลงานของศิลปินเด็กนับตั้งแต่ยุคที่ครูสังคมได้ไปบุกเบิกครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2521 ด้วยการคัดเลือกชิ้นงานจากเด็กนับพัน ๆ คนที่เคยสร้างชื่อเสียงไว้โดยจัดเป็นนิทรรศการถาวรเพื่อบอกเล่าความสามารถของเด็กไทยให้ปรากฏเด่นชัด

ภาพประกอบ 4 อาคารหลังที่หนึ่ง ภายในได้รวบรวมผลงานของศิลปินเด็กนับตั้งแต่ยุคที่ครูสังคมได้ไปบุกเบิกครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2521

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 5 อาคารหลังที่สอง ห้องนิทรรศการหมุนเวียน

ที่มา: <http://udonechamber.com/home/event-chamber/4875-4875.html>

อาคารหลังที่สอง จัดเป็นห้องนิทรรศการหมุนเวียนซึ่งจะช่วยเปิดโลกทัศน์ให้เด็ก ๆ และผู้สนใจเข้ามาศึกษาเยี่ยมชมสัมผัสได้ถึงสุนทรีย์ะโดยการจัดแสดงจะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน
ทั้งปี

ภาพประกอบ 6 อาคารหลังที่สาม เป็นห้องประชุมสัมมนา

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

อาคารหลังที่สาม เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหลังคาโค้งเป็นรูปครึ่งวงกลมใช้เป็นห้องประชุมสัมมนาอภิปรายบรรยายให้ความรู้เรื่องศิลปะเด็กและจัดอบรมครูศิลปะมีเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆภายในอาคารโดยมูลนิธิ ดร.เทียม โชควัฒนา ให้การสนับสนุนในการตกแต่ง

อาคารหลังที่สี่ เป็นอาคารทรงสี่เหลี่ยมหลังคาจั่วอาคารหลังนี้เป็นผนังและหลังคาเปิดปิดได้ก่อให้เกิดความสอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติได้เป็นอย่างดีจึงเหมาะสำหรับเป็นอาคารประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำงานศิลปะหรือใช้ทำกิจกรรมการอบรมหรือการประชุมที่มีภาคปฏิบัติ(เจลีว พันธุ์สีดา.2557: 117;อ้างอิงจาก ปิ่นโตทะเล. 2557: หน้า 22)

2.3 สถาปัตยกรรม ตัวสถาปัตยกรรมของศูนย์ศิลปออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติในรูปทรงที่เรียบง่ายแต่แฝงไว้ด้วยพลังแห่งการสร้างสรรค์ ให้มองดูคล้ายงานประติมากรรมที่ช่วยประดับให้สวนป่าโดยรอบมีความงดงาม การจัดผังของอาคารทั้งสี่ยึดลักษณะการจัดวางแบบบ้านไทย มีเรือนต่างๆ กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ แล้วเปิดพื้นที่ตรงกลางไว้เพื่อประกอบกิจกรรม หรือใช้เป็นที่พักผ่อน พื้นที่ทางส่วนด้านหน้าจัดเป็นสวนประติมากรรมกลางแจ้ง ส่วนกำแพงด้านหน้าอาคารทั้งสี่ก็จัดเป็นพื้นที่ให้เด็กได้ใช้วาดภาพอาคารแต่ละหลังมีรูปลักษณะที่โดดเด่นแตกต่างกันไปตามลักษณะของการใช้สอย ทุกอาคารมีส่วนเชื่อมโยงถึงกัน ด้วยทางเดินที่เปรียบเสมือนแกนเชื่อมระหว่างอาคาร ถ้าหากมีการสร้างอาคารหลังใหม่เพื่อกิจกรรมอื่นๆ ก็สามารถสร้างต่อกันไปตลอดในแนวเดียวกัน (วาดสีระบายฝัน. 2540: 131)

3. ด้านงบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์

การดำเนินงานของศูนย์ศิลปีสรินทรจำเป็นต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ดังนั้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งศูนย์ศิลปีสรินทรได้รับการสนับสนุนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประเภทของงบประมาณมีดังนี้

3.1 งบประมาณจากหน่วยงานราชการ เป็นการจัดสรรเงินให้ดำเนินการโดยหน่วยงานทางราชการ ได้แก่ กรมสามัญศึกษา โรงเรียนศรีสงครามวิทยา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอสว่าง พงษ์

3.2 งบประมาณจากองค์กรธุรกิจเอกชน เป็นการสนับสนุนในลักษณะการให้บริการเงินทุนเพื่อดำเนินกิจกรรม เงินรางวัล หรือวัสดุสิ่งของเพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนศิลปะ หรือการดำเนินงานจัดนิทรรศการศิลปะ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายองค์กรธุรกิจเอกชนที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ได้แก่ บริษัท แพลน อาร์คิเท็ค จำกัด, มูลนิธิ ดร.เทียม โชควัฒนา, มูลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย, มูลนิธิยุวพัฒน์ บริษัท กูล แพลน เนท จำกัด, บริษัทในเครือโตชิบา ประเทศไทย, บริษัท สยามมิชลินมาร์เก็ตติ้งแอนด์เซลส์ จำกัด, ผลิตภัณฑ์กาวพริทท์, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, มูลนิธิชมรมไทย - อิสราเอล, บริษัท โจ ตันไทย จำกัด, มูลนิธิศึกษาวิจัยนกเงือก, บริษัทเพนเทล (ประเทศไทย) จำกัด, ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), ผลิตภัณฑ์สี faber – castell, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, foundation for art

education, บริษัทฟิลิปส์ อิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทย จำกัดและมูลนิธิศิลปศรีสงคราม เป็นต้น(วรพัทธวรชัยพิทักษ์. 2550: 116-117)

ศูนย์ศิลปสรีนทร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปะอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมแสดงความสามารถตามวัยอย่างเหมาะสม ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและองค์กรธุรกิจเอกชนได้จัดแสดงผลงาน จัดกิจกรรมต่างๆ ทางศิลปะอย่างสม่ำเสมอ และดำเนินการต่อเนื่อง ประเภทของกิจกรรมได้แก่ การจัดกิจกรรมประกวดผลงานทางศิลปะ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ การจัดนิทรรศการศิลปกรรม การอบรมให้ความรู้แก่ครู อาจารย์ สอนศิลปะสังคม (ครูสังคม ทองมี และศูนย์ศิลปสรีนทร. 2546: 32) ได้กล่าวไว้ว่า

ที่ศูนย์ศิลปสรีนทร เกี่ยวกับเรื่องกิจกรรมก็เริ่มจริงจัง ตั้งแต่ พ.ศ.2539 ในส่วนของการที่จะเผยแพร่ให้ชุมชน ตั้งแต่ชุมชนใกล้เคียงที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ผมว่าก็พัฒนามาทั้งเรื่องของจำนวนผู้คนที่สนใจ กลุ่มของคนทีพุดถึงชาวบ้านก็มากขึ้น เพราะว่ากิจกรรมที่จัดมันก็มีปฏิทินที่ตั้งใจไว้ ในส่วนของการแสดงนิทรรศการระดับท้องถิ่น จนถึงนานาชาติเพื่อให้เกิดความหลากหลาย

แต่ในส่วนหนึ่งที่ยังไม่ตรงเป้าหมายก็คือเรื่องของการจัดกิจกรรม ในลักษณะที่เป็นการอบรมให้ความรู้ โดยเฉพาะในระดับอนุบาลและประถม ซึ่งเป็นช่วงที่ผมคิดว่าเป็นช่วงที่สำคัญ แต่ว่าครูที่สอนอยู่ในปัจจุบัน เราเข้าใจว่าเขาจำเป็นที่จะต้องสอนอะไรใหม่ครับ แต่ว่าเป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับกลุ่มครูเหล่านี้ยังไม่ได้เต็มที่ อีกอันหนึ่งก็คือเรื่องของกิจกรรมในช่วงที่มีระยะเวลาเสาร์ อาทิตย์ ปิดเทอม ก็คือเรื่องของค่ายศิลปะเด็ก ที่ให้เด็กมาทำกิจกรรมร่วมกัน ยังมีศิลปะหลายชนิด หลายกิจกรรมยังไม่ได้ทำเท่าไร ทั้งนี้ก็เนื่องจาก ทีวี ก็น้อย ยังขาดเรื่องปัจจัยที่ว่าก็คือเรื่องทุนที่จะจัด เพราะผมเน้นเด็กที่ค่อนข้างไม่ค่อยมีโอกาสมากนัก เพราะเราจะต้องเป็นผู้สนับสนุนซะส่วนใหญ่

ครูสังคม ได้วางนโยบายโครงการ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เพื่อฝึกทักษะและประสบการณ์ให้แก่เด็กและเยาวชนทั่วไป ที่มีความสนใจทางด้านศิลปะ โดยมีการกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีและได้มีการจัดอย่างต่อเนื่อง ประเภทของการจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะได้แก่ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายของศูนย์ศิลปสรีนทร และการจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะจากหน่วยงานภายนอก

1. การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะของศูนย์ศิลปสรีนทร

1.1 การเข้าค่ายศิลปะที่ศูนย์ศิลปสรีนทร เป็นการจัดให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะ โดยใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียน ในช่วงวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือในช่วงเวลาปิดภาคเรียน เช่น ค่ายศิลปะวันหยุด เป็นต้น

1.2 การเข้าค่ายศิลปะนอกสถานที่ เป็นการนำนักเรียนไปฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะในสถานที่ต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งธรรมชาติ เพื่อสร้างสรรค์ผลงาน เช่นค่ายศิลปะเด็กบนยอดภูกระดึง ค่ายศิลปะเด็กที่ภูเรือ เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะจากหน่วยงานภายนอก

โดยมีหน่วยงานที่สนใจ เช่น โรงเรียนบ้านด่าน อำเภอฟะนิง จังหวัดอุดรธานี จัดโครงการค่ายศิลปะเด็ก นำนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เดินทางมาเข้าค่ายศิลปะที่ศูนย์ศิลป์สิรินธร จำนวน 2 ครั้ง ในปี พ.ศ.2542 จำนวน 2 รุ่น นักเรียนจำนวนทั้งหมด 160 คน และในปี พ.ศ.2543 จำนวน 3 รุ่น นักเรียนจำนวนทั้งหมด 220 คน โดยการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเหมาะสมตามวัย ได้แสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตนเอง มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติและค่านิยมพื้นฐานที่จะเกิดจิตสำนึกในคุณค่าและประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าและระบิณยที่ดีได้ (วรพัก ธรรมชัยพิทักษ์. 2550: 97-98) และสังคมได้นำกิจกรรมศิลปศึกษา ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม โดยให้ความเห็นว่า เป็นการทำให้มีส่วนร่วม ซึ่งอยากจะมีส่วนในการได้ร่วมสร้างสรรค์สังคม ที่ใช้ศิลปะเป็นตัวกิจกรรม เพื่อเป็นพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่ความงดงามของชีวิต เป็นสิ่งที่ไปเยี่ยวยาจิตใจเด็ก โดยให้ความเห็นอีกว่า ปัญหาที่ไว้วางใจ ซึ่งอุปสรรคก็มาจาก เรื่องของการมีส่วนร่วม ด้วยความเข้าใจของสาธารณชน การสนับสนุนของภาครัฐ และการเห็นคุณค่าของผู้คนในวงการศึกษาเป็นหลัก ถ้าได้รับความร่วมมือจากสิ่งเหล่านี้ จะเกิดการผลักดันให้เปลี่ยนแปลงแน่นอน

สังคม ทอมมี (2559: สัมภาษณ์) เล่าถึง การนำกิจกรรมศิลปศึกษา ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม โดยกล่าวว่า

บทบาททางสังคม ครูก็ไปเชื่อมโยงกับองค์กรเอกชน ที่ทำเพื่อสังคม CSR ที่ใช้ศิลปะเป็นตัวกิจกรรมมากมายที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในทางรูปธรรม เช่น SCG จัดกิจกรรมทางศิลปะมากมาย Young Thai Artist Award ค่ายศิลปะเด็กในสลัม SCB โครงการกล้าใหม่ใฝ่รู้ ในส่วนกระตุนทางสังคม CSR (Social Responsibility) ความรับผิดชอบทางสังคม

ศูนย์ศิลป์ ชัดเลยด้านสังคม แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เป็นต้นแบบกระตุนให้สาธารณะชนมาใกล้ชิดกับศิลปะ ทุกเพศทุกวัย อุดมการณ์ไม่มีหมอก เพียงแต่ชอบที่จะทำ อุดมการณ์ใหญ่ไป จริงๆ ก็ทำเพื่อส่วนรวม ความคิดก็คืออยากจะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม นั้นแหละ ที่ใกล้ที่สุดในหน้าที่ก็คือการศึกษาศิลปะขั้นพื้นฐาน ที่นำไปสู่ความงดงามของชีวิต ที่นำไปสู่เรื่องของสุนทรียภาพ สุขภาวะจิตทางด้านอารมณ์ ถ้าได้ในส่วนนี้ก็จะให้ในด้านต่างๆ นานา มันละเอียดอ่อนแล้ว อย่างน้อยเด็กก็ไม่ทำเลว มันละเอียด...

จากการสัมภาษณ์ สังคมได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนศิลปศึกษาในสังคมไทยปัจจุบัน ที่เป็ปัญหาและจะต้องได้รับการแก้ไข เพื่อการพัฒนาในก้าวต่อไปของแวดวงการศึกษาศิลปศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน ครูสังคมแสดงทัศนคติไว้ 2 ส่วน คือ 1. ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารประเทศ จะต้องเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ทางด้านศิลปะ และเมื่อกำหนดเป็นนโยบายแล้วหน่วยงานสำคัญที่สุดที่จะต้องยออด คือกระทรวงศึกษาธิการส่วนสุดท้ายจะต้องทำให้เกิดการปฏิบัติอยู่ทุกระดับผู้บริหารชุมชนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา 2. ครูศิลปศึกษา โดยให้ความเห็นว่า

จำเป็นมากที่ครูศิลปะควรจบศิลปะมาโดยตรง เพราะถ้าศิลปะเป็นเรื่องที่ใครๆ ก็สอนได้ คงไม่จำเป็นต้องมีการเรียนกันถึงระดับปริญญาหรือด็อกเตอร์ (จินดาวัฒน์ ลาภเลียงตระกูล. ม.ป.ป.: ออนไลน์)โดยกล่าวว่า

ที่มีปัญหามากที่สุดคือบุคลากร พูดยมา 20 กว่าปีแล้ว คนสอนต้องมีความรู้ ไม่ใช่แค่ใครๆ ก็สอนได้ เราต้องอบรมพัฒนาครูที่เขาสอนเด็กๆ ในด้านศิลปะ ถามว่ามีสักกี่เขตการศึกษาที่เคยจัด ไม่ถึง 10 เขต ที่เราเห็นเด็กแสดงผลงานต่างๆ ก็มีเฉพาะที่เขาส่งเสริม ยังไม่กระจายไปทั่วเพราะมันเป็นปัญหาที่โครงสร้าง ซึ่งจริงๆ แล้วแก้ไม่ยากเพราะระบบราชการต้องอาศัยหน่วยที่เหนือกว่าสั่ง แะสั่งก็ทำ แต่ที่รัฐบาลแล้วที่ไม่มียุทธศาสตร์เรื่องนี้ ครูก็เลยยังไม่มีความรู้ต่อไป ผมก็พูดมาเสมอว่าก็ดีขึ้นระดับหนึ่ง แต่ก็ปีแล้วไม่โตหรอก... (ปณัสน์ พุ่มริ้ว. 2550: 4)

และไม่เพียงแต่จัดกิจกรรมศิลปะเพื่อเด็กและเยาวชนเท่านั้น มีการจัดอบรมบรรดาครูสอนศิลปะอีกด้วย โดย สังคม เล่าว่า

เราไม่ได้อบรมแค่เด็กอย่างเดียว แต่เรายังอบรมครูด้วย ให้เขามีพื้นฐานที่ถูกต้อง อย่างน้อยจะได้ไปปรับวิธีการสอนในโรงเรียน ครูศิลปะต้องมีความรู้ ไม่ใช่ใครก็สอนได้ เขาต้องรู้จิตวิทยา และพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย และที่สำคัญเขาต้องรู้จักกระตุ้นให้เด็กคิด รู้จักสังเกต ไม่เช่นนั้นเด็กก็จะไม่รู้จักความหลากหลาย วาดแต่สิ่งที่เขาเคย" (MGR Online. 2553: ออนไลน์)

สังคมเล่าถึงปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นกับการเรียนศิลปะของเด็กว่า เกิดจากโครงสร้างการศึกษาของไทยที่ให้ความสำคัญกับสมองซีกซ้าย ซึ่งเป็นเรื่องของตรรกะ เหตุผลมากกว่าสมองซีกขวา ซึ่งเป็นเรื่องของจินตนาการ ความคิด ความจำ ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นสำคัญ ส่วนวิชาศิลปะ ซึ่งเป็นการพัฒนาสมองซีกขวานั้นกลับถูกละเลยและทำให้เด็ก ๆ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานของงานศิลปะในที่สุด(MGR Online. 2552: ออนไลน์)

ครอบครัวและการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาบทสัมภาษณ์จากผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์สังคม ทองมี โดยตรง กล่าวได้ว่า สังคมมีวิถีดำเนินชีวิตด้วยวิถีเรียบง่าย เป็นหัวหน้าครอบครัว สามารถบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ได้ดี เนื่องจากได้รับนิสัยส่วนหนึ่งจากบิดามารดา คือความอดทน ความขยันขันแข็ง ความเมตตากรุณา ความคิดถึงคนอื่นไม่โลภ ที่ส่งผลต่อบุคลิกและความคิดต่อชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว และชีวิตการทำงาน โดย สังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) เล่าว่า

อย่าเป็นการะของผู้อื่น จงเป็นการะผู้อื่นให้น้อยที่สุด ทั้งด้านความรู้สึก ทรัพย์สินวัตถุ อย่าใช้ชีวิตให้มันอยาก ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ก็ทำให้เราไม่อยาก ไม่โลภ ซึ่งเป็นที่มาของการทุจริต เกลียดที่สุด ครู

ทำงานมาไม่รู้กี่สิบล้าน ไม่ใช่เชื่อถือก็ตายเสียใหม่ ไปขอเงินคนอื่นทั้งนั้น ทุกองค์กรที่ให้มามั่นใจ ที่ให้มา สิ่งหนึ่งเป็นประโยชน์ โกงทำไม่ได้ทั้งนั้น ไปตรวจสอบได้ โปร่งใส นี่ก็คือหลักในการดำเนินชีวิต

แบ่งปัน การให้มันหลายอย่าง ให้ความรู้ ให้ผู้ที่ด้อย ใช้นโยบายของเราเพื่อช่วยเหลือหลายๆ ด้าน แต่ครอบครัวจะต้องไม่เดือดร้อน มีความภาคภูมิใจ ชีวิตครอบครัวก็ต้องไปด้วยกัน ไม่กระทบ มีปัญหาให้น้อยที่สุด ไม่รู้จะใหญ่หรือเล็ก ทำเต็มที่ตามศักยภาพ สิ่งที่ทำก็ได้รับความเชื่อถือ เชื่อมั่น ได้รับความร่วมมือ โดยเฉพาะภาคเอกชนในสิ่งที่เราทำ ในเรื่องแนวคิดและการปฏิบัติ...

ชีวิตคู่ของครูสังคม เริ่มต้นเมื่อตอนอายุ 26 ปี สมรสกับภรรยาชื่อ เสรณีย์สิงห์เหิรอายุ 23 ปี เป็นบุตรสาวของข้าราชการตำรวจมีบุตรด้วยกัน 2 คน บุตรสาวชื่อ ใจใส และบุตรชายชื่อ ใจมั่น สายใยแห่งความรักจากภรรยาผู้เข้าใจในการทำงานของสามี ได้เป็นพลังผลักดันเบื้องหลังการทำงานของครูสังคมตลอดมาจะเห็นได้จาก ที่สังคม เคยกล่าวว่า

ภรรยาซึ่งเป็นพนักงานอมสิน เขาเข้าใจในแนวทางที่ผมทำ เขาไม่เข้าใจศิลปะหรือแนวทางการศึกษาอะไรหรอก แต่เข้าใจว่าเราอยากช่วยเด็ก สงสารเด็กที่ขาดโอกาส เงินเดือนเขาเยอะกว่าผม เขาก็ยังเอามาช่วยผม ในการทำงานราชการด้วยวิถีชีวิตแบบนี้ ถ้าครอบครัวไม่เข้าใจผมทำไม่ได้หรอก เราอาจจะไม่มีในสิ่งที่คนอื่นมีในเวลาเท่าๆ กัน แต่เรื่องวัตถุเราคิดว่ามันไม่ใช่เรื่องใหญ่ มันก็มีความสุขดี เขาก็อาจจะมีความภูมิใจอยู่ลึกๆ เพราะได้ทำสิ่งนี้มาด้วยกันตั้งแต่ต้น”(ประวิทย์ สุวณิชย์. 2533: 136)

การว่างเว้นนอกเหนือจากงานทั้งที่จะดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ เป็นงานอดิเรก โดยสังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) เล่าว่า

งานอดิเรกก็ดูหนัง ใจ ดูหนังดีๆ หนึ่งเรื่องเท่ากับอ่านหนังสือหนึ่งเล่ม ครบทุกศาสตร์ เพลงก็ชอบร้องไม่เก่ง ฟังถึงเราเป็นคนอีสาน ก็เพลงหมอลำหรือลูกทุ่ง หนังสืออ่านเยอะ เพราะครุมีกัลยาณมิตร เป็นนักเขียนมาก ระดับชาติ อ่านทุกแนว แต่ไม่ค่อยมีเวลาอ่าน เพราะส่วนใหญ่ครุเสียเวลากับการเดินทางกว่าครึ่งชีวิต เมื่อก่อนรถยนต์ เมื่อไม่กี่ปีนี่เพิ่งได้นั่งเครื่องบิน ไม่ว่าจะมาประชุม มาทำเรื่องเกี่ยวกับศิลปศึกษา มาหาสี มาหาทุน เดินทางทั้งนั้น แต่การเดินทางก็ทำให้ได้พบผู้คนดีๆ เยอะแยะ ได้จากการเดินทาง ทำให้งานที่คิดที่ทำมีพลัง...

แต่ด้วยความไม่ค่อยมีเวลาเท่าไร เพราะเวลาส่วนใหญ่จะหมดไปกับการเดินทางกว่าครึ่งชีวิต กับการติดต่อประสานงานในด้านต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้และบุคคลที่สังคม ยึดถือเป็นต้นแบบทางความคิดอีกท่านหนึ่งก็คือ อาจารย์จักร ศิริพานิช

2. ผลงานและเกียรติประวัติของสังคม ทองมี

จากการเป็นบุคคลผู้เสียสละ อุทิศตนต่อส่วนรวม ทุ่มเทในการทำงานทั้งด้านการศึกษาและสังคม ทำให้สังคม ทองมี ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ และได้รับการยกย่องจากแวดวงต่างๆ มากมาย ดังนี้

ผลงาน

พ.ศ.2528 จัดนิทรรศการศิลป์ศรีสงคราม ครั้งที่ 1 เพื่อนำรายได้ช่วยมูลนิธิเด็กปัญญาอ่อน และกองทุนศิลป์ศรีสงคราม โดย พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรชายา เสด็จเป็นองค์ประธานพิธีเปิดนิทรรศการ

พ.ศ.2531 ก่อตั้ง มูลนิธิศรีสงคราม

พ.ศ.2532 จัดนิทรรศการ ศิลป์ศรีสงคราม ครั้งที่ 2 ณ โรงแรมมณเฑียร โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานพิธีเปิดนิทรรศการ

พ.ศ.2532-2537 ริเริ่มและดำเนินการสร้าง ศูนย์ศิลป์ศรีสงคราม ศูนย์ศิลปะเด็กและเยาวชนสมบูรณ์แบบแห่งแรกของประเทศไทยจนแล้วเสร็จ และได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานนาม ศูนย์ศิลป์สิรินธร

พ.ศ.2535 ASEAN CULTURAL COMMITTEE คัดเลือกถ่ายทำสารคดีโทรทัศน์ชุด อัจฉริยะศิลป์ศิลปินเด็กไทย ด้านทัศนศิลป์ เพื่อเผยแพร่ในประเทศสมาคมอาเซียน

พ.ศ.2535 สอบคัดเลือกได้เป็นตัวแทนครูกรมสามัญศึกษาสอนศิลปะที่ SAN FRANCISCO UNIVERSITY HIGHSCHOOL, ซานฟรานซิสโก มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2536 ก่อตั้ง กองทุนครูสังคม ทองมี เพื่อนักเรียนที่เป็นคนดีแต่ยากจน

พ.ศ.2536 ได้รับเชิญเข้าร่วมโครงการ WORLD PLANE PROLECT ของสายการบิน NORTHWEST AIRLINES ที่เมือง MINNEAPOLIS, มลรัฐ MINNESOTA, ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ.2537 สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ คัดเลือกเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมประชุมสัมมนา ASEAN VISUAL ART EDUCATION SYMPOSIUM ที่กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

พ.ศ.2538 สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญกัมพูชา เชิญไปแสดงนิทรรศการ ภาพเขียนเด็กศูนย์ศิลป์สิรินธร และสอนศิลปะเด็กกำพร้าเขมร ในโครงการ วัฒนธรรมกัมพูชา ไทย สายใยไม่รู้สิ้น

พ.ศ.2538 องค์การ SPAFA คัดเลือกเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมสัมมนา ASEAN ART EDUCATION SECONDARY SCHOOL CURRICULUM DEVELOPMENT ที่เชียงใหม่

พ.ศ.2521-ปัจจุบัน ดำเนินโครงการ เพื่อโอกาสชีวิตและการศึกษา จัดหาทุนการศึกษา สนับสนุนนักเรียนที่ขัดสนจากบุคคล มูลนิธิ หน่วยงานของรัฐและเอกชน จำนวนกว่า 10 ล้านบาท

เพื่อศึกษาต่อต้านศิลปะในระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฯลฯ

ได้รับเชิญเป็นวิทยากรพิเศษ บรรยายให้ความรู้ด้านทัศนศิลป์ศึกษา ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด กรม กระทรวง มหาวิทยาลัย และต่างประเทศกว่า 200 ครั้ง

ได้รับเชิญเป็นกรรมการดำเนินการ คัดเลือกและตัดสินผลงานศิลปะเด็กและเยาวชน ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในหน่วยงานของรัฐและเอกชน มากกว่า 100 ครั้ง

พ.ศ.2522 ปัจจุบัน ลูกศิษย์ที่โรงเรียนศรีสงครามวิทยา สร้างชื่อเสียงและเกียรติคุณให้กับ โรงเรียน ได้รับรางวัลศิลปะเด็กและเยาวชนระดับชาติ ระดับนานาชาติ และระดับโลกกว่า 5000 รางวัล (ซูเกียรติ ฉาโรสง. 2544: 181-188)

เกียรติประวัติ

พ.ศ.2525 รางวัล ครูศาสตร์ดีเด่น เป็นคนแรก เนื่องในโอกาสสถาปนาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครบรอบ 25 ปี

พ.ศ.2526 รางวัล ครูศิลปะยอดเยี่ยม คนแรกของเขตการศึกษา 9

พ.ศ.2526 รางวัล ครูศิลปะยอดเยี่ยม คนแรกของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเครือซีเมนต์ไทย ในการประกวดศิลปะเด็กทั่วประเทศ

พ.ศ.2527 รางวัล ครูศิลปะยอดเยี่ยม ปีที่ 2 ติดต่อกันของ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และเครือซีเมนต์ไทย ในการประกวดศิลปะเด็กทั่วประเทศ

พ.ศ.2527 รางวัล คนไทยตัวอย่าง ของมูลนิธิธารน้ำใจ โดยเป็นครูผู้สอนคนแรกของไทย ได้รับพระราชทานรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ศาลาดุสิดาลัย

พ.ศ.2532 รางวัล ครูศิลปะยอดเยี่ยมนานาชาติ (THE OUTSTANDING COACHING TEACHER AWARD) ที่ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน

พ.ศ.2532 สภามหาวิทยาลัยรามคำแหง มอบปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศึกษาศาสตร์

พ.ศ.2533 นิตยสาร TIME MAGAZINE ที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ ตีพิมพ์ประวัติ และการทำงานเผยแพร่ทั่วโลก ซึ่งนับเป็นครูคนแรกของประเทศไทย

พ.ศ.2533 รางวัล ASHOKA FELLOW AWARD จาก ASHOKA INNOVATOR FOR THE PUBLIC, VIRGINIA, USA ในฐานะผู้สร้างสรรค์แนวคิดใหม่และงานต่อสาธารณชน

พ.ศ.2534 รางวัล กิตติคุณสัมพันธ์ สังข์เงิน สาขาส่งเสริม และเผยแพร่กิจกรรมของเยาวชน ของสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

พ.ศ.2534 รางวัล สมาชิกเรือเยาวชนดีเด่น ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ ของสมาคมเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์แห่งประเทศไทย

พ.ศ.2534 รางวัล ครูดีเด่น ระดับมัธยมศึกษา ของครูสภาจังหวัดเลย

พ.ศ.2534 รางวัล ครูดีเด่น สาขาผู้สอน ของกรมสามัญศึกษา

พ.ศ.2534 รางวัล ครูดีเด่นระดับชาติ สาขาผู้สอน ระดับมัธยมศึกษา ขององค์การครูสภา

พ.ศ.2537 รางวัล คนดีศรีสังคม ของมูลนิธิศาสตราจารย์ประภาส อวยชัย สมาสังคม สงเคราะห์แห่งประเทศไทย

พ.ศ.2539 สถานีโทรทัศน์ CNN INTERNATIONAL ที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา เผยแพร่ผลงานไปทั่วโลกหลายครั้งใน CNN WORLD NEWS, CNN WORLD REPORT, CNN NEWS ROOM และ CNN INSIDE ASIA

พ.ศ.2540 นิตยสาร FAREASTERN ECONOMIC REVIEW ที่มีชื่อเสียงด้านเศรษฐกิจ การเมืองของเอเชีย ดีพิมพ์ประวัติ และผลงานเผยแพร่ไปทั่วโลก ซึ่งนับเป็นครูคนแรกของประเทศไทย

พ.ศ.2540 รางวัล คนดีศรีเมืองเลย ของจังหวัดเลย

พ.ศ.2543 รางวัล บุคคลดีเด่น 100 ปี วังสะพุง ของอำเภอสว่างพูน จังหวัดเลย

จากการนำศิลปะมาพัฒนาการเรียนรู้และเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส ทำให้ ครู สังคมได้รับการเสนอชื่อเป็นครูผู้สมควรได้รับพระราชทาน รางวัลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประจำปี 2558 ของมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี และการพิจารณาให้ได้รับรางวัลในระดับ ครูยิ่งคุณประจำปี 2558 ของมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี ร่วมกับ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สำนักงาน เลขาธิการคุรุสภา และกระทรวงศึกษาธิการ(สคิปพิเศษ สังคม ทองมี. 2558: ออนไลน์)

3. ทศนะคติ ข้อคิดเห็นที่สะท้อนความเป็นครูสังคม ทองมี

อำนาจ เย็นสบาย (2528: 31) กล่าวว่า ศิลปะสำหรับเด็กทุกวันนี้ ได้ก้าวผ่านเลยจากภาวะ ที่น่าอึดอันไปแล้ว แต่ก็เชื่อว่า จะก้าวไปถึงจุดแห่งความสมบูรณ์ เรายังต้องการวิญญานแห่งความเป็น ครู อย่างครูสังคม ทองมี อีกมาก เรายังต้องการเห็นเด็ก ๆ จากโรงเรียนอื่นๆ ได้รับการส่งเสริม ทางด้านศิลปะ และด้านอื่นๆ ต่อไปอีกอย่างกว้างขวาง ซึ่งเราก็เชื่อว่า นั่นคือความปรารถนาของครู สังคม ทองมีและอีกหลายๆ คน ที่หวังเห็นความสวยงามของชีวิตของสังคมเกิดขึ้นในโลกของความ เป็นจริง

อัศศิริ ธรรมโชติ (2535: 55) กล่าวว่า ครูสังคม ทองมี ที่แท้แล้วมิได้เป็นครูแค่นสอนเด็ก อยู่หน้ากระดานดำเท่านั้น แต่ครูคนนี้ซื่อ สื่อพู่กัน ซื่อแปลงผ้าใบ ให้สำหรับลูกศิษย์ของเขาที่มีใจ รักในงานศิลปะ และมีแววอัจฉริยะ และเฝ้าห่มเหตุแลนักเรียนที่มีแววในทางนี้อย่างใกล้ชิด เหมือนกับเป็นพ่ออีกคนหนึ่ง สอนโดยไม่มีเวลา ไม่มีครู ไม่มีลูกศิษย์ ไม่มีห้องเรียน ที่จะมาขวางกั้น จินตภาพของเด็กๆ ไว้ ไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์รุ่มรังระหว่างครูกับนักเรียนมากนักมากให้ต้องเสียน้ำใจกันหมด

สุชาติ วงษ์ทอง (2544: 177) จิตรกรสีน้ำ ได้กล่าวถึงสังคม ทองมี ว่า

สังคมเป็นคนทุ่มเทมากในเรื่องการศึกษา และกระจายสิ่งเหล่านี้ออกสู่ชนบท เขาเป็นคนแรกผู้เป็นหน้าตาเป็นประตูดวงเมืองไทย ทำให้คนรู้จักประเทศไทย อย่าลืมว่าการประกวดศิลปะเด็กหรืองานที่ทุ่มเทให้เด็ก ๆ มันนำไปสู่ระดับสากล อันนี้ไม่ใช่แค่เฉพาะเด็กนักเรียนของเขา แต่กับเด็กนักเรียนไทยทั้งหมด เขาคือผู้ให้ความคิดตรึงนี้ เรื่องนี้ถือว่าสำคัญมาก เมื่อก่อนคนไทยไม่เข้าใจความสำคัญของศิลปะ แต่ในต่างประเทศจะยอมรับศิลปะเป็นอันดับหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ประเทศของเขา ดังนั้น สังคม ทองมี จึงเป็นคนทำสิ่งที่ดีที่สุดให้ประเทศเรา นี่ผมกล่าวพูดได้เลย

ทินกร กาษรสุวรรณ (2544: 178)ศิษย์เก่าโรงเรียนศรีสงครามวิทยา กล่าวถึงสังคม ทองมี ว่า

ครูสังคมเป็นคนจุดประกายทำให้ผมสนใจวิชาศิลปะจนกลายเป็นคนทำงานศิลปะในทุกวันนี้ ตอนผมจบ ม.3 แก็กก็แนะนำให้มาสอบเรียนต่อในวิทยาลัยช่างศิลป์ เพราะช่วงนั้นเราไม่รู้ว่าการเรียนศิลปะอย่างจริงจังต้องไปเรียนที่ไหนบ้าง จำได้ว่ารุ่นผมมาสอบช่างศิลป์กัน 5 คน มาแบบเด็กบ้านนอกเลย ปรากฏว่าเราสอบเข้าได้หมด จนต่อมาผมก็เรียนต่อศิลปากร กระทั่งจบปริญญาโทในที่สุด ครูสังคม แก็กเหมือนครูที่ไม่มีวันจบ แม้ลูกศิษย์ออกไปเรียนที่อื่นแล้ว ก็ยังติดต่อช่วยเหลือตลอด โดยเฉพาะพวกทุนน้อยแกจะยิ่งสนใจดูแลเป็นพิเศษ ขนาดเรียนระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ยังเป็นธุระหาทุนเรียนให้ ซึ่งตรงจุดนี้นับว่ายิ่งใหญ่มาก

รัฐภูมิ ผิวพันธมิตร (2555: ออนไลน์)หนึ่งในจำนวนลูกศิษย์ของสังคม ทองมี กล่าวว่า

...ผมว่าครูสังคมคือเรือจ้าง ที่ชัดเจนที่สุด เป็นเรือที่ไม่ใช่แค่ส่งเรา ยังเป็นแรงบันดาลใจให้เราในเรื่องการทำเพื่อคนอื่น เราไม่กล้าที่จะทำอะไรที่ไม่ดี ไม่งาม เพราะกลัวว่ามันจะเสียไปถึงเขาด้วย กลัวยิ่งกว่าพ่อ ถ้าเขาเตือนอะไรมา จะฟังหัวไปเป็นเดือนเป็นปีเลย ครูไม่ใช่คนหวานๆ ก่อนข้างแข็ง ดุ มีประชดประชัน"

ขวัญมงคล คุณนา (2556: 57) ลูกศิษย์ ได้กล่าวถึงสังคม ทองมี ว่า

สังคม ทองมี เสียสละเงินเดือนของตน จัดหาอุปกรณ์วาดเขียนมาให้เด็กใช้ เขาทำงานเสียสละเจียบๆ อย่างนี้ สอนศิลปะให้เด็กทุกวันไม่มีหยุดเสาร์ อาทิตย์ ไม่มีปิดเทอม ท่านทุ่มเทให้เวลากับนักเรียนชนิดไม่มีวันหยุดเลย นั่งรถเมล์จากตัวเมืองมาสอนทุกวัน ควักเงินส่วนตัวซื้อสี และอุปกรณ์วาดภาพต่างๆ"

ข้าราชการดี ข้าราชการเลว (2556: 57) เพื่อนครุศาสตร์ จุฬาฯ ได้กล่าวถึงสังคม ทงมี ว่า

ครูผีบ้า คนนี้ปั้นเด็กบ้านนอกที่ยากจนให้รักศิลปะ ใช้ศิลปะอบรมจิตใจ ผูกมัดรูป จนเกิดเด็กนักเรียนที่มีฝีมือวาดรูปดีเด่นหลายคน ผ่านเวลาเพียงสองปีในปี 2523 นักเรียนโรงเรียนศรีสงครามวิทยา ก็ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมและรางวัลอื่นๆ อีกในการแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 9 ปี 2523 ครูก็นำพาเด็กบ้านนอกคอกนามีกลิ้นโคลนสาบควายติดแน่นผิวกาย สร้างสรรค์ภาพวาดระบายสีคว่ำรางวัลการประกวดศิลปะเด็กในประเทศเป็นชาวศรีโครม เพราะปกติคณะกรรมการตัดสินจะเห็นแต่ผลงานของเด็กจากโรงเรียนใหญ่ในเมือง ซึ่งมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน แต่นั่นมันงานงน เด็กโรงเรียนบ้านนอกจากเมืองเลยหรือนี่ เอ๊ะทำได้ไงหลากหลายความสงสัยที่หลั่งออกมาด้วยความทึ่งในความสามารถ และไม่แน่มันรางวัลในประเทศกลายเป็นเรื่องธรรมดาๆ เด็กจากโรงเรียนศรีสงครามวิทยาคว่ารางวัลใหญ่ในต่างประเทศหลายทวีป

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษากับสังคมไทย

พระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 142-146) ได้แยกบทบาททางด้านการสอนของครูศิลปะที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันไว้ว่า ครูศิลปะที่สอนเด็กให้มีประสบการณ์ ทั้งเพื่อปัจจุบันและอนาคต ควรพร้อมที่จะทุ่มเทเพื่อสร้างความเข้าใจในเหตุผลพื้นฐานของสิ่งต่างๆ มีการวัดผลประเมินผลการสร้างสรรค์ของเด็ก รู้จักจัดหาวัสดุสำหรับสร้างงานศิลปะ รู้จักใช้เครื่องมือชนิดต่างๆ ครูศิลปะที่ฉลาดควรแบ่งเวลาบางชั่วโมงสำหรับการพูดคุยซักถาม และวิจารณ์ผลงาน อาจนำผลงานแสดงให้เด็กเห็นพร้อมทั้งอธิบายให้ฟัง และสื่อมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะในกรณีที่จะใช้เป็นอุปกรณ์สร้างแรงจูงใจให้นักเรียน ใช้เป็นแนวเสนอแนะเพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกออกไป ครูศิลปะควรมีความรู้ความเข้าใจที่จะหาคุณลักษณะเด่นๆ ของเด็กแต่ละคน ถ้าสามารถเจาะลึกไปถึงลักษณะแต่ละคนได้ก็เห็นช่องทางที่จะพัฒนาเด็กไปตามแนวทางของเขาเองได้ ทำตัวให้เป็นคนร่าเริง มีอารมณ์ขัน เปิดเผย และรับฟังความคิดเห็น จัดห้องเรียนให้เหมาะสมกับกิจกรรม จัดเวลาให้เหมาะสมกับบทเรียน และกิจกรรม กำหนดกิจกรรมด้วยความพินิจพิจารณาไม่ว่าด้านเรื่องราวหรือเนื้อหา ตลอดจนวัสดุและเทคนิค

วิรัตน์ ปิ่นแก้ว (2550: 259-260) กล่าวว่า ศิลปศึกษาในยุคหลังสมัยใหม่ ต้องอาศัยแนวคิดของการมองแบบองค์รวมในบริบทของศิลปะเพื่ออธิบายสังคมและวัฒนธรรม ต้องมีเป้าหมายที่เชื่อมโยงมนุษย์สังคม สภาพแวดล้อมเข้าด้วยกัน มิได้มองศิลปะแบบแยกส่วนมุ่งคิดค้นทักษะอย่างเดี่ยวแต่กลับต้องหาความหมาย ความคิด การสอนศิลปะที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม บนฐานคิดแบบหลังสมัยใหม่ ศิลปะในปัจจุบันมิได้ยืนอย่างโดดเดี่ยวในสังคมแต่ต้องสะท้อน รับใช้ สร้างสรรค์สังคม สื่อสารความสัมพันธ์ในชีวิตมนุษย์ ศิลปะเป็นของคนทุกคน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ต้องเชื่อมโยงมานุษยวิทยาและสังคมวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาด้วย การสอนศิลปศึกษาต้องเข้าใจปรากฏการณ์ของสังคมและต้องเข้าใจความหมายของมนุษย์

ความหมายของศิลปะในบริบทของยุคหลังสมัยใหม่ เพื่อเชื่อมต่อกับศิลปะ มนุษย์ สังคม ธรรมชาติเข้าด้วยกัน บนพื้นฐานของความหลากหลายของความยั่งยืน

วิรุณ ตั้งเจริญ (2553: 181) กล่าวว่า การศึกษา คือ การเรียนรู้ ศิลปศึกษา (หลังสมัยใหม่) ที่มีความสัมพันธ์กับสังคมไทย ต้องปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ใหม่ต้องไม่ใช่การให้ความรู้ แต่เป็นการเรียนรู้เป็นการแสวงหาความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ ต้องให้กระบวนการคิด พุด และทำเป็นสิ่งที่เดียวกัน ต้องสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม ต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ชีวิต ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก และต้องเป็นสิ่งเดียวกับธรรมชาติ คุณธรรม ความดีงาม และโลกที่สันติสุข ถ้าเชื่อมั่นในหลักคิดและอุดมการณ์ดังกล่าว หลักสูตร การบริหารหลักสูตร กิจกรรม การเรียนรู้ ผู้สอน ผู้เรียน ย่อมต้องก้าวไปสู่หลักคิดและอุดมการณ์นั้น เพื่อร่วมกันผลักดันให้ การศึกษา คือความเจริญงอกงามแห่งชีวิต ต่อไป

จึงอาจสรุปได้ว่าการเรียนการสอนศิลปศึกษาในปัจจุบัน เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม ต้องเข้าใจปรากฏการณ์ของสังคมและต้องเข้าใจความหมายของมนุษย์ เชื่อมโยงมนุษย์สังคม สภาพแวดล้อมเข้าด้วยกันในแบบองค์รวม ต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ชีวิต ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก ต้องสะท้อนสร้างสรรค์สังคม สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พร้อมทั้งจะทุ่มเทเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่าในพื้นฐานของสิ่งต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทความเป็นครู

ยนต์ ชุ่มจิต (2558: 76-83)กล่าวว่า บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามรูปคำภาษาอังกฤษ TEACHERS นี้สามารถจำแนกความหมายแต่ละตัวได้ ดังนี้

1. T (teaching) คือ การสอน หมายความว่า ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอนศิษย์เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของผู้เป็นครูทุกคน

2. E (ethics) คือ จริยธรรม หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการอบรม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน และตัวครูอาจารย์ทุกคนก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามเหมาะสมด้วย

3. A (academic) คือ วิชาการ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อวิชาการทั้งของตนเองและของนักเรียน ครูอาจารย์ทุกคนจะต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4. C (cultural heritage) คือ การสืบทอดวัฒนธรรม หมายความว่า ครูอาจารย์ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสืบทอดวัฒนธรรม เพราะการสอนศิลปวิทยาการทุกสิ่งทุกอย่างให้กับศิษย์นั้นถือได้ว่าเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

5. H (human relationship) คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ หมายความว่า ครูจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่ครูต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อหมู่คณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ต่อโรงเรียน

6. E (evaluation) คือ การประเมินผล หมายความว่า ครูจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการประเมินผลการเรียนของศิษย์ เพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆ หลังจากมีการเรียนการสอนไปแล้ว

7. R (research) คือ การวิจัย ครูต้องพยายามหาความรู้ความจริงเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน อาจจะเป็นการหาความรู้ความจริงด้วยวิธีการต่างๆ ไปจนถึงการใช้กระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อน หากสามารถแก้ปัญหาได้จะทำให้การดำเนินการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. S (service) คือ การบริการ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครอง แต่บางครั้งก็จำเป็นต้องให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนรอบๆ โรงเรียนอีกด้วย

วิไล ตั้งจิตสมคิด (2557: 142) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของครู จำแนกได้เป็น 3 บทบาท คือ บทบาททั่วไป คือ ใฝ่รู้และศรัทธาในวิชาชีพ กล้าแสดงออกอยู่ในกรอบของศีลธรรม บทบาทต่อนักเรียน คือ ฝึกฝนความคิดริเริ่ม การทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมความถนัดของศิษย์และปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ศิษย์ และบทบาทต่อสังคม ได้แก่ ร่วมกิจกรรมกับชุมชน ส่งเสริมชีวิตแบบประชาธิปไตย ครูต้องรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ดังนั้นครูจึงควรมีลักษณะที่สำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการ แสดงความเป็นผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น แสวงหาและประยุกต์ใช้วิธีการใหม่ และการเสริมแรงจิตใจ

ธีรศักดิ์ อัครบวร ได้กล่าวว่า ครูมีบทบาทและความสำคัญกับทุกส่วนของสังคมเป็นอย่างดี เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์สังคม ทั้งเป็นผู้แก้ปัญหาและเป็นผู้เยียวยาสังคม โดยจำแนกบทบาทและความสำคัญได้ดังนี้

1. บทบาทและความสำคัญของครูในอดีต

ในอดีตครูมีความรอบรู้ด้านวิชาชีพในสาขาวิชาต่างๆ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ในอดีตบทบาทที่สำคัญของครู คือ ผู้สั่งสอนวิชาการ อบรมจริยา สอนคุณธรรม พร้อมทั้งแนวทางการครองเรือน สมัยนั้นครูจึงอยู่ในฐานะพิเศษทางสังคม

2. บทบาทและความสำคัญของครูในปัจจุบัน

2.1 บทบาทและความสำคัญของการสร้างเยาวชน ที่เข้าสู่ระบบโรงเรียน ครูจึงมีบทบาทสำคัญต่อการถ่ายทอดวิชาความรู้ ในรูปแบบทางกระบวนวิธีและกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียนครูจึงต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของเด็ก ควรเป็นทั้งนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เมื่อเด็กเกิดปัญหาจะได้ช่วยเหลือได้ จะต้องประสานระหว่างครอบครัว ชุมชน กับโรงเรียน เพื่อที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ต้องเป็นผู้เสียสละเวลาทั้งร่างกาย แรงใจ สติปัญญา ไม่เพิกเฉยต่อสิทธิเด็ก ให้การคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 บทบาทและความสำคัญของครูในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ครูมีบทบาทเป็นผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกระดับ ดังนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับกึ่งฝีมือ มนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ ที่มีความสามารถในการสั่งสอนให้อ่านออกเขียนได้ เข้าใจสภาพแวดล้อม ติดตามความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ รู้จักวางแผนชีวิต แก้ปัญหาทั้งตนเองและสังคม เป็นสมาชิกที่ดีของวงการอาชีพ ประกอบอาชีพสุจริต ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความสามารถในการทำประโยชน์แก่สังคมทุกระดับ พร้อมรักษามรดกทางสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับช่างเทคนิค เป็นการพัฒนาศักยภาพให้มีฝีมือแรงงานในระดับกลาง ซึ่งมีความสำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจ เพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนให้เจริญก้าวหน้า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับวิชาชีพ ผู้ที่ศึกษาอยู่ในระบบสถานศึกษา และสำเร็จการศึกษาในระดับวิชาชีพครู มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ให้กับศิษย์ได้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการระดับสูง ทั้งเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าต่อสังคม

2.3 บทบาทและความสำคัญของครูในการรักษาชาติ บทบาทของครูมีส่วนสำคัญต่อการรักษาวัฒนธรรม เช่น ส่งเสริม สนับสนุนให้มีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติ พร้อมทั้งจัดให้มีความรู้ด้านวัฒนธรรม ที่เรียกว่ามีการปลูกฝังวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชนของชาติให้รักษาสืบไป

2.4 บทบาทและความสำคัญของครูในการเยียวยาสังคม ครูสามารถช่วยเหลือสังคมให้สังคมน่าอยู่อาศัยในรูปแบบต่างๆ เช่น ช่วยสอนเด็กพิเศษให้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ช่วยสอนผู้หลงผิดให้กลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีของสังคม ช่วยให้กำลังใจ ชี้นำผู้ด้อยโอกาสให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต(สันติบุญภิรมย์. 2557: 16-18; อ้างอิงจาก ชีรศักดิ์ อัครบวร. 2545. หน้า18-27)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2548: 176-177) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูในยุคปฏิรูปการศึกษา ไว้ 3ประการ ดังนี้

1. การเป็นปัญญาชน (Intelligentsia) เป็นนักแสวงหา ค้นคว้าหาความรู้ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. การเป็นต้นแบบทางสังคม (Social Prototype) โดยเฉพาะด้านจริยธรรมความดีงามทั้งหลาย เป็นที่พึ่งทางสติปัญญาและความรู้ของชุมชน

3. การมีภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถก้าวหน้าทันสมัยเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่น เป็นผู้นำทางจริยธรรม ผู้นำชุมชน ผู้นำกิจกรรมต่างๆ

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข กล่าวว่า บทบาทของผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ (Telling, Talking) มาเป็นผู้ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) คิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้เตรียมประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 2553: 5; อ้างอิงจาก พิมพันธ์ เตชะคุปต์; และ พะเยาว์ ยินดีสุข. 2550: 23-24)

จึงอาจสรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครู คือ เป็นบุคคลผู้มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน และถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ต้องสอนได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้หรือผู้สอน มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้จัดประสบการณ์ ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นผู้นำทางวิชาการเป็นต้นแบบทางสังคม มีภาวะเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำกิจกรรมต่างๆครูสามารถช่วยเหลือสังคมให้สังคมน่าอยู่อาศัยมากขึ้น ในรูปแบบต่างๆ ได้ เช่น ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ดีอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ศิษย์จะเป็นผู้แสวงหาความรู้ และมาบูรณาการความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน ปลูกฝังวัฒนธรรมให้กับเด็กและเยาวชนของชาติให้รักชาติสืบไปและครูที่ดีจะต้องไม่ปิดบังความรู้ ความมีจิตและวิญญาณของความเป็นครู

แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าของกิจกรรมศิลปศึกษา

เกสร ธิตะจारी (2543: 2) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะจัดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของครูศิลปศึกษา ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของครูสอนศิลปศึกษา จะต้องพึงปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตร การจัดทำแผนการสอนทั้งระยะยาวและระยะสั้น เพื่อให้การสอนดำเนินตามแผนที่กำหนดและครอบคลุมหลักสูตร ผลของกิจกรรมของผู้เรียนจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการสอนของตัวครูเองว่าประสบความสำเร็จในการสอนมากน้อยเพียงใด การค้นคว้ากิจกรรมใหม่ๆ มาให้ผู้เรียนจึงเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนาการสอนของตัวครูและช่วยให้ผู้เรียนได้ความรู้และพัฒนาศิลปะนิสัย ให้รู้จักรักการทำงาน มีระเบียบ มีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาอารมณ์ สังคม การรับรู้และสติปัญญา

วัฒนา ปุญญฤทธิ์, เต็มสิริ เนาวรังสี, และธนวดี ศุกระกาญจน์ (2553: 5) กล่าวว่า คุณค่าของกิจกรรมศิลปะที่นำมาสู่การพัฒนาในเด็ก มี 2 ลักษณะ คือ ประการแรก เพื่อพัฒนาการทำงานของอวัยวะส่วนต่างๆ ในการทำงานประสานสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะการทำงานของกล้ามเนื้อ ประการที่สอง เพื่อพัฒนาด้านความคิด การสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาในรูปของการสร้างสรรค์ปัจจุบันมีผู้นำกิจกรรมศิลปะไปเป็นฐานในการพัฒนาเด็กในเรื่องอื่นๆ เช่น

1. การพัฒนาพฤติกรรมในการทำงานอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า
2. การพัฒนาการทำงานอย่างเป็นกระบวนการ
3. การพัฒนาคุณลักษณะด้านการคิดสร้างสรรค์
4. การพัฒนาให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
5. การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน
7. การพัฒนาจิตใจและสุนทรียภาพ
8. การใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์
9. พัฒนาภาษาในการอธิบาย สื่อสารกับผู้อื่น

10. การสื่อสารจากความคิด สู่การกระทำและสร้างสรรค์ผลงาน

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา(2549: 29-33) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีคุณค่าในแง่การส่งเสริมพัฒนาการและในแง่การบำบัดปัญหาคุณค่าในแง่การส่งเสริมพัฒนาการ คือ การส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย คือ การฝึกใช้อวัยวะต่างๆ ให้ทำงานประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านสติปัญญา คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้านสังคม คือ กิจกรรมเป็นสื่อในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะในการยอมรับและเห็นความสำคัญ และด้านอารมณ์ คือ ช่วยส่งเสริมให้เกิดอารมณ์ชื่นชมซาบซึ้งในความงาม ของสิ่งต่างๆ รอบตัว ที่เขาอาจไม่เคยรู้สึกมาก่อน ความสามารถในการมองเห็นความงามเหล่านี้เป็นสิ่งมีค่ายิ่งต่อการมีชีวิตอยู่ในโลก

คุณค่าของศิลปะในแง่ของการบำบัด เด็กที่มีปัญหาในการปรับตัว โดยใช้ศิลปะทำหน้าที่เป็นยาบำบัดอย่างน้อย 3 ลักษณะ คือ ศิลปะเป็นทางระบายอารมณ์ที่เคร่งเครียด การระบายอารมณ์ด้วยวิธีการทางศิลปะนอกจากจะได้ผลทางการผ่อนคลายอารมณ์แล้ว ยังมีผลทางด้านสุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ด้วย ศิลปะช่วยจัดความต้อย เช่น เด็กที่ไม่กล้าแสดงออก อาจแสดงความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนออกมาด้วยการวาดรูป ปั้น ระบายสี ฯลฯ เมื่อผลงานได้รับความสนใจ ก็จะรู้สึกว่ามีคุณค่าและกล้าแสดงออกมากขึ้น ศิลปะช่วยทำความเข้าใจกับปัญหาและความต้องการของเด็กได้ กิจกรรมทางศิลปะช่วยจับปัญหาและความต้องการของเด็ก นำไปสู่ความเข้าใจที่จะแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น เช่น เวลาเด็กสบายใจ ก็จะวาดรูปดอกไม้ เวลาไม่สบายใจ ก็จะวาดรูปคนทำร้ายกัน

จึงอาจสรุปได้ว่ากิจกรรมศิลปะศึกษา นับว่าเป็นหน้าที่หลักของครูสอนศิลปะศึกษา จะต้องเริ่มตั้งแต่การศึกษาหลักสูตร การจัดทำแผนการสอนทั้งระยะยาวและระยะสั้น เพื่อให้การสอนดำเนินตามแผนที่กำหนด และครอบคลุมหลักสูตรเพื่อพัฒนาการทำงานของอวัยวะส่วนต่างๆ ในการทำงานประสานสัมพันธ์กัน รวมทั้งพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นกิจกรรมศิลปะมีคุณค่าในแง่การส่งเสริมพัฒนาการและการบำบัดปัญหา การฝึกใช้อวัยวะให้ทำงานประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมให้เกิดอารมณ์ชื่นชมซาบซึ้งในความงาม ของสิ่งต่างๆ รอบตัวการผ่อนคลายระบายอารมณ์ด้วยวิธีการทางศิลปะส่งผลในเรื่องของสุนทรียภาพ ในด้านอารมณ์และจิตใจ ช่วยจัดความรู้สึกต่างๆ เช่น ความกลัว ความไม่มั่นใจในตนเอง ทำให้เข้าใจปัญหาที่จะนำไปสู่การแก้ไขได้ง่ายขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

ศรารัตน์ ลีไพบูลย์ (2538: 9-10) กล่าวว่า การสอนศิลปะศึกษาแบบ DBAE (DISCIPLINE BASED ART EDUCATION) เป็นรูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านการรับรู้ การมองเห็นคุณค่าของศิลปะและความงาม กล้า

แสดงออกด้วยเหตุผลและอารมณ์จากจินตนาการ รูปแบบการสอนศิลปะแบบ DBAE ดังกล่าวนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางศิลปะ ใน 4 ด้าน คือ

1. การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าความงามตามหลักการของศิลปะ เช่น ความงามของเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และช่องว่าง เป็นต้น (เน้นด้านสุนทรียศาสตร์ Aesthetics)
2. ความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของการถ่ายทอดผลงานศิลปะ สามารถแสดงความเห็นชอบ ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์ (เน้นด้านศิลปวิจารณ์ Art Criticism)
3. รู้แหล่งที่มาและประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยอาศัยแง่คิด ข้อมูล และแนวการนำเสนอสื่อ ผลงานศิลปะ (เน้นด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ Art History)
4. สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ด้วยวิธีการ รูปแบบ และเทคนิคเฉพาะตน (เน้นด้าน การปฏิบัติ Art Production)

คล้ากเดย์ และเกรียร์ ระบุคุณสมบัติของหลักสูตรในหลักการใหม่ (DBAE) และการนำไปใช้ ว่า เป้าหมายของ DBAE คือ การพัฒนาความสามารถในความเข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่า ศิลปะของผู้เรียน ศิลปะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป และเป็นรากฐานของสาขาวิชาเฉพาะด้านที่สามารถศึกษาต่อในระดับสูงในอนาคต เนื้อหาสำหรับการสอนมีพื้นฐานมาจากหลักเกณฑ์ 4 แกน ของสุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ และศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวกับ ธรรมชาติของศิลปะทั้ง 4 แกน รากฐานด้านคุณค่าและการตัดสินใจศิลปะทั้ง 4 แกน ประเด็นที่ศิลปะทั้ง 4 แกนถูกสร้างขึ้นมา และกระบวนการและกลวิธีในการกระทำศิลปะทั้ง 4 แกน การจัดระบบของหลักสูตรนั้น มุ่งให้เพิ่มพูนความเข้าใจและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งจะพัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้านพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยเป็นสำคัญ มีหลักเกณฑ์ และขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับใช้ประเมินผลการเรียนของนักเรียนและหลักสูตร (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. 2545: 32-34; อ้างอิงจาก Clark; Day; & Greer. 1987: 135-136)

สันติ คุณประเสริฐ (2547: 55) กล่าวว่า แนวคิดของการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาใน แนว Postmodernism ประกอบด้วย 5 ประการ คือ

1. นักศิลปศึกษา Postmodernism เชื่อว่าผู้เรียนควรมีความเข้าใจทั้งตัวผลงานศิลปะและความรู้ทางวัฒนธรรมควบคู่กันไป ระบบการจัดลำดับประเมินคุณค่าทางศิลปะไม่ควรยึดติดกับหลักการทางสุนทรียศาสตร์เพียงด้านเดียว ผู้เรียนควรเรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมของผู้อื่นและชนชาติอื่น ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าหลากหลายทั่วโลก โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับแนวคิดของศิลปะตะวันตกเพียงอย่างเดียว
2. ผู้สอนตามแนวคิด Postmodernism ต้องทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงและเข้าใจผลงานศิลปะที่แวดล้อมอยู่ในวัฒนธรรมประจำชาติของตน ควรนำเอาผลงานที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาของศิลปินในท้องถิ่นมาใช้เป็นแบบอย่างทางการศึกษา

3. นักศิลปศึกษา Postmodernism มีความเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาที่ดีต้องสามารถเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาเรื่องราวของสาขาวิชาอื่นด้วย ศิลปศึกษาควรได้รับการจัดเป็นวิชาเรียนบังคับที่มีความสำคัญเท่าเทียมกับวิชาสามัญอื่น ทั้งล้มเลิกแนวคิดเดิมที่ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาเป็นเพียงการพักผ่อนระบายความเครียดในยามว่างจากการเรียนวิชาอื่น

4. ผู้สอนกลุ่ม Postmodernism เห็นว่าการยอมรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกสำหรับเป็นแบบอย่างในการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่ผิดและเป็นตัวปิดกั้นความคิด ทำให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งและเข้าใจสับสนในวัฒนธรรมที่แท้จริงของตนเอง

5. ทฤษฎีทางศิลปะวิจารณ์และวิธีการประเมินคุณค่าผลงานในแนว Postmodernism องค์ความรู้ทางศิลปะวิจารณ์ควรเกิดจากการคิดและการตั้งคำถามที่ถูกต้องมากกว่าการค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง การประเมินแนวใหม่ควรยกเลิกการยอมรับผลงานรูปแบบเดิม ไม่เน้นที่คุณภาพตัวผลงาน แต่ควรเน้นที่กระบวนการสร้างสรรค์

ทิตนา แชมมณี กล่าวว่า การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง จัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับผู้เรียน จะเกิดประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนจะได้รับ ทั้งนี้เน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้แสดงออก มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มตัว อย่างรอบด้าน ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ พัฒนาการทั้งสี่ด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน และส่งผลต่อการเรียนรู้ ดังนี้ ทางกาย คือ ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหว ประสาทรู้มีความตื่นตัว ทางสติปัญญา คือ ได้กระทำโดยใช้ความคิดทางอารมณ์ คือ เกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องอารมณ์ความรู้สึกของบุคคล ทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว (ฝ่ายพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. 2551: 19; อ้างอิงจาก ทิตนา แชมมณี. 2547: 120-121)

ศรินทร์ เศรษฐการุณย์ (2552: 62) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง Child Centered เป็นการเปลี่ยนบทบาทของครู จากผู้สอน หรือ ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้ มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้เป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ให้เน้นอยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าอยู่ที่ผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิตนา แชมมณี (2553: 120-121) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน และประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระทำต่อสิ่งเร้า การมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัวรอบด้านทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะพัฒนาการทั้งสี่ด้านมีความสัมพันธ์ต่อกัน

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (active participation: physical) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ตื่นตัว และเรียนรู้ได้ดี

2. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสติปัญญา (active participation-intellectual) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมองได้กระทำโดยใช้ความคิด สติปัญญารสร้างความหมายในสิ่งที่เรียนรู้

3. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางอารมณ์ (active participation: emotional) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึก ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง

4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (active participation: social) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งรอบตัว การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างขึ้น

อำเภอ ติรณสาร(ม.ป.ป.: ออนไลน์)ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการสอนศิลปะปฏิบัติไว้ดังนี้

1. การสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Art Approached Experimentally)

ลักษณะการสอนเชิงประสบการณ์นี้ประกอบด้วยขั้นตอนการสำรวจ การแสวงหาความเป็นไปได้ต่างๆ การสรุปเป็นสมมุติฐานและการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อการยอมรับหรือปฏิเสธสมมุติฐาน ซึ่งวงจรการเรียนรู้นี้จะต่อเนื่องกันไป ไม่มีวันจบสิ้น วิธีดำเนินการเรียนรู้ตามวงจรนี้จะเกิดจากการสังเกต เปรียบเทียบแยกแยะ และการหาความสัมพันธ์ในแง่มุมใหม่ๆ ของเรื่องราว สื่อ และกระบวนการต่างๆ

การสอนแนวนี้ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำงาน เพราะผลลัพธ์ของการเรียนรู้เปิดกว้างและไม่มีการกำหนดคำตอบ หรือผลลัพธ์ที่ตายตัวไว้ล่วงหน้า ทำให้รู้สึกท้าทาย เกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง ถึงแม้ว่าการสอนในแนวนี้จะมีประโยชน์ มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น หากจัดการสอนไม่เหมาะสมแล้ว อาจก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ได้หลายประการคือ หากกิจกรรมเกิดจากการผู้สอนจัดเตรียมไว้ล่วงหน้า บทเรียนจะกลายเป็นการปฏิบัติตามหลักสูตรสำเร็จทำให้ผู้เรียนเกิดความลำบากในการเชื่อมโยง หรือหาความสัมพันธ์ในสิ่งที่เรียนรู้จากแต่ละกิจกรรม และประสบการณ์บางอย่าง ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซ้ำซ้อนเกินกว่าวุฒิภาวะ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกท้อถอย ขาดความมั่นใจหากกิจกรรมง่ายเกินไป อาจก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายดังนั้นครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การสอนเป็นไปตามแนวที่พึงประสงค์ ครูต้องวางแผนหาข้อมูลจัดลำดับการเรียนรู้และมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

2. การสอนแบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model)

คือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและได้เรียนรู้ชีวิตและกระบวนการทำงานในอาชีพทางศิลปะจากศิลปินจริงๆ นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง แทนที่จะเรียนแบบทฤษฎี เช่นจากการบอกกล่าวจากครู หรือการอ่านตำรา การสัมผัสนั้นจะเป็นทั้งทางด้านกระบวนการการทำงาน ความคิด ความรู้สึกตลอดจนการแสดงออกของศิลปินข้อดีในการใช้วิธีที่สองนี้คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสศิลปินหลายคนเพื่อสังเกตการใช้ทักษะ และความชำนาญที่หลากหลายกันออกไป แต่มีข้อจำกัด คือการขาดความลึกซึ้ง และขาดความต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุปว่าเป็นการศึกษาแนวกว้างในขณะที่วิธีแรกนั้น เป็นการศึกษาแนวลึก

3. การสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered approaches)

แบบเปิดเสรี (Open classroom) นักเรียนจะเป็นผู้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจและจะเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเรียนด้วยตัวเอง ส่วนบทบาทของครูนั้นจะเน้นการเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน จัดวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เลือก และครูจะป้อนคำถามต่างๆ ที่ท้าทายกระตุ้นความคิดและทำให้นักเรียนสามารถ สรุปความสนใจและความต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน หรือครูอาจปล่อยให้เด็กคิด และลงมือทำงานตามลำพังโดยอิสระหากนักเรียนต้องการ และครูจะมีส่วนช่วยแนะหรือให้ข้อเสนอแนะ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

แบบการศึกษาแนวลึก (In-depth Approach) เป็นการสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง อีกแบบหนึ่งโดยการให้ความสำคัญต่อศักยภาพทางศิลปะของนักเรียนแต่ละบุคคล ในขณะที่แบบแรกซึ่งได้แก่ แบบเปิดเสรีนั้นเป็นการให้อิสระแก่นักเรียนอย่างเต็มที่และบทบาทของครูเสมือนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือ แบบการศึกษาแนวลึกนี้ถึงแม้ว่าจุดศูนย์กลางจะอยู่ที่ตัวนักเรียนแต่การเรียนการสอนจะเป็นในรูปที่ครูมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเสนอขั้นตอนและการแนะนำให้นักเรียนสามารถดำเนินการ และวิเคราะห์ประเมินผลการทำงานในแต่ละขั้นตอน

4. การศึกษาแบบประสมประสาน (Interdisciplinary Studies)

สำหรับวิธีแรกนั้นครูกับนักเรียนจะร่วมมือกันพัฒนาแผนการเรียนการสอนโดยครูจะเริ่มต้นด้วยการแนะนำศาสตร์ต่างๆ แล้วจึงประชุมวางแผนกันกับนักเรียนถึงเรื่องต่างๆ ที่จะจัดอยู่ในโครงการหลักที่สำคัญในการดำเนินการดังกล่าวคือจะต้องมีความยืดหยุ่นสูงในการตัดสินใจวางแผนและครูต้องสามารถนำนักเรียน ไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

สำหรับวิธีหลังได้แก่การจัดหลักสูตรระยะสั้นนั้นโดยหลักการแล้วเพื่อเป็นการกระตุ้นความคิดใหม่ๆ และสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียนซึ่งต่างจากวิธีแรกในแง่ที่ว่าครูจะเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอนให้นักเรียนเอง

นวลลอ ทินานนท์ (2542: 59-65) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการสร้างสุนทรียะให้กับเด็ก จึงเกิดความสุขในการเรียน มีส่วนในการทำให้เด็กได้แสดงออกทั้งการพูดและการกระทำ ให้เด็กกล้าคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กเกิดความมั่นใจ และเข้าใจธรรมชาติของเด็ก เน้นที่กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการสอนเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา จุดมุ่งหมายมิได้

เตรียมเด็กให้เป็นศิลปิน หากแต่ต้องการใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ เพื่อการมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สติปัญญา การรับรู้ ฯลฯ

เทวี ประสาท (Davi Prasad. 2003: 139-140) กล่าวว่า ครูที่ดีต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ขึ้น บรรยากาศของการเรียนรู้คือครูที่ดีที่สุด และควรเป็นบรรยากาศที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ครูที่ดีต้องเข้าใจเด็ก รู้ความต้องการที่แท้จริงของวัยเด็กและของเด็กแต่ละคนในชั้นเรียน ครูที่ดีต้องปฏิบัติต่อเด็กทุกคน ในฐานะของปัจเจกที่มีบุคลิกภาพต่างกันและเคารพในสิ่งที่เขาเป็น การรู้จักเด็ก จะทำให้ครูได้เรียนรู้จิตใจของเด็ก และสามารถเข้าถึงกันบึงของจิตใจเขาบ่อยครั้งที่ตำราช่วยได้ แต่นั่นไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุด ตำรามีประโยชน์สำหรับคนที่แสวงหาความรู้จากประสบการณ์ของตัวเอง ปัจจัยซึ่งอาจสำคัญที่สุดคือความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ มันเป็นความสัมพันธ์ที่ไปไกลกว่าความสัมพันธ์ในชั้นเรียนแบบเป็นทางการมาก ไม่มีพิธีรีตองในทางปฏิบัติเลย ความสัมพันธ์ของเขาแสดงถึงการมาพบกันที่มีคุณค่าระหว่างคนสองคน

เกสร ธิตะจारी (2543: 2) กล่าวว่าครูจะต้องมีเทคนิค เลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมและไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน แต่มีความสุขต่อการทำงาน ส่งเสริมให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการทำงาน กิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่สนใจ ผลของกิจกรรมของผู้เรียนจะเป็นภาพฉายสะท้อนให้เห็นถึงผลการสอนของตัวครูเองว่าประสบผลสำเร็จในการสอนมากน้อยเพียงใด

จึงอาจสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา มีหลากหลายวิธีในการจัดการเรียนรู้เป็นการฝึกปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ครูจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการเลือกสรรวิธีการสอนให้เหมาะสมตามลักษณะของผู้เรียนและจุดประสงค์ของบทเรียน และมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น ทักษะ ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์จนถึงการเน้นให้นักเรียนได้คิด ได้ทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเองช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนกระตุ้นตนเองในการเรียน รู้จักการสรุปความคิดและวางแผนการทำงานและผู้สอนต้องมีสื่อประกอบ ยังมีตัวอย่างสื่อมาก ผู้เรียนก็จะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงความต้องการของหลักสูตรร่วมกันไปด้วย สารที่เรียนรู้นั้นจะต้องสะท้อนความรู้ทั้งสามพิสัย ความคิดหรือสติปัญญาคุณธรรม หรือสุนทรียภาพ และพัฒนาการทางด้านทักษะกระบวนการ รวมทั้งยังต้องเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของตนเอง และผู้อื่น และมีวิสัยทัศน์ต่อการเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ

การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง จัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับผู้เรียน จะเกิดประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนจะได้รับ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง การสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้คือครูที่ดีที่สุด และควรเป็นบรรยากาศที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาที่ดีต้องสามารถเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาเรื่องราวของสาขาวิชาอื่นด้วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านการรับรู้ การเห็นคุณค่าของศิลปะและความงาม กล้าแสดงออกด้วยเหตุผลและอารมณ์จากจินตนาการ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สโรชา เกสโร (2553) ศึกษาเรื่อง บทบาทของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำแบบคุณลักษณะพิเศษของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และเพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้รับอิทธิพลจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีด้านภาวะผู้นำและวัฒนธรรมองค์กรภายใต้บริบทของสังคมไทยในปี พ.ศ. 2446 ถึง พ.ศ. 2505 เป็นกรอบในการวิจัย สำหรับวิธีเก็บข้อมูล ใช้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึกศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีโอกาสได้รับการถ่ายทอดความรู้ และแนวคิดในการดำรงชีวิตจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี โดยตรง

ผลการศึกษาพบว่า ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำที่มีคุณลักษณะพิเศษ คือ มีมุมมอง และวิสัยทัศน์ แสดงออกอย่างเปิดเผยในการติดต่อสื่อสาร และให้คำปรึกษาแก่ศิษย์ เพื่อนำไปพัฒนาการศึกษา และการดำรงชีวิต นอกจากนี้ท่านยังมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านสัญลักษณ์ที่เป็นวัตถุ วาจาและการกระทำ อันได้แก่ รูปปั้น คำขวัญ เรื่องเล่า และพิธีการ ซึ่งกลายเป็นจุดกำเนิดวัฒนธรรมองค์กรส่วนของมหาวิทยาลัยศิลปากร

สุทธาสี ทองชั้น(2544) ศึกษาบทบาทสตรีในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและศิลปินกรณีศึกษา ลาวัญย์ ดาราราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การศึกษาเชิงเอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับประวัติชีวิต การอธิบาย และให้ความหมายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน และทัศนคติต่อการเป็นผู้หญิงในวงการศิลปะ พบว่า ลาวัญย์ ดาราราย มีบทบาทโดดเด่นในการสอนมากที่สุด นอกจากนี้ยังเผยแพร่ความรู้ทางศิลปะผ่านการสอนทางโทรทัศน์ และเขียนบทความเกี่ยวกับศิลปะด้วย ส่วนบทบาทการเป็นศิลปินสตรี ลาวัญย์ ดาราราย ได้รับการยอมรับในฐานะศิลปินวาดภาพเหมือนบุคคล และประเด็นความแตกต่างระหว่างเพศไม่เป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพศิลปิน

สุวิมล วุฒิเสน (2546) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาของอารี สุทธิพันธุ์ ที่ปรากฏในบทความตั้งแต่ พ.ศ. 2514-2544 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษา 8 ประเด็น คือ ความหมาย คุณค่า กระบวนการเรียนการสอน ครูผู้สอน ผู้เรียน วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการสอน บรรยายากาส สิ่งแวดล้อม การวัดผลประเมินผล และบริบททางสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดศิลปศึกษาของอารี สุทธิพันธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ศิลปศึกษา หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ภายใต้ระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระบวนการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สำหรับผู้ที่ต้องการเป็นครู และประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับศิลปะ คุณค่าของศิลปศึกษาเกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีสเนียมการแต่งกาย

แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาของอารี สุทธิพันธุ์ ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม จิตวิทยาเกสโตลท์ ทฤษฎีการรับรู้ของจูน คิง แมคฟี การศึกษาศิลปะแบบแอบส

แตก เอกซเพรสชันนิสซึมจากสหรัฐอเมริกา และพื้นฐานทางสังคมวิทยาแบบประชาธิปไตย เสนอแนวคิดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ความคิดทางวิทยาศาสตร์ ปรัชญา จิตวิทยา ในเชิงวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ และเสนอแนวคิดทางศิลปะที่มีความขัดแย้งกับศิลปะตามหลักวิชา ความสำคัญของแนวคิดทางการศึกษา คือ การพัฒนาคน การพัฒนาการศึกษา และการพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งแนวคิดศิลปะศึกษาของอารี สุธิพันธุ์ สอดคล้องกับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะศึกษาของไทย และปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยของสังคม

สาริต ทิมวัฒนบรรเทิง (2551) ศึกษาเรื่อง องค์ความรู้ศิลปะแห่งชาติ ทวี รัชนิกร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าใจในแนวคิด และกลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีต่อบริบทของสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มีระบบ แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของศิลปิน พร้อมกับวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมที่สะท้อนสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง และสังคมของทวี รัชนิกร วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ศิลปินพร้อมกับวิเคราะห์ผลงาน จำนวน 10 ภาพ โดยมุ่งวิเคราะห์ใน 3 ประเด็นหลักคือ ที่มาของแนวคิด การแสดงออกเพื่อสื่อความหมายทางศิลปะต่อสังคม และหลักการทางศิลปะ อันประกอบด้วย การใช้สี และการระบายสี โครงสร้างในการจัดภาพ การบูรณาการกลวิธีในการสร้างภาพ โดยได้เลือกผลงานที่สร้างขึ้นจากช่วงเวลาของการสร้างผลงานตามลำดับของวันเวลาที่ผ่านมา

ผลการศึกษาพบว่า ที่มาของแนวคิดในผลงานของทวี รัชนิกร มาจาก ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ได้รับแรงบันดาลใจจากเอกสารสิ่งพิมพ์ ได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์สงครามเวียดนามจากทหารจีไอ ได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องเขื่อนแม่น้ำมูล และได้รับแรงบันดาลใจจากเมื่อพญา และเรื่องเหตุการณ์บ้านเมืองแบบไทยๆ สำหรับหลักการทางศิลปะแล้ว วิธีการสร้างผลงานของทวี รัชนิกร เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะของการนำเรื่องราวของเหตุการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของทวี รัชนิกร ผ่านผลงานต่างๆ จึงทำให้ผลงานมีคุณค่ายิ่งต่อวงการศิลปะร่วมสมัย โดยทวี รัชนิกรเป็นศิลปินที่มีความพร้อมในหลายๆ ด้านที่อนุชนรุ่นหลังควรยึดถือเป็นแบบอย่าง ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และการมีกิจวัตรที่ควรแก่การยกย่องสืบไป

คำเพชร แสงสุรีย์ (2558) ศึกษาการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะของศิลปินแห่งชาติชลูดนิ่ม เสมอด้วยเหตุผลว่าศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูดนิ่มเสมอวิธีการดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูดนิ่มเสมอและลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ทางศิลปะโดยตรงจากศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูดนิ่มเสมอโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและนำเสนอเป็นความเรียงโดยผลการศึกษาปรากฏว่า 1. ด้านการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะพบว่าศาสตราจารย์เกียรติคุณชลูดนิ่มเสมอใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญฝึกให้ผู้เรียนมีแบบแผนในการสร้างสรรค์งานมีวิสัยทัศน์กว้างไกลใช้วิธีการสอนด้วยการบรรยาย 2. ด้านวัตถุประสงค์ของการสอนเพื่อสร้างผู้เรียนให้เกิดองค์ความรู้ในการทำงาน สื่อเอกลักษณ์ของความเป็นไทยแสดงออกผ่านผลงาน 3. ด้านเนื้อหาวิชามีการบูรณาการด้านทักษะปฏิบัติโดยใช้แกนความรู้ทั้ง 4 แกนหลักของศิลปะศึกษา คือ แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ แกนสุนทรียศาสตร์ แกนศิลปะปฏิบัติ และแกนศิลปวิจารณ์

นอกจากนั้นเนื้อหาวิชามีพัฒนาตามยุคสมัยและสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน 4.ด้านสื่อการเรียนการสอนใช้สื่อการเรียนรู้ออกจากเอกสารตำราเรียนและใช้สื่อภาพผลงานจริงประกอบกับการบรรยายและอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนมีกระบวนการทางความคิดและสร้างสรรค์ผลงาน 5. ด้านการวัดและประเมินผลมีรูปแบบการวัดและประเมินผลตามสภาพความจริง 6.ด้านสถานที่เรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่ามีทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเอื้อประโยชน์และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

วิภาวี คงมาลา (2553) ศึกษาบทบาททางศิลปศึกษาของเกริก ยุ้นพันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ ศึกษากระบวนการคิด ทักษะคิด แนวทางในการทำงาน และการพัฒนาผลงานของเกริก ยุ้นพันธ์ในบทบาทอาจารย์ด้านศิลปศึกษา นักสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก และนักพิพิธภัณฑ ในส่วนที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนศิลปศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 331 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ เกริก ยุ้นพันธ์ และผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน 2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกผลงานศิลปะ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า วิเคราะห์เนื้อหา และตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย 2. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ด้วยโปรแกรม SPSS

ผลการวิจัยพบว่า บทบาททางศิลปศึกษาของเกริก ยุ้นพันธ์ มีลักษณะบูรณาการบทบาทหลัก 3 ด้าน คือ 1. บทบาทอาจารย์ด้านศิลปศึกษา 2. บทบาทนักสร้างสรรค์ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก 3. บทบาทนักพิพิธภัณฑ บทบาททั้ง 3 ด้านของเกริก ยุ้นพันธ์ จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการสอนศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-Based Art Education) หรือ DBAE ซึ่งประกอบด้วย หลักเกณฑ์ 4 แกน ของสุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ

พิชัย ตูรจินานนท์ (2539) ศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม เดชา วราชน วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์และประวัติชีวิตของศิลปิน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการทำงานศิลปะ และแบบบันทึกข้อมูลผลงานศิลปะ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการทำงานศิลปะของศิลปินจะมีที่มาจากความต้องการของตนเองมากที่สุด รองลงมาคือสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง และจากทักษะการใช้สื่อศิลปะภาพพิมพ์ที่ต้องมีการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิค ส่วนกระบวนการทางศิลปะพบว่า มีแรงบันดาลใจที่ต้องการค้นคว้าทดลองทางด้านเทคนิค และการนำทัศนธาตุมาจัดวางองค์ประกอบ โดยมีแนวคิดลักษณะเชิงนามธรรม มีการประเมินผลการทำงานตลอดทั้งกระบวนการ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปลักษณะของงานวิจัย ได้ดังนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนและบทบาทของครูผู้สอน งานวิจัยในลักษณะนี้แสดงวิธีการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทต่าง ๆ ของผู้สอน ซึ่งผู้สอนแต่ละท่านมีเทคนิคและวิธีการจัดการ

เรียนการสอนแตกต่างกันออกไป คุณค่าของศิลปศึกษาเกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความรู้ภายในองค์กร หน่วยงาน เป็นงานวิจัยที่แสดงแนวทางการดำเนินงานของหอศิลป์ที่สมควรเกิดขึ้น กับบทบาทภาวะผู้นำ ควรมีบทบาทในการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีศิลปะที่มีคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์ ความงามทางสุนทรียะและความชื่นชมในงานศิลปะการให้ความรู้เชิงสหวิทยาการ และมานุษยวิทยา การให้ความรู้เชิงสังคม และในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากระบวนการทำงานทางศิลปะของศิลปิน แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงใจในการทำงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างเป็นระบบระบบ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research)ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลภาคเอกสาร
2. การเลือกกรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง
3. เครื่องมือวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การสรุปและอภิปรายผล

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลภาคเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ จากหนังสือ บทความ วารสาร นอกจากนี้ยังมีภาพข่าว และเอกสารอื่นๆ รวมทั้งบันทึกการสัมภาษณ์ จากลูกศิษย์หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิด หรือผลกระทบโดยตรงจาก สังคม ทองมี ที่ปรากฏขึ้นตามสภาพความเป็นจริง เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษา และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

2. การเลือกกรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง

กรณีศึกษา คือ สังคม ทองมี บุคคลซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสร้างคุณูปการแก่สังคมและประเทศชาติ นานัปการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อสังคม จนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติในด้านต่างๆ มากมายทั้งในระดับชาติและในระดับนานาชาติ

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองซึ่งประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(structured interview)เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question)ซึ่งจะตั้งประเด็นคำถาม ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งประเด็นอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

2. เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และกล้องบันทึกวิดีโอ จะเป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึก ระหว่างการสัมภาษณ์จากสังคม ทองมี

4. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาประวัติชีวิตของ กรณีศึกษา เพื่อนำไปใช้ประกอบการศึกษา และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(structured interview)ผู้วิจัย ได้เตรียมคำถามและลำดับคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เข้าถึงความรู้อย่างลึกซึ้ง คำถามที่ใช้ในการ สัมภาษณ์จะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question)(ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์.2554: 101-102) ซึ่งแบ่งประเด็นในการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี

ส่วนที่ 2 บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี

ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

3. ร่างประเด็นคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ ปรีกษาตรวจสอบ และแก้ไขก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงตาม เนื้อหา โดยกำหนดผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีคุณสมบัติเป็นอาจารย์สอนที่มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี ดังนี้

3.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัยรัตนโรจน์สกุล

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.2 อาจารย์ ดร.พิชัย ตูรงคินานนท์

อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

3.3 อาจารย์ ดร.อริพัทธ์ วิจิตสถิตร์

อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หลังจากที่นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะ นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคเอกสาร จากหนังสือ วารสาร สุจิตตร งานวิจัย บันทึกการ สัมภาษณ์และจากฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องในแหล่งต่างๆ เช่น สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักหอสมุดแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปประกอบกับการเก็บเครื่องมืออื่นๆ เป็นต้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในส่วนการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อทำความรู้จักกับกรณีศึกษาสำหรับการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนั้น ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจากนั้นก็จะมีกำหนดหมายวันเวลาไว้ล่วงหน้าก่อนการสัมภาษณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้มั่นใจในความเชื่อถือได้ของข้อมูล เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และเพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลว่าอยู่ในระดับที่จะนำมาวิเคราะห์ จากนั้นจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (methodological triangulation) (สุภาวงศ์ จันทวานิช.2552: 23-34) เช่น การสังเกตควบคู่กับการซักถาม และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แยกข้อมูลเอกสารออกเป็นประเภท แล้วสังเคราะห์เป็นบทสรุปของการวิจัย (เอนก พ. อนุกุลบุตร.2556: 79-80)

3. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ประกอบการวิเคราะห์เชื่อมโยงแสดงความสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพรรณนาเป็นความเรียง

7. การสรุปและอภิปรายผล

หลังจากตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาแล้วทั้งหมด ผู้วิจัยได้ทำการสรุป และอภิปรายผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด โดยนำเสนอผลการค้นพบพร้อมความเห็นประกอบด้วยการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบันทึกการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์โดยตรงจากกรณีศึกษา ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี

ส่วนที่ 2 บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี

ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี

การวิเคราะห์ข้อมูลประวัติชีวิตของสังคม ทองมี เพื่อที่จะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี นั้นว่ามีที่มาอย่างไร ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ประวัติชีวิตของสังคม ทองมี สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ชีวิตในวัยเด็ก
2. การศึกษา
3. ครอบครัวและการดำเนินชีวิต

ชีวิตในวัยเด็ก

สังคม ทองมี เกิดเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2496 ที่บ้านนาแก้ว อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุตรชายคนที่ 5 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 6 คน ของนายบุญจันทร์และนางพัฒน์ ทองมี บิดาประกอบอาชีพรับราชการเมื่อสังคมอายุได้ 2 ขวบครึ่ง ครอบครัวก็ได้ย้ายมาอยู่ที่จังหวัดเลย เนื่องจากบิดาได้รับคำสั่งให้มารับตำแหน่งพนักงานขับรถที่แขวงทางหลวงจังหวัดเลย

นายบุญจันทร์ผู้เป็นบิดาอดีตซึ่งเคยเป็นครู ได้มองเห็นประโยชน์ และคุณค่าของการศึกษา จึงส่งเสริมและสนับสนุนลูกๆ ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนเท่าที่มีกำลังส่งเสียจากการเลี้ยงดูของบิดามารดา ถือเป็นแบบอย่างที่สังคม ได้ซึมซับและนำไปปฏิบัติ ทำให้ส่งผลต่อบุคลิกภาพ ความคิด และลักษณะนิสัยส่วนหนึ่งเมื่อเติบโต

สังคม เริ่มฉายแววทางด้านศิลปะมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากการที่ชอบคัดตัวหนังสือชอบเรียนนิสิตวาดเขียน และมีความสามารถในการลอกรูปได้เหมือนตามแบบฝึกหัดแต่ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากผู้เป็นบิดา ในการเรียนวิชาศิลปะ เนื่องจากในอดีตนั้นค่านิยมและทัศนคติต่อวิชาศิลปะนั้นเป็นไปในทางลบ และยังไม่เป็นที่ยอมรับเท่าที่ควรโดย สังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) เล่าว่า

การเรียนรู้อะไรส่วนใหญ่ด้วยตนเอง ชอบคัดลายมือ ชอบประดิษฐ์ ประดอย ลอกลายไทยหัดเขียนเอง จากเศษกระดาษ สีก็ไม่มีหรอก มีสายน้ำเล็กๆ อยู่หน้ากรมทาง เวลาครูให้ปั้นดินก็ไปหาเองจากลำน้ำ

เพื่อน แข่งกันปั้นวัว ปั้นควาย ปั้นผลไม้ส่งครู นั่นก็คือการเรียนรู้จากธรรมชาติ ครูศิลปะจริงๆ ไม่มี
หุรอก ครูประจำชั้นสอนเอง ลอกรูปเหมือนที่สุดก็คือเก่งใจ ไม่ได้คิดเอง เท่าที่รู้ก็คือวาดยังไงให้เหมือน
ครู...

จากการศึกษาข้อมูลประวัติชีวิตในวัยเด็กของสังคม สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมเรียนรู้
ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยได้รับการสนับสนุนที่ดีจากบิดามารดา สิ่งแวดล้อมในวัยเด็กของสังคม
มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับธรรมชาติ เนื่องจากชีวิตความเป็นอยู่มีความผูกพันกลมกลืนตามวิถี
ชนบท สังคมได้สัมผัสความงามตามธรรมชาติ และสิ่งเหล่านี้ได้หล่อหลอมจิตใจ ให้สนใจใฝ่เรียนรู้
ในด้านศิลปะ ตั้งแต่วัยเด็กเริ่มจากการชอบคัดลายมือมีความสามารถในการลอกรูปได้เหมือนตาม
ต้นแบบ เนื่องจากทัศนคติบางประการของยุคสมัยทำให้ไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์
ตามวัยที่เหมาะสม

การศึกษา

สังคม เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเมืองเลย ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ
จังหวัดด้วยผลการเรียนอันดับที่ 1 ของชั้นเรียนทำให้สอบได้ลำดับที่ 1 ของจังหวัด ในการ
สอบแข่งขันเลื่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากบรรดาเหล่านักเรียนจากทุกโรงเรียนในจังหวัดเลย

หลังจากที่เรียนจบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ได้เข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นที่โรงเรียนสโสมรวิทยาลย์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งผลการเรียนของสังคมก็ยังอยู่ในลำดับ
ที่ 1 ของห้อง และทำให้สังคมได้พบกับครูโพธิ์ ศรีมงคล ครูสอนวิชาศิลปะมีความสามารถ
หลากหลายด้านซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่สังคมได้ยึดถือเป็นต้นแบบแนวคิดในการดำเนินชีวิตใน
ขณะนั้น และสอบได้ทุนเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์ ที่โรงเรียน
สโสมรวิทยาลย์ในขณะเดียวกันสังคมก็มีความคิดที่จะแบ่งเบาภาระครอบครัวไปด้วยในระหว่าง
ศึกษาเล่าเรียน โดยสังคม ทองมี (2558: สัมภาษณ์) กล่าวว่า“

รู้สึกว่าการช่วยเหลือตนเอง ครูมีตั้งแต่เด็ก คือไม่อยากให้พ่อแม่เดือนร้อน ไปขายไอติม เขาก็ขาย
กันทั่วไป ขายเสร็จก็ไปเล่นสนุกสนาน ไปเล่นหยอดหลุม ครูเป็นเซียนใจ นั่นก็คือการได้ช่วยเหลือ
ตนเอง เสื้อผ้าเปิดเทอมใหม่ สมัยยังไม่มีแรงมาก พอมีแรงมากก็ไปรับจ้างอย่างอื่น ช่วยเหลือครอบครัว
ตักน้ำใส่ถังยางมะตอย ที่บ่อน้ำกลาง ต้องเข็น พอมีกำลังก็ขายด้วย เก็บเงินเอง เสื้อผ้า มันจะมีอะไร ก็
เงินหยอดหลุมก็ตัดได้แล้ว...”

สังคมสอบได้ทุนโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนสู่อเมริกาได้ใช้เวลาในการศึกษาอยู่ที่
LAGUNA BLANCA SCHOOL เมือง SANTA BARBARA มลรัฐ CALIFORNIA ประเทศ
สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา 1ปีทำให้ได้เรียนรู้วิธีการเรียนศิลปะในแนวทางที่แตกต่างไปจากความเข้าใจ
เดิม ได้รู้ว่าศิลปะไม่ใช่อะไรที่ลอกแบบ แต่เป็นการได้คิดได้สร้างสรรค์ผลงานด้วยตัวเองจึงทำให้มีความสุข

กับการเรียนศิลปะ และในตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตนักเรียนในแคลิฟอร์เนีย สังคม ก็ทำคะแนนได้อย่างยอดเยี่ยม โดยเฉพาะวิชาศิลปะ

หลังจากที่เรียนครบตามกำหนด สังคม ได้เริ่มศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ที่คณะครุศาสตร์ (ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากการที่มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ สังคมก็ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ รุ่น 3 ไปประเทศสมาคมอาเซียนและญี่ปุ่นทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ถือเป็นแรงบันดาลใจสำคัญอีกอย่างหนึ่ง จากการที่ได้เห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาเรียนศิลปะที่ประเทศญี่ปุ่นที่อบอุ่นไปด้วยบรรยากาศที่สนุกสนานผ่อนคลาย เด็กมีอิสระในการแสดงออกทางศิลปะ

สังคม ใช้เวลาศึกษาในรั้วจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นเวลา 5 ปี จากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับ ทำให้ตัดสินใจได้ว่า สิ่งที่ต้องการจะเป็นจริงๆ คือครูสอนศิลปะและภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และเข้าทำงานเป็นครูสอนวิชาศิลปะมานานพอสมควร สังคมได้ตัดสินใจศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาเดิมโดยทุนของอาจารย์แพนน้อย เทพหัสดิน และสำเร็จการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการศึกษาประวัติการศึกษาของสังคม สามารถวิเคราะห์ได้ว่าสังคมมีความขยัน อดทน มีความกตัญญูทักว่า รู้จักแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครอบครัวตั้งแต่วัยเด็ก โดยไม่ยอมเห็นพ่อแม่เดือดร้อน การที่สังคมได้ทุนอเมริกันฟิลด์ เซอร์วิส ไปศึกษาต่อที่สหรัฐอเมริกา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ได้แนวคิดที่ต่างไปจากความเข้าใจเดิม ว่าศิลปะไม่ใช่การลอกแบบ แต่คือการได้คิดเองได้สร้างสรรค์จากจินตนาของตนเอง จึงทำให้เกิดความสุข มีอิสระในการแสดงออกผ่านผลงานศิลปะในแนวทางของตนเอง

จากความสนใจใฝ่รู้ที่ได้รับโอกาสเข้าร่วมโครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ทำให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นแรงบันดาลใจสำคัญ จากการได้ไปเห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะที่ประเทศญี่ปุ่น ด้วยบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน เด็กมีอิสระในการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งมีความแตกต่างจากอดีตที่สังคมได้เรียนมา จึงเป็นบทเริ่มต้นพิสูจน์ความสามารถของเด็กไทยในชนบท

ครอบครัวและการดำเนินชีวิต

ชีวิตคู่ของสังคม เริ่มต้นเมื่อตอนอายุ 26 ปี สมรสกับภรรยาชื่อ เสรณีย์สิงห์เหิรเป็นบุตรสาวของข้าราชการตำรวจเป็นภรรยาผู้เข้าใจในการทำงานของสามี และเป็นพลังผลักดันเบื้องหลังการทำงานของสังคมมาโดยตลอดและมีบุตรด้วยกัน 2 คน คือบุตรสาว มีชื่อว่า ใจใส และบุตรชายชื่อ ใจมั่น

เมื่อว่างเว้นจากงานที่ทำ ก็จะดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ เป็นงานอดิเรกสังคม เป็นหัวหน้าครอบครัว สามารถบริหารจัดการเรื่องต่างๆ ได้ดี เนื่องจากได้รับนิสัยส่วนหนึ่งจากบิดามารดา คือความขยันอดทน มีความเมตตา กรุณา ความคิดถึงคนอื่นไม่โลก ที่ส่งผลต่อบุคลิกและความคิดต่อชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว และชีวิตการทำงานโดยสังคม เล่าว่า

...จึงเป็นภาระผู้อื่นให้น้อยที่สุด ทั้งด้านความรู้สึก ทรัพย์สินวัตถุ อย่าใช้ชีวิตให้มันอยาก ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ก็ทำให้เราไม่อยาก ไม่โลภ ซึ่งเป็นที่มาของการทุจริต เกลียดที่สุดใช้ปัญญาของเราเพื่อช่วยหลายๆ ด้าน แต่ครอบครัวจะต้องไม่เดือดร้อน มีความภาคภูมิใจ ชีวิตครอบครัวก็ต้องไปด้วยกัน ไม่กระทบ มีปัญหาให้น้อยที่สุด... (สังคม ทองมี. 2558: สัมภาษณ์)

จากการสังเกตการใช้ชีวิตในปัจจุบันของสังคม สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมมีหลักในการดำเนินชีวิตด้วยความสมถะเรียบง่ายตั้งตนอยู่บนพื้นฐานการไม่เอาเปรียบผู้อื่น คือการเป็นภาระของผู้อื่นให้น้อยที่สุด ทำให้ไม่เกิดความโลภ ซึ่งเป็นที่มาของการทุจริต ที่สังคมบอกว่าเกลียดที่สุด ซึ่งอิทธิพลที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพและความคิด ส่วนหนึ่งได้รับมาจากบิดามารดา ที่ได้ซึมซับและถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและอาจารย์จักร ศิริพานิช ก็ถือเป็นบุคคลท่านหนึ่งที่สังคมยึดถือเป็นต้นแบบทางความคิด โดยสังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์)เล่าว่า

ต้นแบบที่ยึดเป็นตัวอย่างและแนวทาง จากที่เป็นครูแล้วนะ ตอนนั้นก็ยังทำด้วยความคิดตนเอง 7 ปี ก็ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ได้รับคัดเลือกเป็นคนไทยตัวอย่างพร้อมกับพลตำรวจเอก อุดลย์ แสงสิงแก้ว และก็ได้มาเจอบุคคลที่ประทับใจโดยไม่คาดว่าจะเป็นใครซัก ท่านชื่ออาจารย์จักร ศิริพานิช เป็นคณบดีคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นคนมีวิสัยทัศน์มาก มีจิตใจที่กว้างใหญ่ไพศาล ในการทำงานจะขยายขอบเขตของการตกแต่งภายใน ทำหนังสือเผยแพร่เป็นของตัวเอง ครูได้รู้จักโดยส่วนตัว จนมีความผูกพันทางความรู้สึกต่อกัน เป็นทั้งครูเป็นทั้งนักบริหาร เป็นผู้ที่จิตใจเต็มเปี่ยมพร้อมที่จะให้ นี่คือต้นแบบ นอกนั้นธรรมดา ไม่รู้สึก

ส่วนที่ 2 บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี

จากการศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี สามารถวิเคราะห์ได้ว่า บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในลักษณะบูรณาการศาสตร์ศิลปศึกษา ผ่าน 2 บทบาทหลัก ได้แก่

1. บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา
2. บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคม
 - 2.1 ด้านการเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลป์สิรินธร
 - 2.2 ด้านความรับผิดชอบทางสังคม

บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา

จากการศึกษาบทบาทความเป็นครูศิลปศึกษาของสังคม ทองมี สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมมีภาระที่ผู้เป็นครูต้องรับผิดชอบ เช่น ภาระที่ต้องพัฒนาเยาวชน และภาระที่ต้องพัฒนาสังคม เป็นต้น (ยนต์ ชุมจิต. 2558: 74; อ้างอิงจาก ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. หน้า 990) กล่าวได้ว่า สังคม มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อครู ดังนี้

การสอน (teaching)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า แนวคิดพื้นฐานในการสอนศิลปศึกษาของสังคม ทองมี คือเน้นในเรื่องของการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักชื่นชมผลงานศิลปะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ กล้าแสดงออก ซึ่งส่งผลในด้านสุขภาพอารมณ์และจิตใจ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมโดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น ได้คิด ได้ค้นคว้า ได้ทดลอง แก้ปัญหา ฯลฯ เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในด้านความประพฤติ ด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต และการอยู่ร่วมกัน (ศรีนทร เศรษฐการุณย์. 2552: 62-65) และอภิชาติ พลประเสริฐ (2556?: 65) อดีตเคยเป็นลูกศิษย์ของสังคม กล่าวว่า

ครูสังคม ทองมี ให้การศึกษาแบบบูรณาการกับชีวิตจริง สอนครบทุกรูปแบบการศึกษาตามที่ทฤษฎีว่าไว้ โดยไม่ต้องใช้ความพยายาม คือ แบบในระบบ (Formal Education) แบบนอกระบบ (Non-formal Education) และแบบตามธรรมชาติหรือตามอัธยาศัย (Informal Education) ท่านสอนทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และในการดำรงชีวิตทุกอย่าง ครูไม่ได้สอนศิลปะอย่างเดียว...

จากการที่นักเรียนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน บนพื้นฐานการให้โอกาสทางการศึกษาในหลายๆ ส่วน ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ และเริ่มฉายแววทางความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิด กล้าที่จะแสดงออกและถ่ายทอดความรู้สึกผ่านผลงานศิลปะ และจากการส่งผลงานไปเข้าร่วมการประกวด ก็ได้รับรางวัลจากในระดับประเทศก็พัฒนาไปสู่การส่งผลงานเข้าประกวดในระดับนานาชาติ ซึ่งในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี ก็สามารถคว้ารางวัลในระดับนานาชาติและระดับโลกมาแล้วกว่า 1 หมื่นรางวัล ทำให้สังคมได้การยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะครูผู้สอนศิลปะระดับคุณภาพคนหนึ่งของไทยและพิชัย นรินต์(2556: 57) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ ปี พ.ศ. 2546กล่าวว่า

...ครูสังคมสอนศิลปะให้กับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา ด้วยแนวการสอน วิธีการแบบใหม่ เป็นหลักการศึกษาโดยธรรมชาติ ให้ความอิสระในความคิด จินตนาการ ของเด็กอย่างอิสระ การสอนของครูสังคม ทำให้เยาวชนได้เข้าสู่ซึ่งถึงที่มาแห่งความบันเทิงใจได้คิด หรือ บ่อเกิดแห่งความบันเทิงใจได้คิด เพื่อการแสดงออกแห่งสติปัญญา เสมือนการสร้างดวงตาที่สามให้กับเยาวชนของชาติ ให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพ และเปี่ยมด้วยความมีสุนทรียภาพ ลูกศิษย์ของครูสังคม ทองมี ได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างมีคุณค่า และนำไปประกวด ได้รับรางวัลมากมาย ในประเทศและต่างประเทศ เป็นที่ทราบเกียรติสรรพกันเป็นอย่างดี...

จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนศิลปะของสังคม มิได้มุ่งหวังว่าเด็กจะต้องเรียนต่อในด้านนี้ และไม่ใช่ว่าการแข่งขันเพื่อให้เด็กชนะการประกวด หัวใจที่สำคัญก็คือการเห็นคุณค่า มี

รสนิยม ชีวชนงานศิลปะ ที่จะช่วยขัดเกลาคิดใจ อันส่งผลในด้านอารมณ์ความรู้สึก อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

สังคมพยายามเน้นย้ำกับเด็กจากรุ่นสู่รุ่นว่า การประกวดแข่งขันไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะเป็นเพียงกิจกรรมที่ทำให้ได้มีโอกาสแสดงออกร่วมกันเท่านั้น เป็นแบบประเมินผลสร้างความคิดของเด็กที่ดีค่าออกมาเป็นรางวัลเท่านั้นเอง แต่ความเป็นจริง ความคิด ไม่สามารถตีค่าหรือประเมินค่าเป็นเงินหรือรางวัลได้เลย คุณค่าแท้จริงของการสร้างสรรค์ศิลปะอยู่ตรงดอกผลทางจิตใจหรือความพึงพอใจของแต่ละบุคคล สำหรับเป็นพื้นฐานของการก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง จากกระบวนการสร้างสรรค์ครั้งนี้เท่านั้น และห้ามยึดติดกับตัวรางวัลเป็นอันดับโดยสังคม กล่าวว่า

เรื่องของการประกวด เป็นกลวิธีอันหนึ่งเท่านั้นที่จะดึงขึ้นมาให้คนสนใจ ถ้าไม่มีมันก็ไม่มีวาทะเคลื่อนไหว ไม่มีสีสัน แต่เมื่อดึงขึ้นมาแล้ว ก็ต้องสร้างความเข้าใจในจุดมุ่งหมายที่เป็นอุดมคติจริงๆ ของงานศิลปศึกษาว่ามันคืออะไร รางวัลของงานศิลปะเด็กนี้เป็นดาบสองคม ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจเจตนาที่จะลุ่มให้เอาชนะกันให้ได้ก็มี

อีกแง่หนึ่งก็คือ การประกวดอะไรก็แล้วแต่ ต้องมีกลุ่มหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีน้อย อีกกลุ่มหนึ่งก็จะไม่สมหวัง คือไม่ได้รับรางวัล จากการสมหวังหรือไม่สมหวังนี้เอง ทำอย่างไรจึงจะให้เขาเข้าใจว่า ไม่ใช่เขาจะต้องเป็นหนึ่งอยู่ตลอด ต้องสอนให้เขาเกิดความรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องสนุกสนานอย่าไปจริงจังอะไรมากมาย ต้องให้เขารู้จักยอมรับความสามารถของคนอื่น ยินดีกับความสำเร็จของคนอื่นเป็น ถ้าปลูกฝังตั้งแต่เด็กก็ดี จะได้ไม่ขี้อิจฉาริษยา รู้จักการพัฒนาตนเองด้วย (สุริย์พร พิพัฒน์วัฒนพงษ์. 2534: 32)

จริยธรรม (ethics)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการปฏิบัติให้นักเรียนเห็นเป็นรูปธรรม สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ ในระหว่างการทำงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขโดยสังคมทองมี (2559: สัมภาษณ์)กล่าวว่า

...ให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน การไม่เอาเปรียบกัน การแบ่งปัน แบ่งหน้าที่ ตัวนั้นสำคัญกว่าชิ้นงานนี้ อีก เป็นเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม มันไม่มีเครื่องชั่งตวงวัด มันเหมือนนามธรรม มันเป็นเรื่องที่จากภายในแล้วสู่การปฏิบัติ บอกไม่ต้องท่องจำเลย จรรยาบรรณครูก็ข้อครูไม่เคยจำ

โดยการปฏิบัติตนเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ และสละเวลาคลุกคลีกับนักเรียน ในการทำกิจกรรมทางศิลปะร่วมกัน เพื่อพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคน ทั้งส่งเสริมและสนับสนุนทั้งเรื่องการเรียนรู้ตลอดจนเรื่องส่วนตัว ในขณะเดียวกันก็สอนให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยการเรียนรู้แบ่งปัน ทำงานร่วมกันใช้ของร่วมกัน เรื่องของจริยธรรมมิใช่การท่องจำ แต่เป็นการปฏิบัติซึมซับไปที่ละน้อย (ไพโรจน์ สโมสร. 2539: 69)

วิชาการ (academic)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมได้รับเชิญจากกรมวิชาการจัดทำร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อโรงเรียนศรีสงครามวิทยาได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนเครือข่ายของกรมสามัญศึกษาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2544 ของจังหวัดเลย (วรพักตรวรชัยพิทักษ์. 2550: 99) นอกจากนี้สังคม ยังมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนทางด้านวิชาการ และวิชาสามัญอื่นๆ เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานความรู้แน่นยิ่งขึ้น เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ก็เพื่อส่งเสริมการสอบชิงทุนเรียนต่อในต่างประเทศนั่นเอง

การสืบทอดวัฒนธรรม (cultural heritage)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมเป็นผู้ให้การสนับสนุนเผยแพร่ศิลปะในทุกๆ รูปแบบเริ่มตั้งแต่ศิลปะขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ทั้งในระบบและนอกระบบ ก่อตั้งศูนย์ศิลป์ในโรงเรียน เพื่อนำเสนอผลงานและเกียรติประวัติของนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงจากความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางศิลปะ สำหรับเด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยววัตถุดิบที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักในคุณค่าของการนำสุนทรียภาพมาสอดแทรกในการเรียนการสอน และปรีชา เกาทอง(2556?: 16) ศิลปินแห่งชาติและศิลปินชั้นเยี่ยม สาขาจิตรกรรม พ.ศ. 2522 กล่าวว่า

...ครูสังคม ทองมี ครูผู้สอนศิลปะ นักวิชาการทางศิลปศึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปศึกษาเป็นผู้บรมนิเทศศิลป์ กรรมการในการตัดสินผลงานศิลปกรรม และเป็นผู้อำนวยการของศูนย์ศิลป์สิรินธรที่เป็นแหล่งสะสมศิลปะ สะสมองค์ความรู้ทางศิลปะ และเป็นศูนย์บ่มเพาะ อบรม พัฒนา นิเทศ และสนับสนุนเผยแพร่ทางศิลปะแก่เด็กเยาวชนที่สำคัญของเอเชียก็ได้ ครูสังคม ทองมี คือบุคคลผู้ปฏิบัติทุกพันธกิจภาระงานของการอนุรักษ์ สืบสาน วิจัย พัฒนา สร้างสรรค์ และสนับสนุนเผยแพร่ด้านศิลปะ เท่ากับว่า ครูสังคม ทองมี เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติได้อย่างครบถ้วน อีกผู้หนึ่งและเป็นผู้มีคุณูปการต่อการศิลปะของประเทศไทยนั่นเอง

การมีมนุษยสัมพันธ์ (human relationship)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ด้วย ดังต่อไปนี้

1. การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

นอกจากสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียนทางด้านวิชาการ และวิชาสามัญอื่นๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถแล้ว สังคมได้ปฏิบัติตนเป็นทั้งเพื่อน ทั้งพี่ คลุกคลีกับนักเรียน ในการทำกิจกรรมทางศิลปะร่วมกัน ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนด้วยความสนุกสนานผ่อนคลาย ปล่อยให้เด็กมีอิสระในการปฏิบัติงานเมื่ออ่อนล้าจากการทำกิจกรรมต่างๆ สังคม ก็จะสร้างความสัมพันธ์

โดยการเล่นกีฬากับลูกศิษย์ โดยชูเกียรติ ฉาโสง(2544: 116)กล่าวว่า บางครั้งเมื่อลูกศิษย์อ่อนล้ากับตำราเรียน สังคมจะเป็นหัวใจชวนนักเรียนเล่นฟุตบอลในสนามด้วยความสนุกสนาน เสียงโหวกเหวกโวยวาย และภาพครุฑหวดวิ่งเลี้ยงลูกฟุตบอลอย่างคล่องแคล่ว เต็มไปด้วยเหงื่อชุ่มโชกทั้งตัว ดูน่าแปลกใจ สำหรับชาวบ้านผู้พบเห็นไม่น้อย เพราะโดยมากครูเก่าๆ มักชอบวางตัวเองไว้ในอีกระดับหนึ่งโดยไม่มาสูงส่งกับเด็กๆ นัก บางวันอีกเหมือนกัน เขาจะพาเด็กๆ ขี่จักรยานท่องเที่ยวตามถนนลูกรังพลาญชีชวนให้ดูแสงเงาในธรรมชาติสองข้างทางอย่างรื่นรมย์

2. การสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน

จากการที่สังคมก่อตั้งศูนย์ศิลป์ในโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป ซึ่งจุดมุ่งหมายในการดำเนินกิจกรรมทางศิลปะของศูนย์ศิลป์ก็เพื่อเป็นพื้นที่แสดงออกทางศิลปะร่วมกัน เป็นส่วนในการกระตุ้นความสัมพันธ์ให้สาธารณะชนได้ใกล้ชิดกับศิลปะ และมีส่วนร่วมแสดงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และช่วยกันพัฒนาสมบัติส่วนรวมเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนศิลปะ ที่คนส่วนมากมองข้ามคุณค่าและความสำคัญ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าแล้วก็จะตระหนักว่าศิลปะเหล่านี้ ล้วนเป็นรากฐานของการศึกษา เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและร่วมกันทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

การบริการ (service)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมมีหน้าที่และความรับผิดชอบนอกเหนือจากให้บริการความรู้แก่ลูกศิษย์แล้ว ทั้งยังให้บริการความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้สาธารณะชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ ในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม ศูนย์ศิลป์สิรินธรซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมผลงานศิลปะและเกียรติประวัติของศิลปินเด็กที่เคยสร้างชื่อเสียงไว้จากอดีตโดยจัดเป็นนิทรรศการถาวรเพื่อบอกเล่าความสามารถของเด็กไทยและในส่วนนิทรรศการหมุนเวียนโดยการแสดงผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเยี่ยมชมเพื่อสามารถเป็นวัตถุดิบในการนำประโยชน์ หรือแรงบันดาลใจที่ได้รับ เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ต่อไป และมีการจัดประชุมสัมมนาอภิปรายบรรยายให้ความรู้เรื่องศิลปะเด็กและจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูศิลปะ

บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคม

1. ด้านการเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลป์สิรินธร

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมได้ดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะส่งเสริมเด็กและเยาวชนทั่วไป ที่มีความสนใจ ผ่านบทบาทผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลป์สิรินธร เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถทางทักษะและประสบการณ์ด้านศิลปะประเภทของ

การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ ได้แก่ การจัดกิจกรรมเข้าค่ายของศูนย์ศิลปสรีนทร และการจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะจากหน่วยงานภายนอก

1.1 การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะของศูนย์ศิลปสรีนทร

1.1.1 การเข้าค่ายศิลปะที่ศูนย์ศิลปสรีนทร เป็นการจัดให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะ โดยใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียน วันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือในช่วงเวลาปิดภาคเรียน เช่น ค่ายศิลปะวันหยุดเป็นต้น

1.1.2 การเข้าค่ายศิลปะนอกสถานที่ เป็นการนำนักเรียนไปฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะในสถานที่ต่างๆ เช่นค่ายศิลปะเด็กบนยอดภูกระดึง ค่ายศิลปะเด็กที่ภูเรือ เป็นต้น

1.2 การจัดกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะจากหน่วยงานภายนอกโดยมีหน่วยงานที่สนใจจัดโครงการค่ายศิลปะเด็ก นำนักเรียนเดินทางมาเข้าค่ายศิลปะที่ศูนย์ศิลปสรีนทร

กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะนอกจากเป็นการได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะแล้ว จะนำผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นทั้งหมดมาจัดแสดง เพื่อให้บริการแก่เด็กและเยาวชน ผู้สนใจทั่วไป ได้ศึกษา และพิจารณาจัดส่งเข้าร่วมประกวดในรายการต่างๆ ที่มีหน่วยงานจัดขึ้น

2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคม ได้นำกิจกรรมทางศิลปศึกษา ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม ได้เชื่อมโยงกับองค์กรใหญ่ๆ เช่น SCG โครงการรางวัลศิลปะเพื่อเยาวชนไทย (Young Thai Artist Award) และ SCB โครงการกล้าใหม่ ใฝ่รู้โดย สังคม ทงมี (2559: สัมภาษณ์)เล่าว่า

บทบาททางสังคม คุรุก็ไปเชื่อมโยงกับองค์กรเอกชน ที่ทำเพื่อสังคม CSR ที่ใช้ศิลปะเป็นตัวกิจกรรมมากมายที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวในทางรูปธรรม เช่น SCG จัดกิจกรรมทางศิลปะมากมาย Young Thai Artist Award ค่ายศิลปะเด็กในสลัม SCB โครงการกล้าใหม่ใฝ่รู้ ในส่วนกระตุนทางสังคม CSR (Social Responsibility) ความรับผิดชอบต่อสังคม

ศูนย์ศิลป์ ชัดเลยด้านสังคม แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เป็นต้นแบบกระตุ้นให้สาธารณะชนมาใกล้ชิดกับศิลปะ ทุกเพศทุกวัย อุดมการณ์ไม่มีหอรอก เพียงแต่ชอบที่จะทำ อุดมการณ์ใหญ่ไป จริงๆ ก็ทำเพื่อส่วนรวม ความคิดก็คืออยากจะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม นั้นแหละ ที่ใกล้ที่สุดในหน้าที่ก็คือการศึกษาศิลปะขั้นพื้นฐาน ที่นำไปสู่ความงดงามของชีวิต ที่นำไปสู่เรื่องของสุนทรียภาพ สุขภาวะจิตทางด้านอารมณ์ ถ้าได้ในส่วนนี้ก็จะให้ในด้านต่างๆ นานา มันละเอียดอ่อนแล้ว อย่างน้อยเด็กก็ไม่ทำเลว มันละเอียด

ส่วนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาของสังคม ทงมี สามารถแบ่งการวิเคราะห์แนวคิดในด้านต่างๆดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน
4. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาในสังคมไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้

จากการสัมภาษณ์แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้ของสังคม สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง Child Centered เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำหน้าที่เพียงกระตุ้นผู้เรียนได้คิด ได้สร้างสรรค์ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหว ใช้ความคิด กิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ เป็นแนวคิดหรือหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายลักษณะ โดยให้ความเห็นว่า จะต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมของเด็กในสภาพที่แตกต่างกัน ให้อิสระเด็กในการคิด แล้วดูพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในการแสดงออกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมของเด็กเพื่อเน้นความมีอิสระในการปฏิบัติงาน โดย สังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์)กล่าวว่า

รู้พื้นฐานของเด็ก เรามีหลักสูตรแล้วใช้ไหมหลักสูตรว่ายังไงเสร็จแล้วก็ผู้เรียนระดับไหน เป็นใคร สิ่งแวดล้อมเป็นยังไง แล้วก็วางแผนการสอน ปรับให้เหมาะสม กระตุ้นให้รู้สึกอยากทำ รู้สึกสนุก แต่นั่นเด็ก ตัวสารก็ใส่เข้าไปด้วย อยากเร็ว อยากทำ ในกิจกรรมต่างๆ ทางศิลปะในแต่ละระดับ ช่วงวัย เพราะฉะนั้นครูจะต้องมีความรู้ ไม่ใช่ใครก็สอนได้ นี่คือวิธีการถ่ายทอดนะ อย่าให้เด็กเครียด อย่าให้รู้สึกเป็นภาระ การถ่ายทอดสำคัญที่สุด ไม่มีอะไรก็ถ่ายทอดได้ ทำให้เขาสนุก

รูปแบบการสอนก็ต้องหลากหลาย ต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมของเด็ก ต้องมีหลากหลายวิธีสอน แตกต่างทุกระดับ พัฒนาการของเด็กด้วย กิจกรรมที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมของเด็ก แต่จริงๆ เน้นความอิสระ

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนของสังคม สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมมีวิธีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนศิลปะ ให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย ทำให้เด็กเกิดอิสระทางความคิด มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน และถ่ายทอดออกมาตามแนวทางของตนเองโดยสังคมทองมี (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า

บรรยากาศไม่ว่าเด็กเล็ก เด็กใหญ่ รู้สึกอิสระผ่อนคลาย กระตุ้นให้สนใจ การแสดงออกของเด็กแต่ละวัยก็ต้องหลากหลาย คืออย่าให้เขารู้สึกว่าไม่กล้าไง พอโตขึ้นมาก็มีเรื่องของหลักการต่างๆ ใช้เวลาสั้นๆ อธิบาย ยิ่งยุคนี้ สมมุติสอนปฏิบัติอยู่ ก็เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ศิลป์ ก็ยกตัวอย่างศิลปินดังๆ ในยุคนั้น ยุคนี้ ก็สอนแบบเชื่อมโยง

จากการที่เด็กเกิดอิสระทางความคิด ก่อให้เกิดความมั่นใจในการแสดงออก โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกหรือผิด เด็กจึงสามารถถ่ายทอดความคิด และจินตนาการออกมาได้อย่างเต็มที่ ทำให้สามารถจัดความกลัวในจิตใจของเด็กได้ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนของสังคม ที่ใช้ศิลปะเป็นสื่อ ในการเสริมสร้างรากฐานในด้านต่างๆที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และชัย กองสิงห์ (2556: 29) ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อดีตเคยเป็นนักเรียนคนแรกของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลศิลปะ กล่าวว่า

โดยทั่วไปปัญหาในการเรียนวิชาศิลปะของเด็กทั่วไปรวมทั้งผมด้วยก็คือความกลัว กลัววาดไม่เหมือนแบบ กลัวได้คะแนนน้อย กลัวอายเพื่อนๆ สารพัดกลัว แต่พอได้เรียนศิลปะกับอาจารย์ สิ่งทีกลัวไม่ได้เกิดขึ้น เพราะอาจารย์สอนศิลปะในแบบที่ง่ายและสนุกสนาน อาจารย์สอนให้ใช้ความคิด จินตนาการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่ได้เน้นความเหมือนจริง ไม่เน้นความถูกหรือผิด เน้นพัฒนาการของแต่ละคน นักเรียนทุกคนจึงสามารถเรียนศิลปะได้ โดยไม่จำกัดไว้เฉพาะคนที่วาดภาพได้เหมือนจริงเท่านั้น ผมจึงเรียนศิลปะด้วยความสบายใจ...

สังคม มีวิธีสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน โดยปล่อยให้เด็กมีอิสระในการปฏิบัติงาน เน้นให้เด็กเกิดความสนุกสนานท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายอารมณ์ โดยไม่จำเป็นต้องนั่งเรียนบนโต๊ะเรียนอย่างเดียว โดยการใช้ศิลปะเป็นสื่อในการเชื่อมโยงความรู้ และจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การใช้ศิลปะในการวางรากฐานทางการศึกษา โดยเชื่อว่าศิลปะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขขณะเดียวกันก็สอดแทรกเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมด้วยการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม มากกว่าการท่องจำ

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

จากการสัมภาษณ์แนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอนของสังคม สามารถวิเคราะห์ได้ว่า พื้นฐานที่สำคัญในการเลือกสรรสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการสอนของสังคมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดก่อนนำไปสู่การแสวงหาความรู้ โดยสังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์) กล่าวว่า

ใช้หมดแหละสื่อ ปี พ.ศ.2521 ครูนายสไลด์ให้เด็กดูแล้ว ครูสั่งซื้อหนังสือศิลปะตั้งแต่ยุคโรมัน ดิเกรเนซของส์ จนถึงร่วมสมัยให้เด็กดู สอนให้ดูหนังฟังเพลง เอาแค่สื่อเนี่ย สไลด์หายากมาก กล้องถ่ายรูปยังไม่มีเลย สไลด์เขาให้มา ฉายทีละรูป ที่จริงกระตุ้นให้คิดก่อน แสวงหาความรู้ ตอนหลังนี้มีพร้อม ซีดี อินเทอร์เน็ต

สังคมใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และทันสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็ก ในยุคสมัยใหม่ ที่มีสื่อในการเข้าถึงข้อมูลความรู้ได้หลากหลายและรวดเร็ว เพื่อที่จะกระตุ้นให้เกิด

ความคิดก่อนการแสวงหาความรู้สังคมให้ความเห็นว่าปัญหาส่วนใหญ่ สังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์) เล่าว่า

ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์ ที่จะต้องแก้ไข แต่ก็สามารถที่จะปรับกิจกรรมได้ ถ้าไม่มีก็ใช้สิ่งที่ไม่ต้องแพง ถ้าจะสนุกแบบเด็ก สัทธิธรรมชาติก็ว่าไป กระดาษถ้าคนเก่งก็เอาของดีให้ มาแต่ตัวและวิญญาณ ครูจะต้องมีความรู้เท่าทัน ถ้าอยากจะประสบความสำเร็จ ไม่ให้เด็กเบื่อศิลปะ ชื่นชมผลงานพื้นฐานทั่วไปก็ให้รักศิลปะ ชื่นชมศิลปะอย่าให้เกลียด เหมือนรุ่นพ่อรุ่นแม่ หรือว่าดูถูก เขาเรียกทัศนคติที่ดีต่อศิลปะมีความสุขที่จะชื่นชมเลือกสรรมาใช้กับชีวิต

เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์ศิลปะมีราคาแพง และเด็กส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กในชนบทจากครอบครัวของลูกชาวไร่ชาวนา กำลังที่จะเลือกซื้อ เลือกหาอุปกรณ์การเรียนก็ย่อมมีน้อย แต่สังคมก็สามารถที่จะปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมได้

แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาในสังคมไทย

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมตระหนักถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาก้าวต่อไปของแวดวงการศึกษาศิลปศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน ไว้ 2 ส่วน คือ 1. ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารประเทศ โดยจะต้องเพิ่มวิสัยทัศน์ทางด้านศิลปะในการกำหนดนโยบายการบริหารประเทศ เมื่อมีการกำหนดนโยบายแล้ว กระทรวงศึกษาธิการคือหน่วยงานสำคัญที่จะต้องต่อยอด และในส่วนสุดท้ายจะต้องทำให้เกิดการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ในระดับผู้บริหารชุมชนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา ในส่วนที่ 2. ครูศิลปศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นมากที่ควรจบทางด้านศิลปะมาโดยตรง โดยได้รับการบรรจุครูให้เข้าทำงาน เพราะศิลปะเป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อพื้นฐานที่แข็งแกร่งเป็นสิ่งสำคัญในการสืบสาน พัฒนา ต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้(สังคม ทองมี.2559: สัมภาษณ์)กล่าวว่า

ปัจจุบันครูจะต้องทันสมัย จะต้องมีความรู้ที่ทันโลกทันสมัย ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เราต้องเท่าทันตรงนี้ และก็สมารถที่จะเอามาใช้ ที่จะมากระตุ้นการเรียนรู้ ที่สำคัญที่สุด ที่จะให้เกิดการเรียนรู้ รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์เอง ตัวนี้สำคัญนะ ปัญหาทำยังไงถึงจะเอามาใช้ จะต้องรู้จักใช้สื่อทันสมัยให้เหมาะสมกับความสนใจ ปัญหาการเรียนการสอนในปัจจุบัน คือปัญหาเชิงโครงสร้าง トラバドที่แก้ตรงนี้ไม่ได้ สิ่งที่ครูทำมาทั้งหมดบรรเทาปลายเหตุทั้งนั้น ต้นเหตุทำไม่ได้ แต่ไม่เป็นไรครูก็จะทำเป็นตัวอย่าง ครูก็จะแก้ปัญหาของครู พอสักพักครูก็คิดจะทำอย่างนี้ ในระยะหนึ่งที่คนหันกลับมามอง เกิดอะไรขึ้นโดยรูปธรรม บ้านเรามันเอาสิ่งที่จับต้องสัมผัสได้ รางวัลใจ ซึ่งไม่ใช่เป้าหมายใหญ่ แต่เราสู้เท่าทัน มันแค่น้ำจิ้ม

ปัญหาต่อมา เรื่องครู トラバドที่ตัวนี้ไม่มี บทบาทที่สำคัญอยู่ตรงนี้การศึกษา ถ้าครูห่วยแตก ต่อให้โครงนี้ดีก็ไปไม่รอด ตัวนี้สำคัญที่สุดในการศึกษา แต่ทำไมจะไม่ถ้าไม่บรรจุให้ อย่างพูดว่าใครๆ ก็สอนได้ ถ้าอย่างนั้นจะไปเรียนดอกเตอร์ศิลปศึกษาทำไม อาจารย์เธอ ไซ้ใหม่ ครูพูดตั้งแต่ ปีพ.ศ.2548 แล้ว ไม่กล้าออกนอกกรอบหรือคนไทย ครูคิดนอกกรอบตั้งนานแล้ว เขาเรียกครูผีบ้า ในลึกๆ ครูก็

ต้องการเซ็นจ์ (Change) แต่ครูพูดว่าครูไม่ได้จะเปลี่ยนอะไร ไม่อย่างนั้นจะเหนื่อยไปทำไม ในการเปลี่ยนทัศนคติ ด้วยยุทธศาสตร์ อันดับแรกทำให้เห็นว่าเด็กบ้านนอกนั้น เป็นที่หนึ่งของประเทศ และกลับมาสนใจใหม่ สนใจ กลับมาถามทำยังงัย ทำเรื่องสังคมเนียใครทำได้ ไปหาสิ ใหญ่กว่าครูก็ทำไม่ได้ ไม่มี ครูวาดเขียนกระจอกอย่างผมเนีย คิดการใหญ่มีใครคิดทำอย่างนี้ได้บ้าง โดยที่ไม่มีเงินสักบาท ไม่ใช่งบมหาลักษณ์ แล้วเป็นยังงัยสนามที่กระตุนอยู่เนี่ย95เปอร์เซ็นต์มีครูสังคม ทั้งนั้น

จากการที่สังคม ใช้ความพยายามในการปรับทัศนคติที่ดีต่อศิลปะ การสร้างความเข้าใจ และเห็นคุณค่า ในบางส่วนของความร่วมมือจากสาธารณชน ถือว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์กับความร่วมมือในการแสดงความเป็นเจ้าของร่วมกัน การมีจิตสาธารณะที่จะมาช่วยกัน พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้ยั่งยืน ที่เป็นสมบัติของส่วนรวม นอกจากนี้ก็ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลอีกด้วยสังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์) กล่าวถึงงานในส่วนที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จว่า

ในส่วนงานของครูยังไม่สำเร็จ การมีส่วนร่วมของสาธารณชน คือ ไม่เข้ามาดูงาน ครูไม่เคยขอบริจาค แต่ในความเป็นสังคมนั้นไม่เคยได้เห็นเลยว่าเขาทำอะไรไหม อยากจะมาช่วย การมีส่วนร่วมของชุมชน มาช่วยกัน ให้แสดงความเป็นเจ้าของร่วมกันและมาช่วยพัฒนา ยังไม่สามารถฝากำแพงนี้ได้ ทั้งอุตสาหกรรมแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนโดยเห็นคุณค่าที่ชัดเจน และการสนับสนุนอย่างจริงจังของรัฐบาล กว่าจะได้ ดูลิครอมา 20 ปี

ก็คิดว่ามาไกลเกินแล้วละ คือได้เปลี่ยนแปลงอะไรแล้วละ มันพอแล้ว ที่นี้ทางด้านกายภาพ ก็ต้องช่วยเป็นที่ปรึกษาประคับประคอง เรื่องของ ศูนย์ศิลปปรีติธรรม ที่จะสร้างประโยชน์ ให้มันคุ้มค่างับภาษีประชาชน กับลูกศิษย์ที่มีจิตวิญญาณที่จะทำงานต่อ และก็ช่วยสนับสนุนเรื่องหางบประมาณ ครูหาไม่ได้ก็อยู่ไม่ได้หรอก ทำให้มีชีวิต ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ทางด้านศิลปะ ในการใช้พื้นที่ที่เกิดขึ้นนี้ ให้เกิดการตื่นตัวผู้คนสนใจ

สังคมกล่าวว่า ในส่วนของงานได้มาไกลเกินที่คาดไว้ คือได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ระบบการเรียนการสอนวิชาศิลปะ(ชูเกียรติ ฉาโรสง. 2544: 117-115) แต่ก็ยังไม่ละทิ้งหน้าที่ในการประคับประคอง ศูนย์ศิลปปรีติธรรมในการทำกิจกรรมทางด้านศิลปะให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้คุ้มค่างับภาษีประชาชน และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นสาธารณชนให้เกิดความตื่นตัวในแวดวงศิลปะ การทำให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าของศิลปะชั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นก็ช่วยสนับสนุนเรื่องการจัดหางบประมาณในการทำให้เกิดกิจกรรมทางศิลปะบนพื้นที่ของศูนย์ศิลปปรีติธรรม ให้มีความเคลื่อนไหวและมีชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด สังคม ทองมี (2559: สัมภาษณ์) กล่าวถึงผลสะท้อนจากการทำงานว่า

ก่อให้เกิดความตื่นตัว การเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่ไปเยี่ยวยาจิตใจเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาทางสังคม ในส่วนที่ได้ไปทำร่วมกับองค์กรหรือลูกศิษย์ ครูเบิ้ม เต็มศิลป์ ใจ ส่งต่อสัญญา ไปสอนบ้าน

เด็กเมตรา ปรานี อุบขาอะไรต่างๆ นี่ก็ทางสังคมฯ ที่ได้เตรียมฐานด้านสังคม เราไม่ได้ให้การศึกษาเขาโดยตรง แต่เป็นกิจกรรมที่ไปช่วยเยียวยาทางความรู้สึก ทำให้เกิดความมั่นใจ เกิดความเบิกบาน

ปัญหาอุปสรรคมีมากมายมันไม่หมดหรอก ปัญหามีไว้แก้ไข อุปสรรคก็มาจาก เรื่องของการมีส่วนร่วมด้วยความเข้าใจของสาธารณะชน การสนับสนุนของภาครัฐ และวัฒนธรรมการทำงาน มาจากวิธีคิด ค่านิยม การเห็นคุณค่าของผู้คนในองค์กรเหล่านี้ วงการศึกษาเป็นหลัก สิ่งเหล่านี้ผลักดันแน่นอนเปลี่ยนแปลงมากพอสมควร แต่ก็ต้องให้มันกระจายออกไป ทั้งด้านพัฒนา เรื่องการจัดการศึกษา ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่า ตระหนักว่าศิลปะเหล่านี้ คือ รากฐานของการศึกษา คือ รากฐานของการทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ปัญหาอุปสรรคยังไม่จบหรอก ยังอีกเยอะ ก็ต้องมีส่วนร่วมที่จะพัฒนา อันดับแรกก็ไปจัดการปัญหาเชิงโครงสร้าง

สังคมยังบอกอีกว่าปัญหาต่างๆ ในการทำงานนั้นมีมากมายไม่เคยหมด ทั้งนี้ปัญหานั้นมีไว้ให้ได้รับการแก้ไขแต่อุปสรรคในการขับเคลื่อนการทำงาน ก็คือการมีส่วนร่วมของสาธารณะชนและการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐ ซึ่งเกิดจากวิธีคิด ค่านิยม วัฒนธรรมในองค์กร ถ้าเกิดความเข้าใจในคุณค่าแล้วก็จะทำให้เกิดแรงผลักดันและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน ซึ่งจะต้องย้อนกลับไปจัดการกับปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารประเทศ ที่สังคมได้แสดงทัศนคติไว้ในเบื้องต้นแล้ว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องแนวคิดบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทงมีสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทงมี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทงมี โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative research)ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาประวัติชีวิต สังคม ทงมี เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะสามารถทำให้เกิดความเข้าใจแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทงมี นั้นว่ามีที่มาอย่างไร โดยสามารถสรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาประวัติชีวิตของสังคม ทงมี จะใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร บันทึกการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากกรณีศึกษา โดยจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา เช่น ชีวิตในวัยเด็กการศึกษาครอบครัว เป็นต้น เพื่อนำไปใช้ประกอบการศึกษา และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ร่างประเด็นคำถาม และเตรียมลำดับคำถามไว้ล่วงหน้า ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(structured interview)แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และแก้ไขก่อนนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงตามเนื้อหาหลังจากนั้นก็นำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. การศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทงมี จะใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงจากกรณีศึกษา เป็นรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(structured interview) ซึ่งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question) โดยระหว่างการสัมภาษณ์ก็จะทำการบันทึกเสียงประกอบการบันทึกวิดีโอ และบันทึกภาพนิ่งจากกล้องถ่ายรูป หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนต่างๆ ในข้างต้นครบถ้วนแล้วจะนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้มั่นใจในความเชื่อถือได้ของข้อมูล เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล และเพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลว่าอยู่ในระดับที่จะนำมาวิเคราะห์ จากนั้นจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (methodological triangulation)(สุภางค์ จันทวานิช. 2552: 23-34)เช่น การสังเกตควบคู่กับการซักถาม และศึกษา

ข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่

2.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แยกข้อมูลเอกสารออกเป็นประเภท แล้วสังเคราะห์เป็นบทสรุปของการวิจัย

2.3 การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ประกอบการวิเคราะห์เชื่อมโยงแสดงความสอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพรรณนาเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทงมี พบว่ามีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในลักษณะบูรณาการศาสตร์ศิลปศึกษา ผ่าน 2 บทบาทหลัก ดังนี้

1. บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา สังคม ทงมี มีบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของครู ดังนี้

1.1 การสอน (Teaching) จากการศึกษาพบว่า แนวคิดพื้นฐานในการสอนศิลปศึกษาของสังคม ทงมี คือเน้นในเรื่องของการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักชื่นชมผลงานศิลปะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ กล้าแสดงออก ซึ่งส่งผลในด้านสุขภาพอารมณ์และจิตใจ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.2 จริยธรรม (Ethics) จากการศึกษาพบว่า สังคม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการปฏิบัติให้นักเรียนเห็นเป็นรูปธรรม สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ ในระหว่างการทำงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

1.3 วิชาการ (Academic) จากการศึกษาพบว่า สังคมมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนทางด้านวิชาการ และวิชาสามัญอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้แน่นยิ่งขึ้น เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ก็เพื่อส่งเสริมการสอบชิงทุนเรียนต่อในต่างประเทศนั่นเอง

1.4 การสืบทอดวัฒนธรรม (Cultural Heritage) จากการศึกษาพบว่า สังคมเป็นผู้ให้การสนับสนุนเผยแพร่ศิลปะในทุกๆ รูปแบบเริ่มตั้งแต่ศิลปะขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ทั้งในระบบและนอกระบบ การก่อตั้งศูนย์ศิลป์ในโรงเรียน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับเด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไป

1.5 การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) จากการศึกษาพบว่า สังคม มีวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้สนุกสนานทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานผ่อนคลาย ทั้งยังสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชนด้วยการดำเนินกิจกรรมทางศิลปะของศูนย์ศิลป์สิรินธร ที่เป็นส่วนในการกระตุ้นความสัมพันธ์ให้แก่สาธารณะชนได้ใกล้ชิดกับศิลปะ

1.6 การบริการ (Service) จากการศึกษาพบว่า สังคม มีหน้าที่และความรับผิดชอบ นอกเหนือจากให้บริการความรู้แก่ลูกศิษย์แล้ว ทั้งยังมีส่วนสำคัญในการให้บริการความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้สาธารณะชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ภายในศูนย์ ศิลป์สรีนทร ที่เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคมพบว่าสังคม ทองมี เป็นผู้ให้การสนับสนุนและเผยแพร่ ศิลปะในทุกๆ รูปแบบทั้งในระบบและนอกระบบ ดังนี้

2.1 ด้านการเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลปสรีนทรจากการศึกษาพบว่า สังคม ได้ดำเนินการจัด กิจกรรมศิลปะสนับสนุนและส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจ เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ แสดงความสามารถทางทักษะและประสบการณ์ด้านศิลปะนอกจากนั้นผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น ทั้งหมดก็จะนำมาจัดแสดง เพื่อให้บริการแก่เด็กและเยาวชน ผู้สนใจทั่วไป ได้ศึกษา อีกทั้งยัง พิจารณาจัดส่งเข้าร่วมประกวดในรายการต่างๆ ที่มีหน่วยงานจัดขึ้น

2.2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมพบว่าสังคมได้นำกิจกรรมทางศิลปศึกษา เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นสื่อเยียวยาจิตใจเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาทางสังคม ให้เกิดความมั่นใจ และเกิดความเบิกบาน ส่งผลทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและ เห็นคุณค่า โดยตระหนักว่าศิลปะเหล่านี้ คือ รากฐานของการศึกษา คือรากฐานของการทำนุบำรุง ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาของสังคม ทองมี สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้ สังคมใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แบบเน้นเด็ก เป็นศูนย์กลาง Child Centered เป็นการเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำหน้าที่เพียงกระตุ้นผู้เรียนได้คิด ได้สร้างสรรค์ด้วยตนเอง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน สังคม มีวิธีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนศิลปะ ให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย ทำให้เด็กเกิด อิสระทางความคิด มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน และถ่ายทอดออกมาตามแนวทางของ ตนเอง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน พื้นฐานที่สำคัญในการเลือกสรรสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ในการสอนของสังคม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดก่อนนำไปสู่การแสวงหา ความรู้ โดยใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย และทันสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็กใน ยุคสมัยใหม่

4. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาในสังคมไทยมีปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไข 2 ส่วน คือ 1. ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารประเทศ โดยจะต้องเพิ่มวิสัยทัศน์ทางด้านศิลปะในการกำหนด นโยบายการบริหารประเทศ เมื่อมีการกำหนดนโยบายแล้ว กระทรวงศึกษาธิการคือหน่วยงานสำคัญ ที่จะต้องต่อยอด และในส่วนสุดท้ายจะต้องทำให้เกิดการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ในระดับผู้บริหาร ชุมชนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา ในส่วนที่ 2. ครูศิลปศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นมากที่ควรจบ

ทางด้านศิลปะมาโดยตรง โดยได้รับการบรรจุครูให้เข้าทำงาน เพราะศิลปะเป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อพื้นฐานที่แข็งแรงเป็นสิ่งสำคัญในการสืบสาน พัฒนา ต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมีสามารถแบ่งการอภิปราย ผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

ส่วนที่ 1 บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี

บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในลักษณะบูรณาการ ศาสตร์ศิลปศึกษา ผ่าน 2บทบาทหลัก ดังนี้

1. บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา
2. บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคม

1. บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษา

บทบาทความเป็นครูศิลปศึกษาของสังคม ทองมี สอดคล้องกับบทบาทของครูในยุค ปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ 1.การเป็นปัญญาชน (Intelligentsia) เป็นนักแสวงหา ค้นคว้าหาความรู้ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน 2.การเป็นต้นแบบทางสังคม (Social Prototype) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางด้านจริยธรรมความดีงามทั้งหลาย เป็นที่พึ่งทางสติปัญญาและความรู้ของชุมชน 3.การ มีภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถก้าวหน้าทันสมัย เปลี่ยนแปลงยืดหยุ่น เป็น ผู้นำทางจริยธรรม ผู้นำชุมชน ผู้นำกิจกรรมต่างๆ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2548: 176-177)

1.1 การสอน (teaching)

จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาของสังคม ทองมี คือการปลูกฝัง ให้เด็กเห็นคุณค่า มีรสนิยม รู้จักชื่นชมผลงานศิลปะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ กล้า แสดงออก ซึ่งจะช่วยขัดเกลาจิตใจส่งผลในด้านสุขภาพอารมณ์และจิตใจ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคมสอดคล้องกับ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2546: 38) กล่าวว่า คนเรา มีความรู้สึกนึกคิด มีจิตใจที่ชื่นชมยินดี มีความชื่นชมในความงาม เรามีประสาทสัมผัส (Sensibility) ที่จะรับรู้ความรู้สึกต่างๆ เรามีรสนิยม (Taste) ในการคิดและการเลือกสรรเพื่อสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต เพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพและชีวิตที่ประณีตงดงาม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ (กัจจกร สุนพงษ์ศรี. 2556: 71) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรู้สึกเจริญคลี่คลายดีแล้ว ในเรื่องรูปร่างท่าของศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นเพราะมีอุปนิสัย หรือการศึกษามาดีแล้ว เมื่อได้ฟังหรือได้มองดูสิ่งที่ซึ่งมีการประจักษ์ทาง

ศิลปะอย่างสูง คือศิลปกรรมที่เลิศแล้ว ก็สามารถจะเข้าใจได้อย่างซาบซึ้ง ถึงความรู้สึกสะท้อนใจทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Emotion) เพราะฉะนั้น สุนทรียภาพในทางศิลปะจึงเป็นสิ่งสำคัญสอดคล้องกับ (ฉลอง สุนทรนนท์. 2558: 31) กล่าวว่า ศิลปะเป็นผลงานของมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรค์และแสดงออกถึงความงามเพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจของมนุษย์ ใ้มนุษย์มีอารมณ์เพลิดเพลิน และมีความสุขอย่างแท้จริง

1.2 จริยธรรม (ethics)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการปฏิบัติให้นักเรียนเห็นเป็นรูปธรรม สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะ ในระหว่างการทำงานร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนรู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยการจัดแบ่งปัน ทำงานร่วมกันใช้ของร่วมกัน ส่งผลให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ (วิไล ตั้งจิตสมคิด. 2557: 142) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของครู คือ ใ้รู้และศรัทธาในวิชาชีพ กล้าแสดงออกอยู่ในกรอบของศีลธรรม ส่งเสริมความถนัดของศิษย์และปลูกฝังคุณธรรมใ้แก่ศิษย์

1.3 วิชาการ (academic)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมนักเรียนทางด้านวิชาการ และวิชาสามัญอื่นๆ เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานความรู้แน่นยิ่งขึ้น เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ก็เพื่อส่งเสริมการสอบชิงทุนเรียนต่อในต่างประเทศนั่นเองสอดคล้องกับ (วิไล ตั้งจิตสมคิด. 2554: 141) กล่าวว่า ครูจำเป็นต้องเป็นผู้แสวงหา ค้นคว้า และรวบรวมหาข้อมูล กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อนำมาถ่ายทอดใ้ผู้เรียน เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาสู่วงการวิชาการ ครูสามารถแสวงหาความรู้ได้จากสื่อทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปถ่ายทอดสู่ผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

1.4 การสืบทอดวัฒนธรรม (cultural heritage)

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สังคมเป็นผู้ใ้การสนับสนุนเผยแพร่ศิลปะในทุกๆ รูปแบบเริ่มตั้งแต่ศิลปะขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ทั้งในระบบและนอกระบบ ก่อตั้งศูนย์ศิลป์ในโรงเรียนเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางศิลปะ สำหรับเด็กเยาวชนและประชาชนทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับ(สันติบุญภิรมย์. 2557: 16-18; อ้างอิงจาก ชีรศักดิ์ อัครบรร. 2545: 18-27) กล่าวว่าบทบาทของครูมีส่วนสำคัญต่อการรักษาวัฒนธรรม เช่น ส่งเสริม สนับสนุนใ้มีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมใ้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติ พร้อมทั้งจัดใ้มีความรู้ด้านวัฒนธรรม ที่เรียกว่ามีการปลูกฝังวัฒนธรรมใ้กับเด็กและเยาวชนของชาติใ้รักษาสืบไปสอดคล้องกับ (สันติคุณประเสริฐ. 2547: 55) กล่าวว่า ผู้สอนตามแนวคิด Postmodernism ต้องทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนใ้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงและเข้าใจผลงานศิลปะที่แวดล้อมอยู่ในวัฒนธรรมประจำชาติของตน ควรนำเอาผลงานที่แสดงออกถึงภูมิปัญญาของศิลปินในท้องถิ่นมาใช้เป็นแบบอย่างทางการศึกษา

1.5 การมีมนุษยสัมพันธ์ (human relationship)

สังคม ทงมี มีวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้สนุกสนานทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย ทั้งยังสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชนด้วยการดำเนินกิจกรรมทางศิลปะของศูนย์ศิลปีสรินธร ที่เป็นส่วนในการกระตุ้นความสัมพันธ์ให้แก่สาธารณะชนได้ใกล้ชิดกับศิลปะ

1.6 การบริการ (service)

สังคม ทงมี มีหน้าที่และความรับผิดชอบนอกเหนือจากให้บริการความรู้แก่ลูกศิษย์แล้ว ทั้งยังมีส่วนสำคัญในการให้บริการความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้สาธารณะชนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ภายในศูนย์ศิลปีสรินธร ที่เป็นพื้นที่แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับความคิดของ (ยนต์ ชุมจิต.2558: 83) กล่าวว่าครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครอง แต่บางครั้งก็จำเป็นต้องให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนรอบๆ โรงเรียนอีกด้วย

2. บทบาทศิลปศึกษาต่อสังคม

2.1 ด้านการเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลปีสรินธร

สังคม ทงมี เป็นผู้ก่อตั้งศูนย์ศิลปีสรินธร เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป เพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนที่มีความสนใจ ได้ศึกษาเรียนรู้และแสดงความสามารถทางทักษะและประสบการณ์ด้านศิลปะสอดคล้องกับความคิดของ (อานาจ เย็นสบาย.2547: 94) กล่าวว่า หอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะก็คือแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาในระบบ ผู้ศึกษานอกระบบ ผู้ศึกษาตามอัธยาศัย ที่สามารถอาศัยหอศิลป์หรือพิพิธภัณฑ์ศิลปะเป็นแหล่งการเรียนรู้ นอกโรงเรียนและแบบทางเลือกได้

ศูนย์ศิลปีสรินธร มีการกำหนดองค์ประกอบขององค์กรไว้ชัดเจน เช่น การวางแผนปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางตามโครงการในปฏิบัติงาน การวางแผนเกี่ยวกับงบประมาณการจัดคณะบุคคลรับผิดชอบดำเนินงานในด้านต่างๆ การกำกับเทศงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนการประสานชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ (จันทร์ มาศสุพงศ์. 2540: 109) กล่าวว่า การวางแผนกำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กระบวนการปฏิบัติงานต้องกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน กำหนดเวลาเริ่มลงมือปฏิบัติงาน กำหนดวิธีการทำงาน เพื่อจะได้คำนวณระยะเวลาในการจัดทำให้อยู่ต้องกลุ่มอาคารปฏิบัติการ ประกอบด้วยตัวอาคารจำนวนสี่หลัง อาคารแต่ละหลังจะมีรูปแบบเฉพาะตามลักษณะการใช้งานได้แก่ อาคารหลังที่ 1 พิพิธภัณฑ์ศูนย์ศิลปะเด็กและเยาวชนภายในได้รวบรวมผลงานของศิลปินเด็กนับตั้งแต่ยุคที่ครูสังคมได้ไปบุกเบิกครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2521 โดยจัดเป็นนิทรรศการถาวรเพื่อบอกเล่าความสามารถของเด็กไทยให้ปรากฏเด่นชัดอาคารหลังที่ 2 จัดเป็นห้องนิทรรศการหมุนเวียนจัดให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษาเยี่ยมชมอาคารหลังที่ 3 ใช้เป็นห้องประชุมสัมมนาอภิปรายบรรยายให้ความรู้เรื่องศิลปะเด็ก และจัดอบรมครูศิลปะอาคารหลังที่ 4 เป็นอาคารประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำงานศิลปะหรือใช้ทำ

กิจกรรมการอบรมมีความสอดคล้องกับ เดอร์คัฟเฟอร์ (ธีรศักดิ์ อัครบรร. 2537: 7; อ้างอิงจาก deKieffer.1973: 193) กล่าวว่า นิทรรศการและจุลทัศน์ทางการศึกษาเป็นวิธีการซึ่งใช้ข้อธิบายเรื่อง สิ่งของหรือเหตุการณ์ที่ต้องการให้ผู้อื่นได้รู้ ได้ฟัง ได้อ่าน สอดคล้องกับ (วัณนะ จุฑะวิภาต. 2542: 1) กล่าวว่า นิทรรศการ (exhibition) โดยทั่วไปคือ การจัดนำเอาภาพถ่าย ภาพเขียน สถิติ แผนภูมิ ฯลฯ มาจัดแสดงพร้อมคำบรรยายประกอบ การอภิปรายและการสาธิต สอดคล้องกับ (ธีรศักดิ์ อัครบรร. 2537: 9; อ้างอิงจาก ชม ภูมิภาค. ม.ป.ป.: 243) กล่าวว่า นิทรรศการ เป็นการนำเอาวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มาจัดแสดงเพื่อเป็นการสื่อสารทางความคิดและความรู้ให้กับ บุคคลในระดับต่างๆ ตามโครงเรื่องที่วางไว้ และสอดคล้องกับ (จันทร์ มาศสุพงศ์. 2540: 13) กล่าวว่า นิทรรศการที่ดีมีคุณค่า สามารถทำให้ผู้ชมได้รับความรู้ แนวความคิด หรือแนวทางในการนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ศูนย์ศิลปสรีนทร ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมแสดงความสามารถ เช่น การเข้าค่ายศิลปะที่ศูนย์ศิลปสรีนทร เป็นการจัดให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะการเข้าค่ายศิลปะนอกสถานที่ เป็นการนำนักเรียนไปฝึกทักษะและประสบการณ์ทางศิลปะนอกสถานที่เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเหมาะสมตามวัย ได้แสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตนเอง มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีเจตคติและค่านิยมพื้นฐานที่จะเกิดจิตสำนึกในคุณค่า และประโยชน์ของศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ให้เกิดคุณค่าและรสนิยมที่ดีได้สอดคล้องกับ (วัณนา ปุญญฤทธิ์; เต็มสิริ เนาวรังสี; และ ธนวิ ศุกระกาญจน์. 2553: 5) กล่าวว่า คุณค่าของกิจกรรมศิลปะที่นำมาสู่การพัฒนาในเด็ก มี 2 ลักษณะ คือ ประการแรก เพื่อพัฒนาการทำงานของอวัยวะส่วนต่างๆ ในการทำงานประสานสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะการทำงานของกล้ามเนื้อ ประการที่สอง เพื่อพัฒนาด้านความคิด การสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การถ่ายทอดประสบการณ์ ออกมาในรูปของการสร้างสรรค์

2.2 ด้านความรับผิดชอบทางสังคม

สังคมได้นำกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา เข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นสื่อเยียวยาจิตใจเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาทางสังคม ทำให้เกิดความมั่นใจ และเกิดความเบิกบาน สอดคล้องกับ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2549: 29-33) กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีคุณค่าในแง่การส่งเสริมพัฒนาการและในแง่การบำบัดปัญหาคุณค่าในแง่การส่งเสริมพัฒนาการ คือ การส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองในการ สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้านสังคม คือ กิจกรรมเป็นสื่อในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะในการยอมรับและเห็นความสำคัญ และด้านอารมณ์ คือ ช่วยส่งเสริมให้เกิดอารมณ์ชื่นชมซาบซึ้งในความงาม ของสิ่งต่างๆ รอบตัว การระบายอารมณ์ด้วยวิธีการทางศิลปะนอกจากจะได้ผลทางการผ่อนคลายอารมณ์แล้ว ยังมีผลทางด้านสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์ด้วย ศิลปะช่วยขจัด

ความด้อย เช่น เด็กที่ไม่กล้าแสดงออก กิจกรรมทางศิลปะช่วยจับปัญหาและความต้องการของเด็กนำไปสู่ความเข้าใจที่จะแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น

ส่งผลทำให้สาธารณะชนมีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่า โดยตระหนักว่าศิลปะเหล่านี้ คือรากฐานของการศึกษา คือรากฐานของการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ สอดคล้องกับความคิดของ (วิรัตน์ ปิ่นแก้ว. 2550: 260) กล่าวว่า การสอนศิลปะที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม บนฐานคิดแบบหลังสมัยใหม่ ศิลปะในปัจจุบันมิได้ยืนอย่างโดดเดี่ยวในสังคม แต่ต้องสะท้อน รับผิดชอบต่อสังคม สื่อสารความสัมพันธ์ในชีวิตมนุษย์ ศิลปะเป็นของคนทุกคน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ดังนั้น บทบาทหลักทั้ง 2 ด้านของสังคม ท้องถิ่น จึงมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในลักษณะบูรณาการเนื้อหาความรู้ ทั้ง 4 แกน ได้แก่ ศิลปะปฏิบัติ (Art Production) ประวัติศาสตร์ศิลปะ (Art History)สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (วิภาวี คงมาลา. 2553: 196-198) ได้ศึกษาบทบาททางศิลปะศึกษาของเกริก ยุ้นพันธ์ ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับเป้าหมายของหลักสูตรศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน (Discipline-Based Art Education) หรือ DBAE ที่เน้นการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ ช่าง ซึ่ง และเห็นคุณค่าศิลปะของผู้เรียนสอดคล้องกับความคิดของ (สราวรรณ์ ลิ้นไพบูลย์. 2538: 9-14) กล่าวว่า การสอนศิลปะศึกษาแบบ DBAE (DISCIPLINE BASED ART EDUCATION) เป็นรูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้าน การรับรู้ การมองเห็นคุณค่าของศิลปะและความงาม กล้าแสดงออกด้วยเหตุผลและอารมณ์จากจินตนาการสอดคล้องกับความคิดของคล้ากเคย์ และเกรียร์ ระบุดนสมบัติของหลักสูตรในหลักการใหม่ (DBAE) และการนำไปใช้ว่า เป้าหมายของ DBAE คือ การพัฒนาความสามารถในความเข้าใจ และช่างซึ่งเห็นคุณค่าศิลปะของผู้เรียน ศิลปะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป และเป็นรากฐานของสาขาวิชาเฉพาะด้านที่สามารถศึกษาต่อในระดับสูงในอนาคต เนื้อหาสำหรับการสอนมีพื้นฐานมาจากหลักเกณฑ์ 4 แกน ของสุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ และศิลปะปฏิบัติ (มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์. 2545: 32-34; อ้างอิงจาก Clark; Day; & Greer. 1987: 135-136)

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษาของสังคม ท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาตามแนว Postmodernism ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดวิชาความรู้

สังคมใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้แบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง Child Centered ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ (ศรินทร เศรษฐาภรณ์. 2552: 62-65) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง Child Centered เป็นการเปลี่ยนบทบาทของครู จากผู้สอนมาเป็นผู้จัดประสบการณ์การ

เรียนรู้ให้ผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้เป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ให้เน้นอยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าอยู่ที่ผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนจากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ (Telling, Talking) มาเป็นผู้ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) คิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้เตรียมประสบการณ์ ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง (คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 2553: 5; อ้างอิงจาก พิมพันธ์ เดชะคุปต์; และ เพยาว์ ยินดีสุข. 2550. หน้า23-24) สอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี กล่าวว่า เป็นการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง จัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับผู้เรียน ทั้งนี้เน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้แสดงออก มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้อย่างแท้จริง (ฝ่ายพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. 2551: 19; อ้างอิงจาก ทิศนา แหมมณี. 2547: 120-121)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอน

สังคม มีวิธีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนศิลปะ ให้เกิดความสนุกสนานผ่อนคลาย ทำให้เด็กมีอิสระทางความคิด มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน และถ่ายทอดออกมาตามแนวทางของตนเองซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ (นวลลอ ทินานนท์. 2542: 59-65) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการสร้างสุนทรีย์ให้กับเด็ก มีส่วนในการช่วยให้เด็กได้แสดงออกทั้งการพูดและการกระทำ ให้เด็กกล้าคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง โดยเข้าใจธรรมชาติของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความสุขในขณะที่เรียนเน้นที่กระบวนการความคิดสร้างสรรค์และสอดคล้องกับความคิดของ (ศศิธร เวียงวะลัย. 2556: 92) กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมต้องมีความสะอาด สวยงาม เป็นการสร้างสุนทรีย์ทางจิตใจ สอดคล้องกับ (ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2548: 235; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2538: 212) กล่าวว่า องค์ประกอบของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ได้โดยเฉพาะบรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ บรรยากาศที่ทำท่าย อิสระ เคารพนับถือซึ่งกันและกัน มีความอบอุ่นและความมีวินัยแห่งตน และสอดคล้องกับ (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. 2549: 7-8) ที่กล่าวไว้ว่า ในการสร้างความคิดริเริ่มให้แก่เด็กนี้ วิชาศิลปศึกษาอาจใช้ได้ผลดีกว่าวิชาวิทยาศาสตร์ด้วยซ้ำไป เพราะวิชาศิลปศึกษาเปิดโอกาสให้ใช้วัสดุและเครื่องมือหลายอย่างสำหรับแสดงความคิดออกมา และการแสดงความคิดออกมานั้นศิลปินมีโอกาสพลิกแพลงการแสดงออกได้มากกว่านักวิทยาศาสตร์ เพราะศิลปศึกษามักไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

3. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน

พื้นฐานที่สำคัญในการเลือกสรรสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการสอนของสังคม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดก่อนและนำไปสู่การแสวงหาความรู้ โดยใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย

และทันสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็กในยุคปัจจุบันสอดคล้องกับ (ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2548: 423; อ้างอิงจาก กิดานันท์ มลิทอง. 2540: 91) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการเรียน นับเป็นสิ่งสำคัญ ที่ผู้สอนจะต้องกำหนดไว้เพื่อเป็นหลักว่า จะสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ด้านใดบ้างจากบทเรียนนั้น เพื่อที่จะสามารถสื่อสารการสอนได้อย่างเหมาะสมกับวิธีการสอน สอดคล้องกับ (ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2548: 417; อ้างอิงจาก ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2539: 86) กล่าวว่า กระบวนการสื่อสารการเรียนการสอนเป็นการสื่อสารที่เน้นการถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์ระหว่างสังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสอดคล้องกับความคิดของ (เกสร ธิตะจารี. 2543: 2) กล่าวว่าครูจะต้องมีเทคนิค เลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสมและไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน แต่มีความสุขต่อการทำงาน ส่งเสริมให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และมีอิสระในการทำงาน กิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่สนใจ ผลของกิจกรรมของผู้เรียนจะเป็นภาพฉายสะท้อนให้เห็นถึงผลการสอนของตัวครูเองว่าประสบผลสำเร็จในการสอนมากน้อยเพียงใด

4. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาในสังคมไทย

สังคมตระหนักถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาก้าวหน้าต่อไปของแวดวงการศึกษา ศิลปศึกษาของสังคมไทยในปัจจุบัน ไว้ 2 ส่วน คือ 1. ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารประเทศ และ 2. ครูศิลปศึกษากล่าวคือ โดยจะต้องเพิ่มวิสัยทัศน์ทางด้านศิลปะในการกำหนดนโยบายการบริหารประเทศ เมื่อมีการกำหนดนโยบายแล้ว กระทรวงศึกษาธิการคือหน่วยงานสำคัญที่จะต้องต่อยอดและในส่วนสุดท้ายจะต้องทำให้เกิดการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ในระดับผู้บริหารชุมชนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาและครูศิลปศึกษาซึ่งมีความจำเป็นมากที่ควรจบทางด้านศิลปะมาโดยตรง โดยได้รับการบรรจุครูให้เข้าทำงาน เพราะศิลปะเป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อพื้นฐานที่แข็งแกร่งเป็นสิ่งสำคัญในการสืบสาน พัฒนา ต่อยอดองค์ความรู้ต่อไปได้ซึ่งการที่จะทำให้การขับเคลื่อนการทำงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสาธารณชนและการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐถ้าเกิดความเข้าใจในคุณค่าแล้วก็จะทำให้เกิดแรงผลักดันและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาที่ดีนั้นต้องสามารถเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้เนื้อหาเรื่องราวของสาขาวิชาอื่นๆ บรรยายภาคในการเรียนการสอนศิลปะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความผ่อนคลายอารมณ์ ทำให้เกิดอิสระทางความคิด มีจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน ในขณะที่เดียวกันการเลือกสรรสื่อให้เหมาะสมจะส่งผลทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน จะมีความสุขต่อการทำงานโดยผู้สอนต้องทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เพราะศูนย์กลางของการเรียนการสอน จะอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะนำไปสู่ในเรื่องของสุนทรียภาพ ที่ส่งผลในเรื่องของสุขภาพอารมณ์และจิตใจ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

ซึ่งแรงผลักดันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจาก สาธารณชนและการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐถ้าเกิดความรู้ความเข้าใจในคุณค่าแล้วก็จะทำ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอนโดยต้องแก้ปัญหาในการสร้างทัศนคติที่ เริ่มจากโครงสร้างการ บริหารประเทศเสียก่อน โดยให้เล็งเห็นคุณค่าและประโยชน์ต่อศิลปะ แล้วบรรจุไว้ในนโยบายจากนั้น หน่วยงานต่างก็ต้องดำเนินการต่อยอดให้เห็นเป็นรูปธรรม ต่อมาในส่วนของคุณครูผู้สอน โดยไม่ใช่ใครก็ ทำหน้าที่สอนแทนได้ เพราะศิลปศึกษาเป็นศาสตร์ที่ต้องอาศัยผู้มีความรู้ความสามารถโดยตรง ถ้า มิใช่แล้วนั้นก็ไม้อาจมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานที่แท้จริง ของเป้าหมายในการพัฒนากิจกรรมการ เรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้

สามารถนำแนวคิด เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา ที่เป็นต้นแบบไปปรับใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ ให้เกิด การบูรณาการความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวคิดจากศิลปินที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลสำคัญที่มีความ เคลื่อนไหวที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงศิลปศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาแนวคิดหรือทัศนคติของลูกศิษย์หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ที่ ได้รับอิทธิพลทางความคิด หรือผลกระทบโดยตรงจากครูสังคม ท้องมี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี.(2556). *สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. (2549). ศิลปศึกษากับการพัฒนาประเทศ. ใน *แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา*. เลิศ อานันท์นะ. หน้า 7-8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระชัยเรียวหนวด ครูสังคมคนดีศรีสังคม. (2533, 1-7 เมษายน). *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 36(42): 20-22.
- เกสร ธิตะจารี. (2543). *กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2554). *วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ขวัญมงคล คุณนา. (2556). *กว่าจะเป็นศูนย์ศิลป์สิรินธร.ใน 20 ปี ศิลป์สิรินธร*. 57.
- คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. (2553). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. ลำปาง: คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- คำเพชร แสงสุริย์. (2558). *ศึกษาการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปะของศิลปินแห่งชาติ ชลูด นิ่มเสมอ*. ปริญญาโท กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ครูสังคม ทองมี; และศูนย์ศิลป์สิรินธร. (2546, มีนาคม-เมษายน). *Art Record*. 11(24): 32-33.
- จินดาวรรณ ลาภเลียงตระกูล. (ม.ป.ป.). [13 ปี ค่ายยุวศิลปะ สร้างสรรค์งานศิลป์สมัย. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2558, จาก http://app.eduzones.com/portal/edunews/31722/](http://app.eduzones.com/portal/edunews/31722/)
- จันทร์ มาศสุวงศ์. (2540). *หลักนิทรรศการ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉลอง สุนทรนนท์. (2558). *สุนทรียศาสตร์และทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- ฉัตรชัย ธรรมประเสริฐ. (2533, พฤษภาคม-ธันวาคม). สังคม ทองมี ครูศิลปะของเดิกันนี้. *ผาสุก*. 13(77): 24-28.
- เจลิยพันธ์ุสีดา. (2557, ธันวาคม). ศูนย์ศิลป์สิรินธร. *สารานุกรมศึกษาศาสตร์*. (49): 115-121.
- ชาญวิทย์ ทับสุพรรณ. (2553). คำนำ. ใน *ศาสตร์และศิลป์แห่งความเป็นครู*. พระภานุาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). กรุงเทพฯ: สกสค. ลาดพร้าว.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- ชูเกียรติ ฉาโสง. (2544). *สี่ข้อหลักในเปลวเทียน ครูสังคม ทองมี*. กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร.
- ชัย กองสิงห์. (2556). อาจารย์สังคม ทองมี. ใน *60 ปี ครูสังคม ทองมี*. 29.
- ทองแถม นาถจำนง. (2556). *กว่าจะเป็นศูนย์ศิลป์สิรินธร.ใน 20 ปี ศิลป์สิรินธร*. 59.

- ทินกร กาษรสุวรรณ. (2544). ทศนะถึงครูสังคม ทองมี.ใน *สืขออล์กในเปลวเทียน ครูสังคม ทองมี*.
ชูเกียรติ ฉาไรสง. กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร.
- ทศนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี*
ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทวี ประสาท. (2546). *ศิลปะ รากฐานแห่งการศึกษา*. แปลโดย อนิตรา พวงสุวรรณ-โมเซอร์.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.
- ทศ คณนาพร. (2550). *คนกล้าฝัน (8 นักฝัน)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: GOODLUCK
PUBLISHING.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2537). *นิทรรศการและการจัดการแสดง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรศักดิ์ อัครเลิศฤทธิ์. (2556). *กว่าจะเป็นศูนย์ศิลป์สิรินธร.ใน 20 ปี ศิลป์สิรินธร*. 57.
- นันทพร ไวยยะสุวรรณ. (2540, 4-10 เมษายน).สังคม ทองมี ครูดีเด่นแห่งชาติคนแรก ผลงาน-กาล
เวลา..ประทับใจตรา. *เนชั่นสุดสัปดาห์*. 5(252): 36-37.
- นวลลอ ทินานนท์. (2542). การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนศิลปศึกษา. ใน *ศิลปะจินต*
ทัศน์. หน้า 59-65. หนังสือวิชาการประกอบนิทรรศการศิลปกรรมระหว่างชาติครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประวิทย์ สุวณิชย์. (2533, พฤษภาคม). ครูผมชื่อ สังคม ทองมี. *สารคดี*. 6(63): 128-136.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2549). ศิลปะกับชีวิตประจำวันของเด็ก.ใน *แนวคิดเกี่ยวกับ*
ศิลปศึกษา. เลิศ อานันท์นะ. หน้า 29-33. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา เกาทอง. (2556?). สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม. ใน *60 ปี ครูสังคม ทองมี*. 16.
- ปณัสน์ พุ่มริ้ว. (2550, 3 พฤษภาคม).สังคม ทองมี 28 ปีที่ยังไม่หยุดก้าว. *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 4.
ฝ่ายพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (2551). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้น*
ผู้เรียนเป็นสำคัญ. นครราชสีมา: สมบูรณ์การพิมพ์.
- พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์; สุทธิจิตรา สุทธิธรรม; และผางาม แสนสมรส. (2546). สังคม ทองมี หัวใจ
เพื่อศิลปะเด็ก. ใน *แต่หัวใจที่ร้าวราน*. หน้า 15-53. นนทบุรี: ปฐมกาล.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. (2546). *มโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะและศิลปศึกษา*.กรุงเทพฯ: ธาณอักษร.
- พิชัย ตูรงคินานนท์. (2539). *การศึกษากระบวนการทำงานศิลปะภาพพิมพ์ของศิลปินชั้นเยี่ยม*
เดชาวราชขุน. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ สโมสร. (2539, 2 ตุลาคม). ศูนย์ศิลป์สิรินธรกับครูสังคม ทองมี. *มติชนสุดสัปดาห์*.
16(844): 69-70.
- ภาวิไล นาควงษ์. (2550). *ความรู้ทั่วไปสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). *ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2558). *ความเป็นครู*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รัตนวดี โชติกพนิช; สมพร โตนวล; และพันธ์ชัย อธิเกียรติ.(2553). *ภาษาและความเป็นครู*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐภูมิ ผิวพนัธมิตร. (2555, 11พฤศจิกายน). รัฐภูมิ ผิวพนัธมิตร ศิษย์ได้ดี ของ ครูสังคม ทองมี. *MGR Online*. สืบค้นเมื่อ 28 กันยายน 2558, จาก <http://www.manager.co.th/CelebOnline/ViewNews.aspx?NewsID=9550000137804>
- เลิศ อานันทนนะ. (2549). *แนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ รัตนดิลกชัย. (2533, เมษายน). สังคม ทองมี เขาสร้างเด็กให้เป็นศิลปิน. *เดือนเพ็ญ*. 6(64): 10-18.
- วรพัก ธรรมชัยพิทักษ์. (2550). *แนวคิดและบทบาททางศิลปะในการส่งเสริมพัฒนาเยาวชนของสังคม ทองมี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษาเพื่อการพัฒนา). เลย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. ถ่ายเอกสาร.*
- วิภาวี คงมาลา. (2553). *บทบาททางศิลปศึกษาของเกริก ย่นพันธ์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- วาดสีระบายฝัน. (2540, มกราคม). *บ้านและสวน*. 21(245): 127-134.
- วัฒนา ปุณญฤทธิ์; เต็มสิริ เนาวรังสี; และธนวดี ศุกระกาญจน์.(2553). *กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มิวเซียมบุ๊คส์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2548). *ทัศนศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2546). *สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- (2553). *วิสัยทัศน์ศิลปกรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัตน์ ปิ่นแก้ว. (2550). *ศิลปศึกษาในกระแสสังคมหลังสมัยใหม่.ใน ศิลปวัฒนธรรม มุมมองทางวิชาการ. รัชชานนท์ สิปปากุล. หน้า 253-260. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2557). *ความเป็นครู*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิมลพรรณ ปิตราชชัย. (2552, 9 พฤศจิกายน). สังคม ทองมี ประเทศนี้ยังมีครู. *PostToday*. สืบค้น เมื่อ 14 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.portfolios.net/forum/topics/2988839:Topic:352636#ixzz4EAMIG75y>
- วัฒนะ จุฑะวิภาต. (2542). *ศิลปะการจัดนิทรรศการ*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศรินทร์ เศรษฐการุณย์. (2552, ตุลาคม-ธันวาคม). *การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. *วารสารวิชาการ*. 12 (4): 62-65.
- ศรรัตน์ ลิ้ไพบูลย์. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). *รูปแบบการสอนศิลปศึกษาแบบ DBAE*. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 15(123): 9-14.
- ศรรัตน์ สุวรรณมนตรี. (2530). *เปลือยสังคม ทองมี*. *ครุศิลป์* 2.หน้า 145-154.
- สุวิมล วุฒิเสน. (2546). *การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาของอารี สุทธิพันธุ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร วีระปรียากร. (2539). *การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะ ของ อำนาจ เย็นสบาย ที่ปรากฏในบทความตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 - พ.ศ.2530*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัชรี ผุดผ่อง. (2547, พฤษภาคม). *เด็ก ศิลปะ และครูสังคม ทองมี*. *วารสารวงการครู*. 1(5): 29-31.
- สุตารา สุขฉายา. (2528, มีนาคม). *คนไทยตัวอย่าง สังคม ทองมี ครูวาดเขียนใน พ.ศ.นี้*. *สารคดี*. 1(2): 25-32.
- สุรีย์พร พิพัฒน์วัฒนพงษ์. (2534, 3-9 มีนาคม). *ข้อดีใจชุดความคิดครูสังคม ทองมี*. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 37 (38): 32-34.
- สันติบุญภิรมย์. (2557). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สันติ คุณประเสริฐ. (2547). *การเรียนการสอนศิลปศึกษาตามแนวPostmodernism.ใน ศิลปศึกษาจากทฤษฎีสู่การสร้างสรรค์*. ปุณณรัตน์ พิชญไพบูลย์. หน้า 55-69. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภากร จันทวานิช. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ วงษ์ทอง. (2544). *ทัศนะถึงครูสังคม ทองมี.ใน สีซอล์กในเปลวเทียน ครูสังคม ทองมี*.ชูเกียรติ ฉาไธสง. หน้า 177. กรุงเทพฯ: มิ่งมิตร.
- สังคม ทองมี. (2559, 31 มีนาคม). *สัมภาษณ์โดย เสาวนีย์ สืบสร้อย*. ที่ศูนย์ศิลป์สิรินธร.
- สังคม ทองมี. (2559, 27 มกราคม). *สัมภาษณ์โดย เสาวนีย์ สืบสร้อย*. ที่หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร.
- สังคม ทองมี. (2558, 31 พฤษภาคม). *สัมภาษณ์โดย เสาวนีย์ สืบสร้อย*. ที่ศูนย์ศิลป์สิรินธร.
- สังคม ทองมี. (2559, 21 มีนาคม). *สัมภาษณ์โดย เสาวนีย์ สืบสร้อย*. ที่ชมรมศิลปะเด็กครูสังคมทองมี.

- สกุ๊ปพิเศษ สังคม ทงมี. (2558, 14 กันยายน). แนวหน้า. สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.naewna.com/local/178795>
- สโรชา เกสโร. (2553). *บทบาทของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยศิลปากร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและพัฒนา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุธาสิณี ทองชั้น. (2544). *บทบาทสตรีในฐานะอาจารย์สอนศิลปะและศิลป์ป็นกรณีศึกษาอวัญย์ ดาวราย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิมล วุฒิสเน. (2546). *การศึกษาศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปศึกษาของอารี สุทธิพันธุ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง. (2551). *องค์ความรู้ศิลป์แห่งชาติ: ทวีทัศน์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.
- อิทธิ คงคากุล. (2556). อาจารย์สังคม ทงมี. ใน *60 ปี ครูสังคม ทงมี*. 12.
- อภิชาติ พลประเสริฐ. (2556?). *เดินตามครู*. ใน *60 ปี ครูสังคม ทงมี*. 65.
- เอนก พ. อนุกุลบุตร. (2556). *วิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อีดีเบส.
- อำไพ ตีรณสาร. (ม.ป.ป.). *วิธีการสอนศิลป์ศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2558, จาก <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~tampai1/ampai/cont3.htm>
- อัศศิริ ธรรมโชติ. (2535, กุมภาพันธ์). ครูที่ยิ่งกว่าครู. *วิทยาสาร*. 90(2): 54-55.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2528, 13 มกราคม). มองศิลป์ปัจจุบันจากสังคม ทงมี. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์*. 31(30): 30-31.
- MGR Online.(2553, 16 มิถุนายน).*สร้างสรรค์ สรรค์สร้าง สู่ผลงานศิลปะเด็กสมัย*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Campus/ViewNews.aspx?NewsID=9530000082494>
- MGR Online. (2552, 24 มิถุนายน). *ยุวศิลป์ผู้ใหญ่สร้างสรรค์ เด็กสร้างศิลป์*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Family/ViewNews.aspx?NewsID=9520000070931&TabID=3&>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือรับรองเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/ 0184

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

14 มกราคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ทัศนศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ท้องถิ่น” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.พิชัย ตูรงคินานนท์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 085 308 5687

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานบริหารและธุรการ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ 0195

วันที่ 14 มกราคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ทัศนศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย รัตนโรจน์สกุล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 308 5687

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ดร.ดุขฎิ โยเหลา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย งานบริหารและธุรการ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ 0196

วันที่ 14 มกราคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ทัศนศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี” โดยมี อาจารย์ ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.อิทธิพร วิจิตสถิตรัตน์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณา ติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 308 5687

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/326

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๒ มกราคม 2559

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ประธานกรรมการศูนย์ศิลปสรีนธร

เนื่องด้วย นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา (ทัศนศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาานิพนธ์ เรื่อง “บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ท่านเกี่ยวกับเรื่อง “บทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทองมี” เพื่อเป็นข้อมูลในการวิจัย ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย โยเหลา)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0 2649 5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085 308 5687

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวคิดบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี

แบบสัมภาษณ์นี้จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูสังคม ทองมี โดยตรง ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured interview)เป็นคำถามปลายเปิด (Open ended question)ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาททางด้านศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี

2. ประเด็นหลักในแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 จะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชีวิต ส่วนที่ 2 จะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา โดยจะมีการแบ่งประเด็นหลักของแบบสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิต

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

3. การกำหนดจำนวนข้อคำถาม

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้มีการกำหนดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 2- 3 ชั่วโมง จำนวนข้อคำถามของทั้ง 2 ส่วน มีทั้งหมด 29 ข้อ โดยในแต่ละข้อคำถามอาจจะมีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รายละเอียดในแต่ละประเด็นครอบคลุมยิ่งขึ้น

4. การให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานี้ จะนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงตามเนื้อหา โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.พิศมัยรัตนโรจน์สกุล อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นอาจารย์สอนที่มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

2. อาจารย์ ดร.พิชัย ตูรงคินานนท์ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เป็นอาจารย์สอนที่มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3. อาจารย์ ดร.อิพัชร์ วิจิตสถิตรัตน์ อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นอาจารย์สอนที่มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

หลังจากที่นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแล้ว จะนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

โดย

นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย

นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาศิลปศึกษา

คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง แนวคิดบทบาททางศิลปศึกษาของสังคม ทงมี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดและบทบาททางศิลปศึกษาของ สังคม ทงมี

ส่วนที่ 1 ประวัติชีวิต

ชีวิตในวัยเด็ก

1. ขอให้ครูเล่าถึงชีวิตในวัยเด็ก สภาพครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อและแม่เป็นอย่างไรบ้าง
2. พ่อและแม่ของครูได้ส่งเสริมให้เล่นหรือเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไรบ้าง และส่งผลต่อบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยของครู เมื่อเติบโตขึ้นมาหรือไม่ อย่างไร (ขอให้ครูยกตัวอย่างการเล่นหรือการเรียนรู้ที่สะท้อนความเป็นนักศิลปศึกษา ในวัยเด็ก)
3. ในวัยเด็กครูสนใจอะไรเป็นพิเศษ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะบ้าง และส่งผลต่อการเป็นนักศิลปศึกษาของครูอย่างไร

การศึกษาและการทำงาน

4. ครูเริ่มรู้ว่าตัวเองสนใจศิลปะตั้งแต่เมื่อไหร่และครูได้รับแรงบันดาลใจอย่างไร หรือจากใครในการเลือกเรียนศิลปศึกษา
5. ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่การปฏิบัติงานทางศิลปะของครูมีลักษณะอย่างไร
6. เหตุการณ์ที่ครูประทับใจ ในวัยศึกษาเรียนรู้ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่การทำงานในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร
7. นอกจากการเป็นครูศิลปะ ครูทำงานเพื่อสังคมมากมาย อยากให้ครูเล่าว่าครูได้ทำอะไรบ้าง (เช่น ก่อตั้งศูนย์ศิลป์ จัดตั้งมูลนิธิ กรรมการตัดสินประกวดวาดรูป)
8. ขอให้ครูเล่าประสบการณ์ชีวิตบนเส้นทางของนักศิลปศึกษาตั้งแต่แรกเริ่มจนกระทั่งปัจจุบัน
9. ครูมีหลักการในการเป็นครูศิลปศึกษาอย่างไร มีครุต้นแบบที่ยึดเป็นตัวอย่างหรือแนวทางหรือไม่อย่างไร
10. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูเคยประสบปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกศิษย์ หรือไม่ และครูมีวิธีแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร และผลเป็นอย่างไร
11. ครูมีความภูมิใจ/ประทับใจต่อเหตุการณ์อะไร ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปศึกษาให้กับเด็กๆ ที่ทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

12. ครูมีแรงบันดาลใจหรืออุดมการณ์ในงานด้านต่าง ๆ อย่างไรบ้าง
13. ครูมีเป้าหมายในการทำงานในด้านต่าง ๆ เหล่านี้เพื่ออะไร/เพื่อใคร
14. ครูมีการบริหารจัดการงานและงบประมาณในงานนั้นๆ อย่างไรบ้าง
15. ครูได้รับแรงหนุนสนับสนุนจากไหนอย่างไร และเวลาที่ขาดแคลนทุนครูแก้ไขปัญหามาอย่างไร
16. ขอให้ครูเล่าถึงบทบาทของการเป็นนักศิลปศึกษาของครู ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในบริบทต่างๆ
17. ครูคิดว่ายังมีปัญหอะไรในการทำงานเพื่อส่วนรวมของครูอีกบ้าง และครูคิดว่ายังอยากทำอะไรอีกบ้าง เพราะอะไร
18. ครูคิดว่างานต่างๆ เหล่านี้ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยผลักดันให้คนสนใจศิลปะมากขึ้นหรือไม่ และยังมีปัญหาอุปสรรคอะไรอีกหรือไม่

ครอบครัวและการดำเนินชีวิต

19. พ่อและแม่ของครูให้การสนับสนุนในบทบาททางศิลปศึกษาและงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร
20. ภรรยา/ลูกๆ มีส่วนในการสนับสนุนงานด้านศิลปศึกษาของครูหรือไม่อย่างไร
21. ขอให้ครูบอกถึงหลักการดำเนินชีวิต ว่าเป็นอย่างไร ครูยึดหลักอะไรในการดำเนินชีวิต (หลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว ชีวิตการทำงาน)
22. นอกเหนือจากงานด้านศิลปศึกษา ครูทำงานอย่างอื่นด้วยหรือไม่ เช่น งานอดิเรก หรือถ้ามีเวลาว่างครูจะทำอะไร
23. บุคคลท่านใดที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของครู ในการนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการทำงาน และครูได้นำหลักการหรือแนวคิดอะไรมาปรับใช้บ้าง
24. เมื่อครูมีปัญหาในการดำเนินชีวิตหรือการทำงาน ครูมีวิธีรับมือหรือมีวิธีแก้ไขกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไร
25. ขอให้ครูเล่าเหตุการณ์ที่ครูภูมิใจในฐานะของนักศิลปศึกษา และเพราะอะไรถึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น

ส่วนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

26. ครูมีเทคนิค/วิธีการในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ อย่างไร
27. ครูมีวิธีสร้างบรรยากาศในการเรียนศิลปะให้กับเด็กๆ อย่างไร จึงทำให้เด็กชอบงานศิลปะและมีอิสระในการแสดงออกผ่านผลงานศิลปะ
28. ครูใช้รูปแบบการสอนอย่างไร ที่กระตุ้นเด็กสนใจอยากเรียนศิลปะ (สื่อ กิจกรรม รูปแบบ)

29. ครูมีความเห็นอย่างไรกับการเรียนการสอนศิลปศึกษาในสังคมไทยปัจจุบัน ครูคิดว่ามีปัญหาอะไรบ้าง และปัญหานั้นครูมีข้อเสนอแนะวิธีการจัดการอย่างไร

ขอขอบพระคุณ ครูสังคม ทองมี ที่สละเวลาให้กับผู้วิจัยในการสัมภาษณ์ครั้งนี้

ภาคผนวก ง

ภาพบรรยากาศการสัมมนา

ภาพประกอบ 7 บรรยากาศในการสัมภาษณ์ครูสังคม ทองมี
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559.

ภาพประกอบ 8 กิจกรรมโครงการประกวดวาดภาพระบายสี
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2559.

ภาพประกอบ 9 มอบของที่ระลึก

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 10 เป็นห้องประชุมสัมมนาศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 11 บริเวณภายในศูนย์ศิลป์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 12 ทางเดินภายในศูนย์ศิลป์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 13 ผลงานของเด็กนักเรียนภายในศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 14 ภาพถ่ายผลงานต่างๆ ของครูสังคม ทองมี

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาคผนวก จ

เกียรติประวัติของครูสังคม ทองมี ด้านการศึกษา

ภาพประกอบ 15 ประกาศเกียรติคุณนิสิตเก่าครุศาสตร์ ผู้ได้นำวิชาครุศาสตร์ไปพัฒนาชนบท จนเกิดผลดี ทางด้านการศึกษาและสังคม

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 16 โล่ศิษย์เก่าเกียรติยศ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครบรอบ 50 ปี

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 17 ประกาศเกียรติคุณในโอกาสที่ได้ให้การสนับสนุนนักเรียนโรงเรียนศรีสงครามวิทยา ส่งภาพเข้าประกวด และได้รับรางวัลรวมมากที่สุดเป็นปีที่ 2 ติดต่อกัน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 18 ประกาศเกียรติคุณ ผู้ได้อุทิศตนสร้างคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 19 รางวัลครุชาติเด่น ประจำปี 2534 ประเภทผู้สอน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 20 ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 21 รางวัลครูศิลปศึกษายอดเยี่ยม ปี พ.ศ. 2525

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

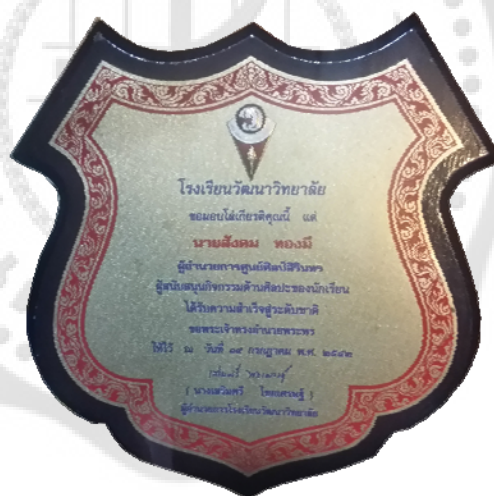
ภาพประกอบ 22 รางวัลครูดีเด่น ประเภทผู้สอน ระดับมัธยมศึกษา รางวัลที่ 1 ปี 2538

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 23 ประกาศเกียรติคุณ ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

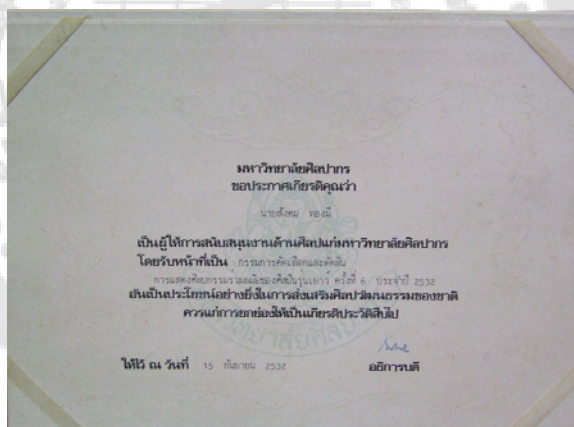
ภาพประกอบ 24 โล่เกียรติคุณ ผู้อำนวยการศูนย์ศิลปสรีนทร ผู้สนับสนุนกิจกรรมด้านศิลปะของนักเรียน ได้รับความสำเร็จสู่ระดับชาติ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 25 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานประกาศนียบัตร
เกียรติคุณศิลปะ การประกวดศิลปกรรม นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิต ครั้งที่ 26

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 26 ประกาศเกียรติคุณ ผู้ให้การสนับสนุนงานด้านศิลปะ แก่มหาวิทยาลัยศิลปากร
โดยรับหน้าที่เป็น กรรมการคัดเลือกและตัดสินการแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยของศิลปินรุ่นใหม่
ครั้งที่ 6 ประจำปี 2532

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาคผนวก ฉ

เกียรติประวัติของครูสังคม ทองมี ด้านสังคม

ภาพประกอบ 27 ประกาศเกียรติคุณบุคคลดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย ด้านศิลปศึกษา

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 28 รางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ สังข์เงิน สาขาส่งเสริมกิจกรรมเยาวชน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 29 ประกาศเกียรติคุณคนไทยตัวอย่างในฐานะที่ได้ปฏิบัติงาน อันเป็นประโยชน์ต่อ
ประเทศชาติ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 30 รางวัล วัฒนคุณธร ผู้ทำคุณประโยชน์ด้านศิลปะ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 31 โล่เกียรตินคุณพระราชทานผู้มีผลงานกิจกรรมนันทนาการดีเด่น ประเภท
ศิลปหัตถกรรม

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 32 โล่เกียรตินิยม ผู้มีผลงานดีเด่นในด้านการศึกษา โดยได้บำเพ็ญประโยชน์ ต่อ
ประชาชนและสังคม

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 33 ได้รับคัดเลือกเป็นบุคคลดีเด่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สาขาทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม รางวัลพระธาตุนาดูนทองคำ ประจำปี 2555

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 34 รางวัล คนดีเพื่อแผ่นดิน

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

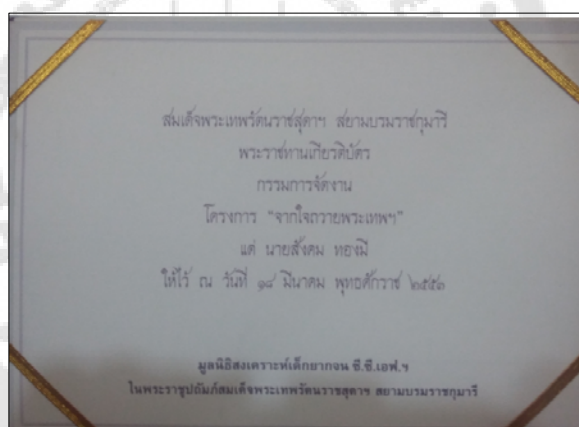
ภาพประกอบ 35 ประกาศเกียรติคุณ ผู้ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 36 ผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ ประเภทศิลปหัตถกรรม

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ภาพประกอบ 37 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานประกาศนียบัตร
กรรมการจัดงาน โครงการ จากใจถวายพระเทพฯ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2559.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเสาวนีย์ สืบสร้อย
วันเดือนปีเกิด	31 ตุลาคม 2533
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	64 เพชรบุรี 6 เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2547	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนศรีปทุมพิทยาคาร
พ.ศ. 2550	ระดับ (ปวช.) จาก วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี
พ.ศ. 2555	ระดับปริญญาตรี จาก โรงเรียนเพาะช่าง
พ.ศ. 2559	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

